

GENERAAL CRONJÉ.

Strengere Krijgstucht.¹⁾

DOOR

MR. A. C. WESENHAGEN.

(Vervolg van blz. 107)

II.

Wat nu betreft de toestanden bij het algemeen dépôt van discipline te Vlissingen, moet men ten deze onderscheid maken tusschen het personeel, dat toezicht oefent, en het stelsel, volgens hetwelk dit wordt gedaan.

De directie van eene instelling als deze heeft inderdaad geen gemakkelijke of benijdenswaardige taak.

De vroegere vrees voor rietslagen maakte, hoe zelden die straf ook werd toegepast, het regeeren van zedelijk zeer laag staande personen betrekkelijk gemakkelijk. Met dit tuchtmiddel, bij wijze van *la dernière raison*, kan men wel leeuwen temmen. — Doch na de afschaffing daarvan komt het zooveel meer aan op het karakter van den commandant, de officieren en het kader.

De commandant moet n. i. iemand zijn van streng militaire begrippen, maar tevens een humaan man, met de noodige levenservaring, een menschenkenner en vooral een menschenvriend. Alleen een zoodanige zal, bij oordeelkundig gebruik van de middelen, hem door wet en reglementen toegestaan, voldoende uitkomsten van de strengere krijgstucht verkrijgen. Hij behoort, in bijzijn van officieren en kader, persoonlijk veel met de gestraften te spreken, opdat zijn geest en zijne inzichten door allen gevoeld en begrepen worden. Zijn streven zij op te heffen en vertrouwen te wekken, niet te vernederen. Daartoe moeten dan ook zijne denkbeelden zóó geheel bij de officieren en bij het kader ingang vinden, hen zóó in allen deele doordringen en door hen worden opgenomen, dat de commandant volkomen verzekerd kan zijn, dat zijne ondergeschikten geheel zijne zienswijze deelen en bijgevolg de klassianen geheel naar zijne *persoonlijke* inzichten worden behandeld.

Ik heb sedert 1891 vijf commandanten van het bovengenoemde dépôt leeren kennen en beoordeelen, vooral door de reclames tegen de door hen opgelegde disciplinaire straffen, waarop zij dan persoonlijk zich voor den krijgsraad moesten komen verantwoorden. Doch vooral in den laatsten tijd heb ik, min of meer als moralist, mij tot de bestudeering van de toestanden bij het dépôt van discipline aangetrokken gevoeld, en dientengevolge, door gesprekken en briefwisseling met den tegenwoordigen titularis, laatstelijk ook door persoonlijke bezichtiging van

¹⁾ *Verbetering*: Op blz. 107, regel 10 v.o. staat: de „burgerpot gaan verdienen”, lees: „de burgerpet (n.l. burgerkleeding) gaan verdienen.”

localiteiten, inzage van bescheiden en registers en het gedurende eenige dagen bijwonen van den dagelijkschen gang van zaken, mij eenigszins op de hoogte gesteld.

Ik heb daarbij de overtuiging erlangd, dat de tegenwoordige commandant is een achtenswaardig en rechtschapen man, en dat de gedurig bij de klasse voorkomende misdrijven in geen deele door zijn persoonlijk optreden zijn uitgelokt, maar veeleer gedeeltelijk zijn toe te schrijven aan een verkeerd régime.

Hetgeen hem op het dagelijksch rapport, het zg. „staatje”, door den officier van politie ter kennisneming wordt voorgelegd en waaraan dan een onderzoek door dezen vóórafging, wordt nog eens op staanden voet, door het verhoor der delinquenten en zoo noodig van getuigen, door hem onderzocht, terwijl hij eerst eenige oogenblikken later, na beraad, buiten tegenwoordigheid der betrokken personen beslist, welke straf zal worden toegepast; ten ware hij een misdrijf aanwezig acht, in welk geval hij de zaak door bemiddeling van den garnizoenscommandant in handen stelt van den auditeur-militair om advies, of de zaak naar den krijgsraad kan worden verwezen.

Wanneer de manschappen bij het dépôt komen, weten zij ongeveer wat hun daar te wachten staat. Ingevolge de voorschriften op den inwendigen dienst (infanterie art. 48, cavalerie art. 46, vestingartillerie art. 50, veld- en rijdende-artillerie art. 51) is in elke soldatenkamer opgehangen o.a. een algemeen voorschrift omtrent de 2e klasse van discipline.

Om die strengere krijgstucht eenigszins te beoordeelen, zij hier aangestipt, dat de manschappen, bij aankomst in het dépôt, allen zonder onderscheid, onverbiddelijk de recrutenklasse gedurende veertien dagen moeten doorloopen, zonder ooit uit te rukken, en steeds in de kazerne of op het plein daarvóór verblijvende. Ze zijn daarbij dan altoos in de 2e categorie ingedeeld, waar zij minstens vier maanden moeten doorbrengen¹⁾; wanneer zij in dien tijd geen straffen beloopten, gaan zij over naar de 1e categorie, vanwaar zij na een strafloozen tijd van drie maanden naar hun korps worden teruggezonden. Bij de bijzondere huishoudelijke bepalingen, voor de manschappen der 2e categorie vastgesteld, is hun onder meer verboden te vloeken, vuile en gemeene uitdrukkingen te bezigen, van of aan elkaar iets te leenen, verkeer te houden met de manschappen der 1e categorie of met de soldaten voor speciale diensten; voorts op den grond te spuwen, te zingen, te neuviën, te fluiten, of op andere wijze luidruchtig te zijn, de handen

¹⁾ Bij de vroeger aangehaalde ministerieele dispositie van 14 Februari 1851 was aanvankelijk de 2e categorie slechts bestemd voor wederspannigen, grove overtreders der krijgstucht en aanhoudende dronkaards, en konden degenen, die kleeding verkochten of verpanden, of gedurig mankeerden onmiddellijk in de 1e categorie komen, terwijl zij, bij wangedrag in de 1e categorie, of wanneer zij, bij hunne korpsen teruggekeerd, zich andermaal aan genoemde feiten schuldig maakten, bij wijze van straf in de 2e categorie geplaatst werden.

in de zakken te houden, — *een en ander ook in de arrestkamers*, — en zoo meer. Zij mogen nooit alleen uitgaan en krijgen nimmer eenig geld in handen; alles, tot pruimtabak en poetsgoed toe, wordt hun in natura verstrekt.

Deze algemeene bepalingen zijn dikwijls verre van menschkundig en dagteekenen van jaren her, worden, bij ontdekking van nieuwe knoeierijen of guitenstreken, dan ook telkens opnieuw gewijzigd en aangevuld, en het zou mij niet verwonderen, als later nog eens het draaien met de oogen, het geweldig snuiten van den neus en dergelijke twijfelachtige handelingen onder de strafbare verbodsbepalingen eene plaats vonden.

Voor de 1e categorie zij de verbodsbepalingen bijkans dezelfde, op enkele kleine afwijkingen na, die van een milderen geest getuigen. Verder mogen de manschappen uit laatstgenoemde categorie gedurende de laatste veertien dagen van hun verblijf in de klasse in den namiddag een paar uren alleen uitgaan, bovendien gaan zij soms op corvée de stad in; ze krijgen een gering zakgeld van 2½ cent per dag, en mogen de cantine bezoeken (waar echter geen sterke drank te krijgen is). Wanneer zij, — helaas! meestal door tractatie van anderen, — bij hunne vrije gangen beschonken geraken of op andere wijze overtreding plegen en gestraft moeten worden, gaan zij naar de 2e categorie terug. Ze worden zodoende allengs aan de verleidingen, die hun bij hunne korpsen wachten, 1) alweer gewend.

De toepassing van dit systeem hangt echter veelal af van het kader en van de officieren van politie.

Van elke wezenlijk vaststaande overtreding moet worden rapport gemaakt door den surveilleerenden onderofficier van de week, terwijl het aan den officier van politie van de week is overgelaten, of hij het feit op zijn rapport aan den commandant, het zg. „staatje”, wil doen plaatsen, of wel het, voor zoover het met eene waarschuwing of vermaning kan afloopen, zelf afdoen, door den delinquent er over te onderhouden.

Het wil mij voorkomen, dat vooral van het kader, en wel in hoofdzaak van de onderofficiëren, bij het dépôt van discipline de positie ontzettend moeilijk is.

Dat dagelijksch toezicht over zulk eene bende, van 's morgens tot 's avonds, eischt eene groote mate van geduld, gepaard aan krachtig weerstands- en doorzettingsvermogen.

Ik wees reeds vroeger op eene soort van klassianen, die, met een onoverwinnelijken tegenzin tegen den dienst bezielde, den bepaalden toelag

1) Een van de beste maatregelen (Vgl. Klapper van HARDENBERG blz. 756) is deze, dat men de manschappen, die wegens verbeterd gedrag naar hunne korpsen terugkeeren, zoo mogelijk in een ander garnizoen moet plaatsen, dan waar zij zich vroeger bevonden. En het is raadzaam dat dit min. voorschr. van 29 Januari 1868 n°. 109 P. steeds worde nageleefd.

De oude omgeving en de oude kennissen blijken, evenals in de burgermaatschappij, ook in de militaire samenleving een der hoofdoorzaken te zijn van de récidive.

hebben, om hunne dienstverbintenis op de eene of andere wijze te doen eindigen en dien toeleg bij het dépôt schrikbarend doen uitkomen.

Dezen daargelaten, komen daar toch allen zonder onderscheid wegens berispelijk gedrag, en zeker wel de helft wegens brutaliteit. Het zijn mannen, brutaal in woorden, brutaal in daden, brutaal ook in leugens. Enkelen komen daarbij met de overtuiging, dat men ze ook daar niet „klein zal krijgen”. Dezen vooral behooren terstond te ondervinden, dat zij door hun weerbarstigen aard met het hoofd tegen den muur loopen, in den vorm van een muurvast en onwrikbaar kader. Er bestaat evenwel, naar mijne bescheidene meening, ook in het militaire een gewichtig onderscheid tusschen stalen plichtsbetrachting in het groote en kleingeestige vitterij in het kleine. Zoo kan bijv. het voorschrift, dat elke nieuwe aankomeling de recrutenklasse doorloopen *moet*, volkomen goed worden uitgevoerd, zonder daarom zoodanigen nieuwelings, vooral als hij een oud-gediende is, in allen deele als een onervaren recruit, die niets van de handgrepen, enz., afweet, te behandelen, of als 't een cavalierist is, die nu die „vervloekte infanterie-spuut” (het geweer) hanteeren moet, zonder bij dezen van de uitingen van weezin volop nota te nemen, mits — hij maar doe, wat men hem opdraagt. — Zoo dient er m. i. onderscheid te worden gemaakt tusschen „het verkeer houden” van de manschappen der beide categoriën onderling en het, in één en dezelfde kazerne, elkaar soms toevoegen van een enkel onverschillig gezegde. Zoo mag het plaagsgewijze neuriën, fluiten en zingen, het steken van de handen in de zakken, in bijzijn van meerderen of op andere onvoegzame tijden of wijzen, niet op ééne lijn gesteld worden met het, uit jongensachtige onnadenkendheid of levenslust of bij felle koude, in een onbewaakt oogenblik onopzettelijk overtreden van die voorschriften van strengere krijgstucht. Kwājongensstreken, als het influisteren bij de theorie aan een buurman, die op een gestelde vraag het antwoord schuldig blijft, het lachen om een aardigheid, die er bij zoo'n theorie door een ander wordt gedebiteerd, en dergelijke, zijn m. i. gereedelijk door eene vermaning van den instructeur te onderdrukken, en behooren niet noodzakelijkerwijs een rapport uit te lokken, wegens „onordelijk gedrag bij de theorie”.

Er zijn ontegenzeggelijk altoos bezadigde onderofficieren bij het dépôt geweest, die deze klippen wisten om te zeilen, doch ik heb weer anderen gekend, die, hoezeer volkomen gedekt door de letterlijke voorschriften van het régime, de manschappen den ganschen dag wat al te veel op de vingers keken, berispten en rapport aanzeyden, of, gelijk deze 't noemen, „zogen”, „pesten” en „judasten”.

Het is zeer moeilijk in deze gevallen een juist oordeel te vormen: aan den eenen kant, omdat het brutale overdrijven en liegen en tevens het lijdelijk verzet, het plagen of „pesten” der meerderen van de zijde der minderen, in de klasse veel meer voorkomt dan bij de korpsen; aan den anderen kant evenwel ook, omdat eenige meerderen zich zóó de (on)hebbelijkheid om van de nietigste zaken rapport te maken, het zg. „aan den

officier van politie presenteerden", hebben eigen gemaakt, dat voor oordeelkundig optreden, voor geven en nemen, voor zeemanschap, bij hunne opvatting, geene ruimte meer schijnt te bestaan.

Wat de kalmte en bezadigdheid van het kader betreft, in dit opzicht kunnen de onderofficieren bij het dépôt aan de korpsen over 't algemeen tot voorbeeld strekken. Op bewonderenswaardige wijze wordt er naar gestreefd, om, zonder vloeken, zonder zich boos te maken, doch tevens met onwrikbaren en gedurig herhaalden aandrang, al die jonge mannen, die in hunne respectieve korpsen door onwil onbruikbaar zijn geworden, te doen buigen voor het gezag der nu verscherpte militaire voorschriften. Het kader mag niet toegeven, dit erken ik ten volle; het moet met waardigheid en kalmte doorzetten al wat voor de goede orde noodzakelijk is. En volkomen ten onrechte wordt ook dusdanige onwrikbaarheid door de klassianen als „zuigen" „pesten" en „judassen" aangemerkt. Doch bij de daartoe onmisbare vastheid van wil, die in den regel bij dit kader niet gezegd kan worden te ontbreken, moet evenzeer op het wenschelijke van onderscheidingsvermogen en menschenkennis de aandacht worden gevestigd.

Men mag toch niet vergeten, dat, mogen zij al om berispelijk gedrag in de klasse zijn aangeland, de jonge klassianen toch nog geen misdadigers zijn; het zijn meestal woelige knapen, die niet aan de militaire tucht konden wennen, of in hun garnizoen geen weerstand konden bieden aan de macht van den sterken drank of de vrouwen.

Zoolang zij in de 2e categorie zijn, worden zij, met uitzondering van nu en dan een militairen marsch, voortdurend onder scherp toezicht in de benedenlokalen der kazerne, in de chambrée of op het voorplein geconsigneerd, waardoor hun terecht alle gelegenheid tot uitspatting wordt onthouden. Alleen bij gewapende oefeningen, velddienst en militaire marschen gaan zij de kazerne uit. Zij worden van 's morgens tot 's avonds, van uur tot uur, volgens een vasten zomer- en winterrooster elken dag der week bezig gehouden met allerlei militaire en lichaams-oefeningen, veldwerken, corveeën, theorieën, onderwijs, godsdienstige opleiding. Zondags 's avonds mogen zij brieven schrijven en domino- en trictrac spelen. De pensionnaires worden daarbij uit eene uitstekende keuken gevoed (de kok heeft zijne opleiding aan de kookschool genoten), doch de cantine is voor de 2e categorie niet toegankelijk; zij gaan om 9 uur naar bed en staan des zomers om 5, des winters om 7 uur op, in het voor- en najaar om half zeven.

Is het nu te verwonderen, wanneer zelfs zij, bij wie alle eergevoel niet is verdoofd, nu en dan in jeugdige dardelheid uit den band springen? Moet ook niet ten deze, met alle beleid, nu en dan een veiligheidsklep worden geopend? Mij dunkt, dat aan het vooruitzicht, om bij goed gedrag zoo spoedig mogelijk zonder eenige straf de klasse te doorloopen, bij den minsten, soms bij den eersten geringen misslag, niet voorgoed de bodem moet worden ingeslagen.

De strafregisters, die ik gedurig te zien krijg, doch die 't mij niet vergund is, zelfs gedeeltelijk, te publiceeren, dragen nu en dan on-

tegenzegkelijk den stempel van heetgebakerdheid in het opmaken van rapporten omtrent de nietigste feiten, waarop dan noodzakelijkerwijs, tot handhaving van het gezag, straf volgen moet.

Ik heb eenige jaren geleden een onderofficier bij de klasse gekend, — hij is er gelukkig nu niet meer —, die door hatelijke en ruwe aanmerkingen, grove gezegden en door het „presenteeren” voor de geringste afwijkingen, het leven der menschen noodeloos vergalde en tegen wien dan ook de meeste daden van insubordinatie gepleegd werden. Toen ik evenwel in zeker geval, op grond van de noodzakelijkheid van bewijsconstructie, met toepassing van art. 211 C. W. ¹⁾ zijn eigen verleden naspeurde, kwam er heel wat bedenkelijks voor den dag.

Zijn er dus onderofficieren bij de klasse geweest, die, zonder eenig menschelijk gevoel of mededoogen, den manschappen het leven zoo zuur mogelijk maakten, soms bleek mij daarentegen, dat een korporaal of onderofficier, die overigens een flink militair was, door zijn uiterlijk in de klasse allerminst op zijn plaats mocht heeten, te midden eener bende van grootendeels kwaadwilligen.

Iemand b. v. met een lachwekkend voorkomen, een vogelen- of een apengezicht, met een spraakgebrek of een belemmerd spraakorgaan of andere uit het gareel loopende eigenaardigheden, is, als superieur optredende, vooral bij het *dépôt*, dikwijls het voorwerp van spot en insubordinatie; weldra worden daden van geweld tegen zulk een ongeluksvogel gepleegd, van drie, vier kanten tegelijk, of kort na elkander op een en denzelfden dag. Er is een jonge korporaal geweest, die, bij het *dépôt* verzeild geraakt, beneden aan de trap uit angst stond te huilen, als hij naar de *chambrée* moest.

Een meerdere in rang, het gezag in zijn persoon vertegenwoordigend, moet, hoe goed ook overigens voor zijn dienst, op zijn minst, vooral in de klasse, door zijn optreden en zijne uitwendige vormen, m. i. geene bespotting van het gezag *uitlokken*.

Het recruteeren van het kader voor het *dépôt* geschiedt, met het oog op de hiervoren gemaakte opmerkingen, op zeer bedenkelijke, om niet te zeggen dikwijls lichtvaardige wijze. Als het noodig is, wordt bij elk korps der infanterie opgaaf gevraagd van kader, geschikt en genegen om bij het *dépôt* te worden gedetacheerd. En wanneer de lijsten in blanco terugkomen, wordt, met weglating van dat „genegen zijn”, alléén naar „geschikt” kader gevraagd, terwijl de *compagniescommandanten*, menschelijkerwijs, hunne geschikte lui bij de *compagnie* houden en er dan heen zenden wie zij kwijt willen zijn.

¹⁾ „Indien een militair, door eenen aan hem gesubordineerde, in dienstzaken „gedesobieerd, tegengesproken, gescholden, bedreigd, geslagen of anderszins mishandeld mogt zijn, zal dezelve daarin op zijnen eed geloofd, en zijn getuigenis „alleen, in dat opzigt voor een volledig bewijs gehouden worden; ten ware de per„soon van den getuige, om bijzondere redenen, reprochabel mogt zijn, of zijne ge„tuigenis door andere omstandigheden mogt worden verzwakt of tegengesproken.”

Sommigen van de manschappen, wanneer zij in de klasse zijn gekomen en bemerken dat het daar stramme ernst is en dat zij bij verder verzet veel verliezen en niets winnen kunnen, leggen onmiddellijk het hoofd in den schoot en gedragen zich van meet af zóó kurmässig, dat zij, als gezegd, na 4 maanden in de 1e categorie overgaan, en, als zij dan buiten straf blijven, wederom na 3 maanden het *dépôt* verlaten. Zij, die zich op deze wijze onderwerpen *willen*, hebben ontegenzeggelijk niet te klagen en worden goed behandeld. Gepaste bezigheid ontnemt aan de strenge tucht veel van hare verschrikkingen.

Zoodra evenwel de straffen intreden, wordt de toestand geheel anders.

De straffen bestaan in: de zg. officieele straffoeren (strafpeloton, het exerceeren op de plaats in de tusschenuren van rust), politiekamer, provoost, cachot, water en brood, boeien.

De opsluiting in de arrestlokalen (cellen van gemiddeld 20 M³) geeft aanleiding tot eene bedenking, die ook voor de korpsen geldt, nl. dat nu plotseling alle bezigheid ophoudt. Een gedwongen *niets-doen* is het lot van dusdanige cellulair gedetineerden. En waar het maximum van 14 dagen provoost of 8 dagen cachot door de opeenstapeling van straffen voor verschillende opeenvolgende vergrijpen in de klasse soms bedenkelijk (tot 6 à 8 maanden achtereen ¹⁾), terwijl men alleen in het koude seizoen een stroozak krijgt met een deken, en anders op de planken slaapt — op den langen duur eene ware lichamelijke marteling —, daar wekt dit begrijpelijkerwijs verving, verbittering, baloorigheid, enz. Een hongerige maag en verslapping van het gestel, door water en brood, waarbij nu en dan een paar boeien als appendix, bevorderen den wrevel. Bij zeer velen slaat die gemoedsstemming dan over tot een onweersaanbaren lust tot vernieling van al wat onder hun bereik ligt, inclus de brits; of zij werpen een binnentredend superieur het eerste het beste voorwerp (waschkom, waterkan, ineengefrommelde handdoek, deksel van de inodore en dergelijke) naar het hoofd, ten ware zij aan handtastelijkheden de voorkeur geven en zich liever overtuigen, dat hunne slagen goed terecht komen. De lui worden als 't ware gelijk aan wilde beesten, die men maar opsluit en verder aan hun lot en hunne gedachten en aan hunne, hier niet nader aan te duiden verkeerde neigingen overlaat.

De eenige luchtverversching der arrestlokalen bestaat in de afwisseling van dag- en nachtarrestkamers; slechts dan, als alle arrestlokalen bezet zijn, zoodat overdag geen ledig lokaal beschikbaar is, wordt er een uur onder toezicht op het voorplein gewandeld.

De serie van straffen op de strafregisters van zeer jeugdige knapen (vóór hun 18e jaar reeds mogen de soldaten met toestemming van den minister

¹⁾ Met een zg. „tusschendam”, waarover nader, tusschen de verschillende toegemeten straffen in. Men bedenke daarbij, (vgl. blz. 132 en 133) om welke kleine overtredingen in de arrestkamers de straffen kunnen verzwaard worden, en hoe licht die overtredingen bij dat gedwongen *niets-doen* kunnen voorkomen.

van oorlog naar de klasse gezonden worden) doen zeer dikwijls dit régime door hen, welke die registers onder de oogen krijgen, ten strengste afkeuren. Die afkeuring zal ik mij wachten hier ten volle weer te geven. Alleen zij hier aangestipt, dat lang niet alle reclames zóó lichtvaardig bevonden worden, dat zij aan verregaande oneerbiedigheid worden toegeschreven. Behalve in mijne adviesen en conclusiën, in de disposities op reclames, bij de beraadslagingen en in de notulen, in gewone strafzaken, en al wat niet tot het publiek terrein behoort, heeft die afkeuring evenwel een en andermaal ook uiting gevonden in de voor publiciteit bestemde motiveering van de betrekkelijk geringe mate van straf, door den krijgsraad ter zake van feitelijke insubordinatie opgelegd.

Onder meer overwoog de krijgsraad bij een in 't openbaar uitgesproken vonnis van 4 Maart 1898 in de zaak tegen J. K., oud 18 jaar, grenadier bij het regiment grenadiers en jagers, als soldaat gedetacheerd bij het algemeen dépôt van discipline „dat de jeugdige leeftijd van den „beklaagde en de vele disciplinaire straffen, aan hem in den laatsten tijd „opgelegd, aanleiding geven den prikkelbaren toestand van beklagde te „kunnen verklaren, weshalve de krijgsraad van oordeel is, dat aan be- „klaagde eene niet te zware straf behoort te worden opgelegd”, en veroordeelde hem wegens insubordinatie door het slaan en door het beleedigen met woorden van zijn meerdere in rang tot een jaar militaire gevangenisstraf en vier maanden militaire detentie, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van 5 jaren.

Gelijke overweging treft men aan in een vonnis van 7 Maart d. a. v., in zake B. H. d. J., oud 19 jaar, soldaat bij de koloniale reserve, gedetacheerd bij het algemeen depôt van discipline. Wegens insubordinatie door beleediging en dreigen van een meerdere en door dienstweigering, werd deze knaap veroordeeld tot 8 maanden militaire detentie en 4 maanden militaire gevangenisstraf. Ook aan dezen knaap werd, bij wijze van uitkomst en omdat men aan dergelijke soldaten waarlijk niet langer den kost behoeft te geven dan noodig is, daarbij het recht ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van 5 jaren.

Dergelijke consideransen in openbaar uitgesproken vonnissen kenschetsen den toestand.

Hoezeer het misdrijf van insubordinatie ter wille van de krijgstucht zwaar gestraft moet worden, wanneer zich de militaire rechter, gelijk plichtmatig blijft, in den toestand der beklagden verplaatst, toont hij, evenzeer als de burgerlijke, dat hij *mensch* blijft en over zijn *medemensch* recht spreekt. In den laatsten tijd zijn de door den krijgsraad opgelegde straffen allengs dan ook veel minder zwaar dan vroeger. Het ligt inderdaad dan ook niet in de zwaarte van de straf.

Een abnormale toestand, eene overprikkeling van den geest of wel eene onnatuurlijk doffe onverschilligheid is door het gewraakte régime bij zeer vele jeugdige klassianen waar te nemen. Er gaat voor enkelen

wel eens een half jaar en langer voorbij, dat zij de kamer niet zien; dat zij van de eene straf in de andere overgaan, altijd met de dusge-
naamde verademing of ontspanning van een „tusschendag”.

De „tusschendagen” nu, tusschen de opeenvolgende straffen in, bij seriën van straffen, die te zamen soms 6 à 8 maanden beloopten, vormen bij het dépôt eene strafverzwaring op zichzelf. Zulk een „tusschendag” is voorgeschreven om de manschappen iet of wat te laten bekomen en zal zeker ook moeten dienen om de zwaarte van de opvolgende straf opnieuw te laten gevoelen. Bij de korpsen wordt zulk een tusschendag dan in kwartierarrest doorgebracht en mogen de gestraften in de kazerne of op de plaats vrij rondloopen; zij luchten dan wat. In de klasse evenwel, waar voor de geheele 2e categorie voortdurend kwartierarrest is, laat men, ter voorkoming van nieuwe ongeregeldheden, zulk een tusschendag in hetzelfde arrestlokaal en hoogstens, als er plaats is, in de grootere arrestkamer (politiekamer) van de kazernewacht doorbrengen, voor gemeenschappelijke opsluiting van meerdere manschappen bestemd. De patiënt blijft daardoor in allen gevalle dus op onwettige wijze in bewaring; alleen krijgt hij, bij wijze van ontspanning, van zijne stijve ledenmaten althans, voor dien éenen nacht het gewone nachtleger, een stroozak, voor 't geval het seizoen er anders geen meebrengt, en ook voor dien dag de gewone voeding, en dus warm eten, als hij op water en brood zit. Verder wordt hij twee maal gelucht, en mag dan telkens gedurende een uur onder toezicht het voorplein op en neer wandelen.

Die tusschendag wordt zodoende feitelijk een extra-strafdagje, zonder dat hij als zoodanig is opgelegd.

Wanneer men dus buiten rekening laat de phantastische verhalen van „de cel in den toren, met een roostervloer, waar de Schelde onderdoor loopt”, en die de verhalers bij nader onderzoek allen „van hooren zeggen” hebben (eene pure legende trouwens ¹⁾), en wanneer men ook voorbijgaat hunne opgeraapte klachten over de steenen vloeren, — die echter in de laatste jaren alle door houten vervangen zijn, — en over de vreeselijke kou in de arrestlokalen. — hetgeen bij de dikke buiten- en binnenmuren der bomvrije kazerne, waarin zich die lokalen bevinden, eene onmogelijkheid is, — blijft er genoeg over, dat te denken geeft. De arrestkamers bijv. mogen wel geen ijskelders zijn, gelijk beweerd wordt, toch zal eene maandenlange opsluiting, zonder voorgeschreven dagelijksche beweging, gedurende het gure jaargetijde in een klein en onverwarmd bestek wel in staat zijn om iemand op den duur half te doen bevriezen.

Voor al echter voor zwakke gestellen, epileptici, teringlijders en anderen, is zulk eene langdurige opsluiting in arrestkamers, des winters

¹⁾ In dien zg. toren, met zijn voet in de Schelde staande, waren in vroegere jaren arrestkamers, doch dat gedeelte, i.g. die uitbouw der bomvrije kazerne, is sedert 7 jaren niet meer ter beschikking van het dépôt, doch is toen aan de gemeente Vlissingen overgegaan, die er thans eene zeer belangrijke oudheidkamer in heeft gevestigd.

onverwarmd, des zomers zonder stroozak en steeds zonder bezigheid, en vooral de opeenstapeling van straffen op water en brood of om den anderen dag te water en brood, te eenen male verderfelijk en uitputtend.

Ik zal slechts twee gevallen aanstippen. De klassiaan H. F., oud 19 jaar, met een zeer dik strafregister, bij vonnis van 22 Maart 1898 wegens feitelijke insubordinatie tot 1 jaar militaire gevangenisstraf, met ontzegging, veroordeeld, moest, wegens epileptische toevallen in de strafgevangenis alhier, al heel spoedig en wel op 15 April d.a.v. door mijne bemiddeling naar de bijzondere strafgevangenis te 's Hertogenbosch worden overgebracht.

De klassiaan J. F., oud 19 jaar, op 24 Februari 1892 bij het dépôt gekomen, bijna voortdurend in cachot en provoost opgesloten, meer bepaald van November 1892 tot Februari 1893, kwam wegens wederrechtelijke vernieling en afspraak tot desertie in laatstgenoemde maand voor den krijgsraad. Zijn verhoor moest hem op de ziekenzaal in het huis van bewaring worden afgenomen, daar hij wegens eene borstaandoening het bed niet kon verlaten. Bij vonnis werd hem evenwel het recht om te dienen niet ontzegd, zoodat hij, na expiratie der straf, weer naar de klasse zou moeten gezonden worden en zou moeten beginnen, aldaar het tegoed hebbend saldo cachot-straffen te ondergaan. Het vonnis kon hem evenwel niet worden voorgelezen, nog veel minder worden ten uitvoer gelegd, daar hij inmiddels op 4 Maart 1893 in genoemde ziekenzaal was overleden, in den letterlijken zin des woords over zijn lijden heen was en uit diepten van ellende was verlost.

(Slot volgt.)

Een volksleger. Nederland en Zwitserland, door H.
J. P. A. KIERSCH, Amsterdam, 1899, VAN HOL-
KEMA & WARENDORF.

GASTON MOCH, ancien capitaine d'artillerie. L'ar-
mée d'une démocratie, Paris, 1900. Editions de
la Revue blanche

Wanneer wij deze beide geschriften in ééne bespreking samenvatten, geschiedt zulks zeer zeker niet, omdat wij beide op eene lijn stellen, doch uitsluitend en alleen omdat zij één zelfde doel beoogen: het in het licht stellen der voordeelen, welke ook voor andere Staten verbonden zouden zijn aan het navolgen van de sinds 1874 in Zwitserland gebruikelijke wijze van legervorming. Behalve dit algemeene doel hebben beide pennevruchten eigenlijk niets gemeen, omdat bij de bewerking daarvan van geheel verschillende grondslag is uitgegaan.

De brochure van den Heer KIERSCH is van begin tot einde een propa- ganda-geschrift en bezit dientengevolge wellicht de goede, doch zeer zeker ook alle slechte eigenschappen, welke dergelijken arbeid gewoonlijk aankleven, met name het gebruiken van elk bewijsmiddel, dat den *opper- vlakkigen* lezer van de voortreffelijkheid van het aanbevolen stelsel zou kunnen overtuigen, ook dan, wanneer dat bewijsmiddel bij rustiger overweging zou blijken niet steekhoudend te zijn; niet het minst als kennis van zaken bij die overweging tot maatstaf diende. De toon van het geschrift is geheel met dit bijzondere doel in overeenstemming; opvallend strijdlustig en allermint van waardeering getuigend, daar waar *zij* toegesproken worden, die geen medestanders zijn of verondersteld worden geen medestanders te zullen wezen; vriendelijk, toegevend, vol lof daarentegen voor *hen*, wier oordeel de schrijver tot staving van zijne redeneering meent te kunnen inroepen.

Als voorbeeld van het eerste schrijven wij hier een paar regels — j'en passe et des meilleurs — af:

„Zoo is het leger de doode vereeniging geworden van allerlei krach-
ten, die wij niet tot een levend organisme hebben weten te vereenigen.
„Zelfverloochenende toewijding, die de wankelmoedigen met geestdrift
„bezielt en allen in fier zelfvertrouwen op eigen kracht als een muur
„van sterke mannen om de banier van het vaderland vereenigt, kan
„niet gedijen, waar alles kleinheid ademt. . . . Een schrandere kop, wien

„men een belangrijken post toevertrouwt, weet dat zijne dagen geteld „zijn, wanneer hij genoeg zelfstandigheid toont om eigen inzichten te „doen gelden. . . . Men is zoo van de voosheid zijner eigen zaak over- „tuigd, dat men iedere vrije, frissche gedachte moet weren. Kan het „land rustig blijven toekijken, waar men op die wijze een armzalig „geknutsel tracht te bestendigen? . . . Hoe zouden frischheid, opgewekt- „heid en toewijding kunnen voortbestaan, waar men stelselmatig sleur, „onverschilligheid en tegenzin aankweekt?” (blzn. 72 en 73.)

„In weerwil van den algemeenen dienstplicht, die voortdurend de „onmisbare voeling met het volk onderhoudt, is een staand leger door „zijn blijvend officierskorps aan eene eenzijdigheid blootgesteld, die „licht tot eene verwording ontaarden kan, voor staat, maatschappij „en zichzelf noodlottig, indien de gevaarlijke neiging tot het kasten- „wezen niet toevallig door een andere groote kracht in tegenwicht „wordt gehouden. Zijn de verschijnselen daarvan niet bij ons waar te „nemen?” (blz. 82.)

Men zal licht begrijpen, dat wij na van de vorenstaande — en van daarmede overeenkomstige — uitingen te hebben kennis genomen, eene zekere aarzeling moesten overwinnen, vóór wij ons aan eene bespreking van het werkje van den Heer K. waagden. Wie zoo notoir klein, voos, eenzijdig, verworden, zoo in-dood is, kan toch bezwaarlijk de aangewezen man zijn om een onpartijdig woord te spreken over voorstellen, waarover hij op grond van vorenstaande qualificatiën te eenen malen tot oordeelen onbevoegd geacht moet worden. Want dat toch meent de Heer K. en dat meenen meerderen met hem.

Terwijl men een onderwijzer *de* man acht om te oordeelen over onderwijszaken, een spoorwegman over spoorwegzaken, een dokter over hygiëne, is de militair qualitate qua onbevoegd tot oordeelen over militaire aangelegenheden. Hij is een „binnen den kring van eigen meeningen en denkbeelden gevangen” man, een aan „verbeening” (Verknöcherung, het woord is van den Heer K.) lijdend wezen, in een woord een *militairist* (en daarmede hebt ge het ergste gezegd) en op grond van een en ander eene persoonlijkheid aan wiens oordeel in eene materie, waaraan hij heel zijn denken, zijn werken, zijn leven geeft, niemand waarde hechten moet. Daarentegen is *elk* onderwijzer, *elk* kantonrechter, *elk* jurist the right man, zoodra een militair onderwerp aan de orde is. Ongelooflijk, belachelijk. . . . maar waar!

Intusschen wij hebben er ons aan gewaagd, op gevaar af van als incompetent, ongelezen, ter zijde gelegd te worden.

De Heer K. heeft, te oordeelen naar de door hem aangehaalde werken, veel gelezen, maar, vermoedelijk tengevolge van gemis aan voldoende kennis van zaken, heeft hij niet altijd juist begrepen, hetgeen hij las. Ook is hij geheel onbekend met de werkelijke historie van het militaire vraagstuk te onzent en komt daardoor tot de kluchtigste gevolgtrekkingen.

Zoo lezen wij bijv. op blz. 55: „t Povere figuur, dat wij in 1870 met „onze strijdmacht maakten, was de laatste prikkel om ons tot onver- „wijld handelen aan te sporen. Maar men was te leeg van hoofd en „hart om de Volksvertegenwoordiging iets beters te kunnen aanbieden „dan een vestingwet.....”

Wie nu weet, dat reeds vóór de indiening van deze Vestingwet *drie* ontwerpen tot verbetering der levende strijdkrachten de Volksvertegenwoordiging bereikten (resp. in 1867, 1871 en 1873), waarvan de beide laatste het beginsel van den persoonlijken dienstplicht inhielden; dat na de aanneming der Vestingwet meerdere ontwerpen tot reorganisatie der krijgsmacht werden ingediend — o.a. het ontwerp BERGANSIUS —; en dat de aanneming van al die ontwerpen door de vertegenwoordigers des volks onmogelijk gemaakt werd, zal wel willen erkennen, dat de Heer K. hier een gemis aan kennis ten toon spreidt, dat te bedenkelijker is, naarmate de verwijten, aan zijne beschouwingen vastgeknoopt, ernstiger gemeend zijn. En zeer zeker blijkt hieruit dat het niet aan militaire zijde, doch hoofdzakelijk aan den invloed der politici te wijten is, dat onze levende strijdkrachten nog altijd niet verbeterd zijn.

Op allerlei gebied gevoelt de Heer K. zich blijkbaar volkomen thuis en bevoegd tot het uitoefenen van critiek. Ziehier eenige voorbeelden:

De mobilisatie is in hoofdzaak nog even slecht, als in de dagen toen de Heer TINDAL zijn alarmkreet uitstiet. (blz. 56.)

De Utrechtsche linie bestaat uit verouderde werken. En daarom te eer zal zij, ook bij de gunstigste omstandigheden, onder het vuur van den vijand spoedig moeten bezwijken. (blz. 57.)

De vraag is geoorloofd of wij in staat zouden zijn de centrale stelling van Amsterdam met kracht te verdedigen. (blz. 58.)

De voorstanders van wachtforten hebben het pleit gewonnen. (blz. 60.)

Een krachtig offensief is volgens de deskundigen het eenige middel om zich in de Amsterdamsche stelling te *handhaven* (blzn. 61 en 62.)

De vleugeluitbreiding naar zee der Amsterdamsche stelling is prijsgegeven... om het geringe getal manschappen, waarover wij bij de tegenwoordige organisatie beschikken. (blz. 63.)

Reeds bij het begin van den oorlog zal voor de *noodzakelijke uitbreiding der gevechtsliniën* het neutrale gebied allicht worden overstroomd. (blzn. 65 en 66.)

Wij moeten bij de handhaving der neutraliteit overal en altijd den onverzettelijken wil toonen om het naderende leger — de opstuwende massa's van eene in 't volle bewustzijn van hare macht voortrukkende krijgsschaar — den overgang op ons gebied te betwisten. Bedreiging van de flank en de verbindingslijnen van zulk een legermacht doet denken aan de malle vertooning van kleine honden, die een grooten rasgenoot na 't plegen van een ergerlijk feit pogen te benadeelen. (blzn. 68 en 69.)

Omdat we niet ophielden met bouwen van versterkingen, werden de levende strijdkrachten aan de doode weermiddelen opgeofferd. (blz. 71.)

Wanneer men op de aangehaalde bladzijden de toelichtingen tot de hiervoren vermelde uitspraken leest, dan zal men ongetwijfeld evenzeer verrast worden door de naïveteit van den schrijver, als door de beslistheid, waarmede hij onderwerpen bespreekt, die hem kennelijk geheel vreemd zijn. Het sterkst zal men echer wel getroffen worden door hetgeen vermeld staat op blz. 71, luidende: „Nu zelfs in onze toongevende „militaire kringen steeds meer de overtuiging veld wint, dat wij met „t tegenwoordige leger in een onhoudbaren toestand verkeeren, zou het „water naar de zee dragen zijn, indien ik dat nader wilde aantoonen”. Wie dat neerschrijft, geeft toch wel het meest doorslaande bewijs, dat hij van de *militaire* litteratuur der laatste 40 jaren, waarin onophoudelijk op verbetering onzer levende strijdkrachten aangedrongen werd, of geen letter gelezen, of tittel noch jota begrepen heeft.

Het is te meer te betreuren, dat de Heer K. zich tot eene zoo weinig waardige en zoo door niets gerechtvaardigde wijze van critiek voeren heeft laten verleiden, omdat daartoe niet de minste noodzakelijkheid bestond. Dat onze bestaande legerinrichting onvoldoende, ja zelfs in hooge mate onvoldoende is, werd van militaire zijde reeds zoo ontelbare malen in het licht gesteld, dat de Heer K. werkelijk geen hernieuwde poging behoefde aan te wenden om ons daarvan te overtuigen. Dit feit is van algemeene bekendheid niet alleen, maar het wordt door niemand weersproken. Maar zelfs aannemende, dat de Heer K. het ter juiste waardeering van de door hem aanbevolen beginselen noodig oordeelde de onvolkomenheid van het bestaande nogmaals aan te toonen, dan had zulks ongetwijfeld — in het belang van zijn betoog — op meer zaakrijke en minder kwetsende wijze kunnen en moeten gebeuren. Kwetsend, niet door hetgeen geschreven werd, want niemand zal zich door zoo onjuiste en zoo weinig gestaafde aantijgingen gedeerd gevoelen, maar kwetsend bovenal, omdat daar met opzet of tengevolge van kwalijk te vergoelijken onkunde, werd verzwegen de strijd, door allen, die op militair gebied iets beteekend hebben, gevoerd tegen de ongeloofelijke lichtzinnigheid van het Nederlandsche volk, dat, zich zijner zwakheid volkomen bewust, niettemin — tot aan de invoering van den persoonlijken dienstplicht — door zijne Vertegenwoordiging stelselmatig elke poging der Regeering, om verbetering in den werkelijk onhoudbaren toestand aan te brengen, deed schipbreuk lijden.

Had de Heer K. zich bepaald tot eene duidelijke uiteenzetting van de voordeelen, welke het Zwitsersche stelsel van legervorming z.i. oplevert; had hij daarbij aangetoond, *dat* en *waarom* zulk een stelsel ook te onzent aan de door hem daarvan gekoesterde verwachtingen zou kunnen voldoen, hij had ongetwijfeld zichzelf en de door hem voorgestane beginselen een beteren dienst bewezen. En dit te meer, omdat waar de Heer K., zijn critischen zin bedwingende, in zijne brochure menig ernstig woord tot het Nederlandsche volk richt om het op te wekken uit den lethargischen toestand, waarin het reeds zoolang verkeert, om het te bezielen met dat vertrouwen in eigen kracht, hetwelk ieder volk moet

bezitten, wil het niet *zelf* de grootste vijand zijner onafhankelijkheid worden, hij ons deed zien dat hij meer en beter kan, dan hetgeen zijne critische beschouwingen zouden doen verwachten.

Van geheel anderen aard, wij wezen er hierboven reeds op, is het werk van den Oud-Kapitein G. Моч, dat ongetwijfeld tot een der best geschreven boekwerken over het Zwitsersche stelsel van legervorming behoort. In drie gedeelten gesplitst, worden achtereenvolgens behandeld: 1. de vermindering van den militairen dienstdtijd (eerste oefeningstijd); 2. de inrichting van het Zwitsersche leger, in alle bijzonderheden; 3. de reorganisatie van het Fransche leger, volgens de in Zwitserland gehuldigde beginselen.

Wij zullen bij het tweede en derde gedeelte dezer studie, welke zich meer tot eene grondige bestudeering dan tot eene uiteraard vluchtige bespreking eigenen, niet stilstaan, doch aan het eerste gedeelte — de beginsel-quaestie — enkele beschouwingen vastknoopen.

De organisatie der legers, zegt M., heeft te allen tijde ten doel gehad: 1. de verdediging van het eigen territoir; 2. de verovering van vreemd grondgebied; 3. de handhaving van de inwendige orde; terwijl in den laatsten tijd bovendien aan het leger de rol der moreele en fysieke opvoeding van het volk toebedeeld is geworden.

Daar de veroveringsoorlogen, dank zij de vorderingen der beschaving, nagenoeg eenstemmig veroordeeld worden, is het, in afwachting dat zij in het geheel niet meer zullen voorkomen, onnoodig de legerinrichting op de leest van een veroveringsoorlog te schoeien.

Hoewel de wereldgeschiedenis ons zoowel in den Spaansch-Amerikaanschen als in den Engelsch-Transvaalschen oorlog nog het beeld van zuivere veroveringsoorlogen te aanschouwen geeft en dus de vruchten der zoo hoog geroemde beschaving nog niet op volledige rijpheid mogen bogen, kan toch met het beginsel, door M. op den voorgrond gesteld, worden ingestemd. Het is werkelijk niet aannemelijk, dat een der Europeesche Staten zijn leger uitsluitend met het oog op den veroveringsoorlog zal organiseeren. Daarentegen blijft het de vraag of een, met een meer beperkt doel georganiseerd leger niet c.q. tot het voeren van een veroveringsoorlog gebezigd zal worden.

Aan dit bezwaar tracht M. te ontkomen door aan de legerinrichting als eisch te stellen, dat zij „une organisation purement défensive” zal zijn; hij toch acht het, wat hij noemt „le paradoxe de l'offensive”, dat men, om een vijandelijken inval te voorkomen, in staat moet zijn den oorlog op het grondgebied van den tegenstander over te brengen.

Hoewel deze aangelegenheid voor ons, Nederlanders, niet van overwegend belang is, omdat het geval, waarin wij den oorlog op vijandelijk gebied zouden willen en kunnen overbrengen, uit den aard der zaak wel zelden zal voorkomen, is het toch van belang hierbij een oogenblik stil te staan. De oorlog door Transvaal, met zuiver defensieve bedoelingen gevoerd, strekt ons tot voorbeeld, hoe het onder omstandigheden

van overwegend voordeel geacht kan worden een dergelijken oorlog offensief te voeren. Al moge allicht later ¹⁾ kunnen blijken, dat in dit opzicht door Transvaal overdreven is en het beginsel te veelzijdig is toegepast, — voorshands is het niet mogelijk zich daaromtrent een juist oordeel te vormen, omdat men ten aanzien van de groepeerings der Boer'sche strijdkrachten vrijwel in het duister tast, — zoo is het toch voor elkeen duidelijk, dat oogenblikkelijk groote voordeelen verkregen zijn, met name de verdeeling van krachten, waartoe de tegenstander gedwongen is, omdat hij zich, ook op grond van politieke overwegingen, niet meer vrij gevoelt de door hem meest gewenscht geachte operatierichting te volgen, en het zoolang mogelijk bevrijden van het eigen land van de rampen eener invasie. Daar, waar men zich tot het zuiver defensief bepaalt, zal reeds dadelijk een grooter of kleiner deel van het eigen land, afhankelijk van de terreinsgesteldheid in het grensgebied, voetstoots aan den tegenstander worden overgelaten en tengevolge hiervan een *zeker* nadeel geleden worden, dat, hoe ook de oorlog verloopt, nimmer weder goedge maakt kan worden.

Het is ons bovendien niet duidelijk geworden, wat M. door eene „organisation purement défensive” verstaat, want al bracht men zijn stelsel volledig in toepassing, al wachtte men dus den aanval des vijands op het eigen gebied af, men kan toch als doel van den oorlog zich niet met afweren tevreden stellen, doch moet er naar streven den tegenstander te verslaan en aan den eigen wil te onderwerpen. Wanneer nu 's vijands aanval afgeslagen en hij over de grenzen teruggedreven is, wat dan? Zal men dan aan die grens blijven staan en een hernieuwden aanval afwachten, zoodra de vijand zich van de door hem geleden verliezen hersteld heeft? Dat ware ongetwijfeld het zekerste middel om, ondanks de gunstigste voorwaarden, het onderspit te delven. Men zal dus wel „bon gré, mal gré” gedwongen zijn den tegenstander te vervolgen, zoolang tot hij vernietigd is, en daartoe dus den oorlog op vreemd grondgebied *moeten* voeren. Welk verschil in organisatie nu mogelijk is tusschen een leger, dat dit laatste wel kan, doch er niet op ingericht zou zijn reeds dadelijk den oorlog op 's vijands territoire over te brengen, als de voorwaarden daartoe aanwezig zijn, is ons niet duidelijk, en wij twijfelen er dan ook ernstig aan of zulk een verschil wel bestaanbaar is.

Het recht van den Staat om van de krijgsmacht gebruik te maken tot handhaving der inwendige orde wordt door M. erkend, doch de uitoefening van dat recht moet z.i. beperkt worden tot de gevallen, waarin „des troubles, que la police est impuissante à réprimer, *se sont produits*”.

Hoewel wij gaarne willen toegeven, dat er verschillende gevallen denkbaar zijn, — bijv. bij eene overigens geheel normaal verloopende werkstaking —, waarin het ontijdig ontwikkelen van een buitengewoon militair vertoon een min of meer vexeerend karakter zou kunnen dragen

¹⁾ Dit werd geschreven voor Lord ROBERTS de leiding der operatiën aanvaard had.

en dientengevolge de troebelen, welke men wenschte te voorkomen, hierdoor juist in het leven zouden kunnen geroepen worden, schijnt ons de beperking, waarvan wij zooeven melding maakten, te volstrekt en, met de binnenlandsche geschiedenis van Frankrijk voor oogen, juist voor een Fransch schrijver onbegrijpelijk toe. Wil men toch in alle gevallen met het inroepen van de hulp van den sterken arm wachten tot de onmacht der politie om de rust te herstellen voldingend gebleken is, dan zal eene volksbeweging, aanvankelijk van geen beteekenis, vaak reeds zoodanige afmetingen kunnen hebben aangenomen, dat buitengewone middelen gebezigd moeten worden, waar men door preventief optreden elke uitspatting had kunnen voorkomen.

Wij gelooven intusschen, dat het stellen van dezen regel eenigszins verband houdt met het door M. ontwikkelde stelsel, waarbij in gewone tijden geen kern aanwezig is en dus de e.q. voor het bedwingen van onlusten benoodigde macht eerst opgeroepen moet worden. Eenerzijds maakt dit een preventief optreden reeds uit den aard der zaak onmogelijk, anderzijds nopen de bijzondere belangen der dienstplichtigen er toe de oproeping slechts in de hoogst noodzakelijke gevallen, en dus zoo laat mogelijk, te doen plaats hebben. Ten einde echter eenigszins in de hier bedoelde moeilijkheid te voorzien, wenschte M. de oprichting van een mobiel korps Gendarmen, bestaande uit 8 compagnieën en 8 eskadrons, welke in acht, het meest daartoe in aanmerking komende plaatsen garnizoenen zouden houden.

Intusschen is hiermede het bezwaar nog niet opgeheven, dat men in gewone tijden gedurende het grootste gedeelte van het jaar over geen enkelen militair, in dienst, beschikt en dientengevolge bij het ontstaan van internationale verwickelingen de in eerste linie liggende forten en vestingen geheel onbeschermd en dus aan een coup de main blootgesteld zijn. Op gelijke wijze als in Zwitserland ten aanzien van de versterkte plaatsen St. Gothard en St. Maurice geschiedt, nl. door het permanent in dienst houden van eene afdeeling militaire bewakers voor de beide genoemde punten, resp. 200 en 50 à 60 man sterk, wenschte ook M. de bewaking der Fransche versterkingen in vredetijd aan een daartoe afzonderlijk op te richten korps op te dragen. De beveiliging dier plaatsen tegen eene overrompeling zou verzekerd moeten worden door de in en onmiddellijk om deze plaats wonende dienstplichtigen voor de bezetting daarvan aan te wijzen.

De mobilisatie zou, zooveel mogelijk lokaal geschiedende, in dier voege plaats hebben, dat bijaldien wapenen en kleeding in het bezit van den met groot verlof zijnden milicien blijven, de regimenten den 3^{den}, uiterlijk den 4^{den} mobilisatiedag gevormd zijn en dus in hooger verband geconcentreerd kunnen worden. Daar deze wijze van handelen in de grensstreken (oostgrens en Alpengebied) natuurlijk tot ernstige moeilijkheden tegenover een doortastenden tegenstander zou leiden, is het noodzakelijk aldaar eene zoodanige regeling voor te bereiden, dat „één telegram voldoende zij om alle mannen te vereenigen, welke in staat zijn

„de wapenen te dragen, hier in compagnieën, daar in bataljons op zorg-
 „vuldig te voren bepaalde en verkende plaatsen, in welker omtrek de
 „betrokken troepen hunne herhalingsoefeningen gehouden hebben en
 „waar zij — ten einde de mobilisatie der zich achterwaarts bevindende
 „troepen en versterkte plaatsen te dekken — aan 's vijands pogingen
 „om in het grensgebied door te dringen weerstand moeten bieden. De
 „mobilisatie dezer dekkingstroepen moet dus evenzeer gedecentraliseerd
 „zijn als de door hen te vervullen diensten”.

Wanneer wij in het oog houden, dat, blijkens het voorafgaande, bij de toepassing van het Zwitsersche stelsel van legervorming geruime tijd zal verlopen voor de grootere Fransche legerafdeelingen geheel geconcentreerd zijn en dat dus gedurende dien tijd deze verspreid optredende dekkingstroepen geheel aan eigen krachten zijn overgelaten, dan moet de configuratie van het terrein in het grensgebied wel bijzonder gunstig zijn, wil deze afsluitingstactiek met goeden uitslag toegepast kunnen worden.

Niet elke grens is in dit opzicht zoo gunstig gevormd, als de Zwitsersche, welke, zooals bekend is, slechts over betrekkelijk weinige en dan nog gemakkelijk te verdedigen punten toegang tot het land verleent.

Het bekende spreekwoord: „De kleeren maken den man niet” geldt ook ten volle voor den militair. De in militaire kleeding gestoken burger, voorzien van de wapenen en uitrustingsstukken, welke daarbij behooren, is door het feit, dat hij een en ander draagt, nog geen soldaat. Onze schutterij is — n'en déplaïse deze eerwaardige instelling — daar, om dit te bewijzen. Behalve aan de noodige geoefendheid, welke den burger in de uitoefening van het hem geheel vreemde handwerk bedreven maakt, ontleent deze zijne eigenlijke geschiktheid voor het oorlogsbedrijf aan zekere moreele en fysieke eigenschappen, welke samenloopen in deze eene eigenschap: volkomen heerschappij over zichzelf, zoowel in geestelijken als in lichamelijken zin, en volledige overgave van die zichzelf geheel beheerschende persoonlijkheid aan de eischen, welke de oorlog haar stelt.

Mocht men al van inzicht verschillen over de wijze, waarop men het afzonderlijk individu zoowel den noodig geachten graad van geoefendheid, als de voor hem onontbeerlijk geachte zedelijke en lichamelijke hoedanigheden zou eigen maken, verschil omtrent de noodzakelijkheid van deze voorbereiding voor de oorlogstaak bestond niet.

Doch gelijk op schier elk gebied nieuw licht ontstoken wordt, zoo heeft ook hier de nieuwe eeuw nieuw licht gebracht, en daar het onze plicht is ook de wederpartij te hooren, achten wij het billijk aan het woord dier wederpartij hier eene plaats in te ruimen. In „De Amsterdammer, Weekblad voor Nederland”, van 7 Januari 1900 lezen wij o.a. de volgende beschouwing van „een hoofdofficier”.¹⁾

¹⁾ Wij meenen te mogen aannemen, dat men hier met een pseudoniem te doen heeft; wij kunnen ons althans den hoofdofficier niet denken, die zulke beschouwingen te boek zou stellen. Wij zouden het intusschen daarom beter geacht hebben, indien de schrijver een minder „hoogdravend” pseudoniem gekozen had.

„Het is uit alles duidelijk, dat het zwaartepunt van de voorbereiding „tot den oorlog niet meer ligt in de individueele opleiding van den „enkeling, maar veeleer in eene beoefening van het snel mobiliseeren, „verplegen, voorzien en bewegen en der gevechtsvoering, etc., van en „met groote troepenmassa's. De opleiding van den enkelen man stelt „niet meer zoo zware eischen, de eenling gaat geheel in de massa op. „Kunstige schermproblemen om te leeren zich den vijand met het blanke „wapen van het lijf te houden, zwaarwichtige oefeningen in den veilighheidsdienst te velde, zij kunnen als verouderd grootendeels achter„wege worden gelaten. Een lenig en krachtig lichaam, in de jongelings„jaren, voordat de dienstplicht een aanvang neemt, te vormen, vertrou„wen in het vuurwapen, dus goed schieten (ja, dit vooral), in zooveel „mogelijk dekkende houdingen, zoo noodig met ingraving in een minimum „van tijd; ziedaar het voornaamste bijna het eenige. En zelfs om in dit „laatste den soldaat te doen uitmunten mag men het niet uitsluitend „laten aankomen op de individueele opleiding, daarvoor zijn ook de „oefeningen noodig in massa, waaraan de enkele man bovendien moet „leeren gewennen, waarin hij moet leeren opletten, met zijn aanvoerder „één-zijn.”

Oef! Wij hopen, dat onze lezers den moed hebben gehad deze proeve van Nederlandsch proza ten einde toe te lezen; het is wel veel van hen gevergd, maar dan ook bijzonder loonend. Wat tal van nieuwe gezichtspunten! Zoo geheel anders, dan hetgeen wij tot dusverre leerden.

De eenling, of wilt ge liever de enkeling, opgegaan in de massa, waardoor wij lagere eischen aan zijne opleiding kunnen stellen, terwijl wij juist meenden, dat de hedendaagsche oorlogvoering de individualiteit van den strijder meer dan voorheen op den voorgrond deed treden. ¹⁾ Let wel, lagere eischen aan de opleiding en dat terwijl de Zwitsers hunnen eerste-oefeningstijd willen verlengen. En dan de verdere voordeelen, aan dat opgaan in de massa verbonden!

Veiligheidsdienst te velde: *verouderd*; de strijd met het blanke wapen: *verouderd*! (Zie de aanval der Boeren op Ladysmith). En dan dat schieten in zooveel mogelijk dekkende houdingen! En dat ingraven in een minimum van tijd! En dat zelfs nog niet uitsluitend individueel, maar ook in massa. Hoe gezellig! Het is werkelijk bevreemdend, dat het opgaan in de massa niet zoo volledig is, dat de enkeling nog moet „leeren opletten, met zijn aanvoerder één-zijn”.

¹⁾ Freilich, nur individualisirende Ausbildung wird uns zum Ziele führen. Der individuelle Werth des einzelnen Mannes hat jetzt, wo die Truppe nur den Kern für die Kriegsformation abgiebt, eine weitaus gröszere Bedeutung als ehemals, und dieses Individuum, das in erhöhtem Masse Soldat sein muss, soll dazu bei verkürzter Dienstzeit herangebildet werden. Das scheint nur möglich, wenn der Festigung der Disciplin die höchste Aufmerksamkeit geschenkt wird, und diese Festigung ist ohne scharfen Drill, der mit der Erziehung Hand in Hand zu gehen hat, nimmermehr zu erreichen. Friedensarbeit und Kriegslehren. *Mil. Woch.*, Beih., 1899. (No. 9.)

En tegenover zulken humbug moeten zij, die deze en dergelijke zotternijen niet onderschrijven, dan nog hooren ¹⁾, dat de „vestingmannen”, de „militaire modderaars”, de „militairisten pur sang” de oorzaak zijn, dat het Nederlandsche volk nog altijd niet weerbaar is; ja, wordt zelfs voor zulk een betoog, bij gebreke van argumenten, kracht gezocht in eene — sedert door den lichtvaardigen schrijver ingetrokken — even onwaardige als onware aantijging, aan het adres van het leeraarspersoneel onzer Hoogere Krijgsschool gericht. Trouwens de geheele strekking dezer Causerie is onwaar. Wie zijn onder onze toonaangevende militairen de „vestingmannen”? Wij kennen ze niet, voor zoover daarmede althans bedoeld wordt — en eene andere uitlegging is in het gebezigde zinsverband niet mogelijk — dat er onder de hooggeplaatste officieren zijn, die de belangen der levende strijdkrachten aan de vestingwerken hebben opgeofferd. Vindt de schrijver soms steun voor die bewering in het reeds op blz. 143 door ons gememoreerde feit, dat alle pogingen tot verbetering onzer levende strijdkrachten aangewend (en daartoe leze men niet alleen de ingediende wetsontwerpen, doch ook de fallooze brochures en tijdschriftartikelen, daarop betrekking hebbende) zijn afgestuit op den onwil en de lauwheid van het Nederlandsche volk, dat van geene vermeerdering van persoonlijke lasten hooren wilde?

Of zoekt de schrijve soms een argument voor zijn betoog in het feit, dat in de tijden, toen men in de Tweede Kamer van afschaffing van plaatsvervangende en reorganisatie onzer levende strijdkrachten niet hooren wilde, de militaire autoriteiten de handen niet in den schoot hebben doen rusten, doch althans getracht hebben te doen, wat toen gedaan *kon* worden, nl. het zooveel mogelijk uitvoering geven aan de Vestingwet, opdat althans onze doode weermiddelen, zoover de geldmiddelen reikten, werden in orde gebracht?

Of meent de schrijver misschien, dat wij doode weermiddelen kunnen ontberen en zijn weerbaar volk voldoende is om de onafhankelijkheid van Nederland te *handhaven*? Laat hij dan het oog op Zwitserland richten, waar een weerbaar volk, geheel naar de wenschen der „niet-militaire volksmannen” ingericht, aanwezig is en waar men toch zeer terecht heeft ingezien, dat duurzame verdedigingsmiddelen een niet te ontberen factor van de landsverdediging zijn.

Wat beduiden zulke praatjes dan eigenlijk? Of meent de schrijver wellicht, dat het zijne oogmerken en die der „niet-militaire volksmannen” dienen kan, wanneer door het verspreiden van onjuiste voorstellingen het vertrouwen in de autoriteit der militaire autoriteiten geschokt, de critiek der deskundigen daardoor met onmacht geslagen en de volksgeest aldus voorbereid wordt voor eene gunstige ontvangst van de denkbeelden, welke hij als de alleen heilbrengende verkondigt?

In zijne woede tegen de „deskundigen” — eene woede des te belachelijker, omdat hij zelf óf deskundige vermeent te zijn, óf zichzelf onder

¹⁾ Zie eene Militaire Causerie van O. in het Vaderland van 14 en 15 Jan. 1.1.

de onkundigen, d.i. de tot oordeelen incompetenten moet rangschikken, — in welk geval zijn voorlichtend optreden een zeer eigenaardig karakter zou dragen — gaat hij zelfs zoover van te zeggen: „Tegen de militairisten pur sang moeten zooveel kanonnen in batterij gebracht worden, als men vermag”, en welk oud roest hij daarbij uit zijn arsenaal haalt om bij die kanonnade dienst te doen, hebben wij zooeven gezien.

Dit is trouwens in deze aangelegenheid onze troost, dat ons volk nog te verstandig is om te gelooven, dat men met zulk materiaal zou vermogen bres te schieten in de op wetenschap en ervaring gegrondveste leer van het krijgswezen.

Ware dit niet het geval, dan zou men diep medelijden moeten hebben, met een volk, dat in zijne onkunde een „hoofdofficier”, een „O” of een of meer „niet-militaire volksmannen” tot zijne voorlichters koos, want zoo ooit, dan zou hier het eind den last wel dragen.

Keeren wij na deze uitweiding weder tot ons betoog terug, waar wij spraken over *die* moreele en fysieke eigenschappen, welke den afzonderlijken man volkomen heerschappij over zichzelf moeten verschaffen. Dat het voor den soldaat noodzakelijk is deze te bezitten, wordt door MOCH niet ontkend; doch dat het noodzakelijk is deze bepaaldelijk *in den militair* aan te kweeken, kan hij niet toegeven.

Ten aanzien der eigenschappen van zedelijken aard zegt hij: „Les „qualités morales qui viennent d'être énumérées. . . ., mais elles doivent „être inculquées à chacun dès l'enfance, dans la famille et à l'école; „et, plus tard, les difficultés et les dangers de l'existence se chargeront „amplement de les confirmer. Les épidémies, les incendies, les „inondations, les naufrages, les chiens enragés et les chevaux em- „portés, que saisje encore, suffisent à nous enseigner le courage et le „dévouement”.

Of die eigenschappen in het gezin en op de school ingeprent *moeten* worden, is nu echter de vraag niet, maar wel of zij daar werkelijk ingeprent *worden*. En wij aarzelen niet daarop, voor zooveel ons betreft, als regel, ontkennend te antwoorden. De tallooze klachten, die men van schier elkeen kan vernemen over het gedrag in het openbaar van „onze jeugd” zijn weinig geschikt om de overtuiging te vestigen, dat „courage” en „dévouement” tot hare meest gewone eigenschappen behooren; het omgekeerde is, helaas, eerder waar. En wij zouden meenen, dat men het aantal branden, schipbreuken, dolle honden, hollende paarden, enz., enz., buiten eenige verhouding tot onze eigen veiligheid zou dienen te vermeerderen, voor en aleer „courage” en „dévouement” voor den gemiddelden mensch — en daarop komt het aan — gemeen goed zouden zijn geworden. Daar, waar de omstandigheden er toe leiden, den mensch veelvuldig in levensgevaar te brengen, daar worden moed en toewijding zeer zeker aangekweekt; wij zien dat aan den Transvaler, die in zijn jarenlangen strijd tegen mensch en dier, in zijn bestendigen strijd om het bestaan, eene leerschool vond, waarin beide eigenschappen tot onge-

kende hoogte aangekweekt werden. Maar mogen *wij* ons daarmee vergelijken? Kunnen *wij* met de hand op het hart verzekeren in dat opzicht, zoowel als in een onbeperkt Godsvertrouwen met den Transvaler op ééne lijn te staan? Is niet het feit, dat men, bij welke ramp dan ook, altijd — en terecht — de weinigen, die zich daarbij door moed en offeringsgezindheid onderscheiden, hemelhoog verheft, het bewijs, dat die eigenschappen nu juist niet zoo alledaagsch zijn?

En wanneer nu die eigenschappen niet in het gezin, niet in de school en niet in het dagelijksch leven ingeprent worden, waar leert *hij* ze dan, de soldaat, die ze in zoo hooge mate moet bezitten, omdat elke handeling, die hij in den oorlog verrichten moet, rechtstreeks indruischt tegen zijn gewoon menschelijk egoïsme, tegen zijne zucht naar zelfbehoud?

Het antwoord op die vraag *moet* gegeven worden en daarop wachten wij sinds lang.

Ook de Minister van Oorlog gaf dit antwoord niet, toen Z.E. in de 39ste Vergadering der Tweede Kamer van dit zittingsjaar zeide: „Onze „neven in Zuid-Afrika hebben getoond dat discipline iets geheel anders „is, dan wat men alleen in de kazerne kan verkrijgen. Ongetwijfeld „kunnen eene behoorlijke opvoeding en opleiding in de kazerne in die „richting medewerken; ik zal dat niet tegenspreken, maar toch wil ik „er de aandacht in het bijzonder op vestigen, dat de ware discipline „eene zaak van veel hooger orde is”.

„De ware discipline is eene zaak van hoogere orde”, zegt de Minister van Oorlog, en die uitspraak vindt onze volle instemming, voor zoover daaronder verstaan wordt de hoogste uiting van discipline, welke wij, onvolkomen menschen, kennen. Deze is zeer zeker eene zaak van hoogere orde, eene zaak van hart en verstand, ten deele wortelende in aangeboren eigenschappen, ten deele de vrucht van de harmonische ontwikkeling dezer eigenschappen onder den invloed der natuurlijke opvoeders. Als zoodanig beschouwd, is zij de resultante van ware godsvrucht, karakter, offeringsgezindheid, socialen zin in de hoogste beteekenis.

Maar hoevelen bezitten die discipline? Vindt men haar algemeen, wat toch noodzakelijk zou zijn, wil zij als factor bij de legervorming mede tellen? Vindt men haar, als regel, bij de hoogere klassen? Geenszins; men vindt haar alleen bij het beste deel, de meest uitstekende elementen van het volk en deze komen, hoewel schaarsch, onder alle volksklassen voor.

Moet of mag men dan daarop een stelsel van legervorming baseeren? Onmogelijk, niet waar? En toch moet de soldaat te velde, zool niet de ware discipline, dan toch eene zoodanige mate van discipline bezitten, dat hij daaraan de moreele kracht ontleent, welke hij voortdurend zoozeer behoeft. Men moet zich dus wel tevreden stellen met eigenschappen van minder hooge orde, die, al acht men de ware discipline hooger en beter, ons niettemin in staat stellen datgene te verkrijgen, wat nu eenmaal onmisbaar is.

Welk volk bestaat alleen uit genieën? Natuurlijk geen enkel, en toch is dit geen reden om af te zien van volksontwikkeling. Integendeel, meer en meer wordt het streven daarop gericht, dat allen minstens een aanvankelijk laag, doch voor verhooging steeds vatbaar peil van ontwikkeling verkrijgen.

In het leger is het niet anders. De ervaring heeft aangetoond, dat wat niet aangeboren en langs natuurlijken weg ontwikkeld is, binnen zekere grenzen kan worden aangeleerd en dat de vruchten, welke het aldus aangeleerde in den oorlog afwerpt, voor het doel voldoende zijn. Daarom moet — al zijn wij volkomen overtuigd, dat de ware discipline eene zaak van hogere orde is — ons streven toch onafgebroken gericht blijven op het aankweken van die discipline, welke, hoewel van lagere orde, toch hoog genoeg staat om aan het doel te beantwoorden; wel wetende, dat, waar het beste niet verkregen kan worden, men zich toch ook met het goede tevreden stellen kan, mits dat goede een feit en niet een waan zij.

Wij doen dus in waardeering voor de hooge beteekenis van de ware discipline zeer zeker niet bij den Minister van Oorlog onder, wij achten die voor den soldaat van de hoogste beteekenis, maar wij vragen, wat baat het of wij dat al erkennen, indien wij het eenige middel, dat voorshands bestaat om eene alleszins voldoende discipline aan te kweken: „eene *behoorlijke* opvoeding en opleiding in de kazerne” ongebruikt laten. Het niet-aankweken zal ons toch zeker die moreele eigenschap van hogere orde niet deelachtig doen worden.

Hetzelfde geldt van „l'entraînement physique”, die, zegt M., doit être entrepris dès l'enfance, et poursuivi après l'école, soit officiellement, soit dans les sociétés privées organisées à cet effet”. Alweder „doit”, maar het decreteren van die noodzakelijkheid is niet voldoende om het gewenschte doel te bereiken. Ziet slechts, met hoeveel bezwaren de Zwitsersche regeering te kampen heeft om haar stelsel van „éducation préparatoire” doorgevoerd te krijgen, en bedenkt dan hoeveel tijd zou moeten verloopen, vóór en aler men het beoogde doel bereikt zou hebben in een land, waar in dit opzicht nog alles te doen is.

Wij willen hiermede allermint hen ontmoedigen, die zich een dergelijke moreele en fysieke opvoeding der jeugd als ideaal voorstellen; laat hen aan het werk gaan, laat hen zien, wat in dit opzicht te bereiken is, doch laat hen daarbij bedenken, dat van het toepassen van bijzondere stelsels van legervorming op *onze* miliciens eerst sprake kan en mag zijn, wanneer werkelijk de onder de wapenen komende milicien in het bezit is van die deugden en van al die fysieke eigenschappen, welke wij hem thans gedurende zijn eerste-oefeningstijd moeten aanleeren, omdat het bezit daarvan voor den soldaat onontbeerlijk is.

Daarbij zij men eerlijk tegenover zichzelf en trachte dus den werkelijken toestand niet te verbloemen. Tot welke drogredenen men toch komen kan, wanneer men eene slechte zaak tracht te verdedigen, kan hijv. blijken uit de bekende Wassenaarsche manoeuvre van het Regi-

ment Grenadiers en Jagers in den nazomer van 1898. Het aantal achterblijvers was daarbij zoo groot, dat er werkelijk reden te over was tot ongerustheid. En op welke wijze hebben nu enkele dagbladschrijvers getracht den ernst van dit feit te bedekken? Wel, eenvoudig door te zeggen: Het bedoelde geval zou zich onder alle omstandigheden hebben voorgedaan, geheel afgescheiden van den duur van den eerste-oefeningstijd, want het zal ten aanzien van het weerstandsvermogen, dat de man op zekeren datum bezit, wel onverschillig zijn, of hij na dien datum nog 2, 4, 6 of 8 maanden dienen moet.

Hiertegen valt echter tweeërlei op te merken; in de eerste plaats dat bijaldien het tijdstip van eerste opkomst onder de wapenen op rationeele wijze werd vastgesteld, daarvoor ongetwijfeld \pm 1 November gekozen zou worden, in welk geval de jongste lichting bij het uitbreken van een oorlog, wat toch gemeenlijk niet juist in den winter pleegt te geschieden, ontegenzeggelijk beter geoefend en meer getraind zou zijn. Maar voorts mag men niet vergeten, dat bijaldien het leerprogramma niet binnen een *te* beperkten tijd was saamgedrongen, er tijd zou overblijven om de manschappen op zoodanige wijze in training te brengen, dat zij steeds in staat waren te volbrengen, wat men van hen moest eischen. Want alle redeneeringen kunnen niet wegcijferen, dat alle manschappen, die achterbleven, *niet* berekend waren voor de taak, die hun werd opgelegd. En wanneer nu in oorlogstijd ongeveer $\frac{1}{4}$ gedeelte van een regiment aan den weg blijft liggen — en er is geen enkele reden om niet aan te nemen, dat de fysieke uitputting onder overigens gelijke omstandigheden dan dezelfde geweest zou zijn, — dan kan men toch niet anders zeggen, dan dat de voorbereiding tot de oorlogstaak onvoldoende is geweest. Daarop komt het aan, en daarin *moet* verbetering gebracht worden.

Wanneer dus M. zegt: „Car, autre chose est, pour l'instructeur, de „se voir envoyer des lourdauds bornés, aux articulations nouées et au „cerveau atrophié, autre chose de recevoir des jeunes gens bien décou- „plés, entraînés à la fatigue, bons tireurs, et doués du sentiment du devoir „et de la discipline”, dan stemmen wij dat gaarne toe en bevestigen wij volmondig, dat wanneer men er in slaagt de miliciens bij hun in dienst treden met de hiervoren genoemde moreele en fysieke eigenschappen werkelijk ter dege te doen toegerust zijn, er ongetwijfeld aanleiding zou bestaan om tot eene verkorting van den eerste-oefeningstijd over te gaan, omdat dan het zwaarste deel der vorming van den soldaat, de opvoeding, reeds geheel en de opleiding reeds ten deele voltooid zou zijn. Of er ten slotte groot verschil zou bestaan tusschen de twee stelsels: of langeren eerste-oefeningstijd, maar dan ook binnen een termijn van één jaar afgeloopen, of verkorten eerste-oefeningstijd, maar dan ook van der jeugd aan alle jongelieden onderworpen aan verschillende oefeningen, enz., om hun de bedoelde eigenschappen bij te brengen, of er ten slotte groot verschil zou zijn tusschen beide stelsels, zoowel wat de financieele als de persoonlijke zijde betreft, kunnen wij hier in het midden laten.

Dit is echter zeker, dat al *die* stelsels, welke door verkorting van oefeningstijd, zonder degelijke voorbereiding —, welke wij hiervoor als eisch stelden —, met de voor den soldaat noodige moreele en fysieke eigenschappen de hand lichten, zwak staan tegenover die radicale hervormers, welke op grond van vermeend neefschap met de Transvalers, alle gewenschte eigenschappen zonder nader onderzoek in het Nederlandsche volk aanwezig achten en dan bij hun Zwitsersch stelsel het groote voordeel van betrekkelijk geringen financieelen ¹⁾ en zeer geringen personeelen druk aan een talrijk leger paren.

Dat Nederlanders noch Zwitsers, noch Tranvalers zijn en bovendien Nederland, als oorlogstooneel, noch met Zwitserland, noch met Transvaal vergeleken kan worden ²⁾, doet voor hen minder ter zake; zij tasten het volk in zijne zwakke zijde aan en hebben dus altijd kans van slagen.

Wanneer dit mocht geschieden en eenmaal de groote „Krach” komt, dan zal echter — hoewel te laat — wel blijken waarheen de valsche volksvrienden Nederland geleid hebben.

* * *

Bij alle sympathie voor de Boeren, bij alle vreugde over hunne overwinningen en ook zonder afbreuk te doen aan onzen innerlijken trots over menigen trek van verwantschap met de Boerenrepubliek en het Boerenwezen, moet elk verstandig Zwitsersch militair toch vreezen voor de verkeerde gevolgtrekkingen, welke de zoo licht te misleiden openbare meening uit de daar bereikte uitkomsten kan trekken, en voor den invloed, welken deze gevolgtrekkingen op de inrichting van ons eigen weerstelsel kunnen uitoefenen.

Het zoo voor de hand liggend en toch zoo volkomen onjuist geveuld woord: „De voordeelen, door de Boeren behaald, zijn de uitkomsten van het militieleger tegenover het staande leger; zij zijn de overwinning van *ons* democratisch beginsel van legervorming tegenover dat van den monarchalen Staat”, behoeft slechts uitgesproken te worden, opdat de openbare meening zich daarop werpe en het als vaststaande waarheid uitroepe, ten einde zich over de voortreffelijkheid der eigen

¹⁾ In eene zeer gedetailleerde becijfering van de kosten der Zwitsersche legerinstellingen, zoowel die, welke ten laste van de federale kas komen, als van die, welke de bondsstaten dragen, en na aftrek van alle baten, welke uit die legerinstellingen voortvloeien, komt M. tot een totaal van f 14.190.113 of per inwoner van f 4.60. Wilde men dus eene dergelijke inrichting van het krijgswezen te onzent invoeren, dan zouden hiermede reeds meer dan f 23.000.000 gemoeid zijn en dus de op het oorlogsbudget door velen zoo zeer gewenschte winst niet verkregen worden.

²⁾ Wij laten hieronder eene vertaling volgen van U. WILLE'S: Die Lehren des Burenkrieges in de Neue Züricher Zeitung, welk artikel door den Minister van Oorlog bij de behandeling van Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting voor 1900 in de Eerste Kamer werd overgelegd en dat o.i. zeer juiste beschouwingen bevat omtrent de waarde, welke het Tranvaalsche leger *werkelijk* bezit.

instellingen te verheugen. De gevolgen daarvan zouden echter zijn, dat de moeilijke taak om ons militieleger te maken tot dat, wat het worden kan, en ter bescherming van onze staatkundige onafhankelijkheid en onze burgerlijke vrijheid worden moet, opnieuw en in groote mate verzwaaard werd! Men komt er dan onwillekeurig toe op Morgarten, Sempach en de overwinningen der Boeren te wijzen om den zwaren arbeid: van onze in uniform gestoken burgers en van ons militieleger een betrouwbaar oorlogswerktuig te maken tot een onnut spel, tot een onze republikeinsche beginselen onwaardig nabootsen van vreemde instellingen te stempelen.

Consequent leidt dit gevleugeld woord tot de opvatting, dat de oorlog door de Boeren, onder moeilijke omstandigheden gevoerd, ten volle het bewijs geleverd heeft, dat oefening en opvoeding van het leger niet noodig zijn. Als de met vaderlandsliefde bezielde burger slechts goed schieten kan, dan doorstaat het militieleger bij goede aanvoering de vergelijking met het meest volkomen staand leger ten volle en zal dit ook in het vuur zijne waarde toonen. Dit is de zin en ook nagenoeg woordelijk de inhoud van een onlangs verschenen artikel in de „Basler Nachrichten”, dat weliswaar alleen de noodzakelijkheid betoogde om officieren naar het Zuid-Afrikaansch oorlogstoneel te zenden, maar dat dadelijk gevleugeld gemaakt en als onaanvechtbare waarheid herhaald werd.

Niets is echter meer onjuist dan deze bewering. Dit kan niet duidelijk genoeg in het licht gesteld worden in het belang van onze legerinstellingen en van de verbeteringen, welke deze in de eens aangenomen richting behoeven.

Uit het verloop van den Zuid-Afrikaanschen oorlog kunnen — hetzij de Boeren winnen dan wel verliezen — geenerlei gevolgtrekkingen gemaakt worden omtrent de waarde van ons militieleger, noch omtrent het verloop van een Europeeschen oorlog. De door de Boeren behaalde voordeelen kunnen eerst in de tweede plaats toegeschreven worden aan hunne bewonderenswaardige bruikbaarheid voor den oorlog en hunne, geheel in overeenstemming met hun wezen zijnde tactiek.

Het zou verder belachelijk zijn te gelooven, dat de eigenschappen, welke de Boeren voor den oorlog bezitten, en welke dit kleine volk tot zulk een gevaarlijken tegenstander voor het machtige Engeland maken, ook als van zelfsprekend aanwezig geacht kunnen worden bij elk Europeesch cultuurvolk, welks industrie bloeit en welks landbouw de waarde van den kunstmest heeft leeren kennen. Bij de Boeren is deze strijdvaardige natuur, deze *koelbloedigheid* in de gevaarlijkste oogenblikken van den oorlog natuurlijk, bij de volken, welke aan het Europeesch cultuurleven deelnemen, zijn zij niet natuurlijk. Der Boeren germaansche afstamming vormt slechts den noodzakelijken grondslag, voor het bezit dezer eigenschappen, welke de oude Zwitsers, die bij Morgarten en Sempach streden, ook bezaten.

De taaie energie, waarmede de Boeren zich gehandhaafd hebben, op

het in beschaving bij andere volken achter staand, standpunt van een herdersvolk, dat van den rijken bodem niets vraagt dan het voedsel voor zijne door hoorigen gehoede kudden, terwijl zij zelf slechts in de leiding voorzien, deze energie, in verbinding met de overige van Europeesche, zoo in den grond verschillende omstandigheden zijn het, welke het Boerenwezen hebben doen ontstaan. Wat den Boeren van nature eigen is, moet de Europeaan, die niet genoodzaakt is te zijner bescherming tegen roofzuchtige wilden het geweer voortdurend bij de hand te hebben, en wiens levenstaak bestaat in den vreedzamen wedstrijd ter verkrijging van de vruchten der beschaving, eerst door militaire oefening en opvoeding verwerven. Het resultaat van den daarop gerichten arbeid is dan echter ook een hogere graad van militaire bruikbaarheid dan die, welken de Boeren bezitten. En de Europeesche toestanden, zoodat de door die toestanden geëischte wijze van oorlogvoeren zijn oorzaak, dat als de tot strijder gevormde burger dezen hooger graad van militaire bruikbaarheid niet bereikt, wanneer hij in den oorlog niet op andere wijze gebruikt kan worden dan de Boeren, hij beneden het peil blijft staan, dat aanspraak op een goeden uitslag kan maken. Het is een volslagen dwaalbegrip te gelooven, dat men in het Boerenleger een militieleger zou mogen zien, gelijk aan het onze, en dat men zou mogen beweren, dat zijne overwinningen de triomf van het militiestelsel tegenover het staande leger zijn. Het Boeren weerwezen is in het geheel geen militiestelsel, maar de oproeping van het geheele volk voor den dienst te velde, zooals in het begin der middeleeuwen de algemeen gebruikelijke wijze van legervorming was, maar die heden ten dage alleen nog bij het peil van beschaving, waarop de Boeren staan, mogelijk is. Het is de voor hunne toestanden eenige juiste en eenige mogelijke wijze van legervorming, doch zal het ook daar slechts zoolang blijven, als het wezen en het karakter van het herdersvolk (als bezitters van kudden met hoorigen als herders) behouden kan blijven. Dit zal echter, hoe de oorlog ook moge afloopen, met dezen ten einde gaan en dan moeten de Boeren, wanneer zij althans weerbaar willen blijven, tot eene, met de moderne toestanden in overeenstemming zijnde wijze van legervorming komen. Het Boeren-weerstelsel heeft niet alleen in het geheel geen verwantschap met het onze, doch het staat daar even lijnrecht tegenover als tegenover de Europeesche legers met beroepskaders, naar Pruisisch voorbeeld gevormd. Het verschil ligt in de grondslagen der oefening, ja in de geheele oefening, in de daar mogelijke, in Europa onmogelijke wijze van oorlogvoeren, in de organisatie en de indeeling der troepen. En waar de Boeren iets hebben, dat met Europeesche weertoestanden vergeleken kan worden (artillerie), daar hebben zij zich van het militiestelsel het verst verwijderd en hebben zij dien vorm gekozen, welke als de laagst staande beschouwd moet worden: *het werven van huurlingen*.

Hoe gaarne wij het ook zouden willen, de tot dusverre behaalde overwinningen der Boeren geven ons geen recht ze als triomfen van het militiestelsel over de staande legers te vieren.

Het is ten slotte ook volkomen onjuist uit die overwinningen voor Europeesche verhoudingen de gevolgtrekking te maken, dat de tactiek eene *nationale*, aan de eigen toestanden aangepaste moet zijn en dat het zwaartepunt der militaire opleiding in het aankweeken van zoogenaamd goede schutters gelegen is.

Het eerste kan slechts in zeer beperkte mate als een doeltreffend middel tot het behalen van voordeelen aangemerkt worden, dat slechts zoolang onbelangrijke partieele voordeelen kan verschaffen, als de tegenstander zich daardoor in verwarring laat brengen, en het andere, als axioma aangenomen, zou tot ernstige vermindering der bruikbaarheid voor den oorlog leiden.

Gaarne wordt toegegeven, dat de op schietvaardigheid en kalmen moed gebaseerde tactiek der Boeren de beste is, welke zij voorloopig kunnen toepassen, en dat men het zou moeten betreuren als de behaalde voordeelen en de raadgevingen der vreemde officieren hen er ontijdig toe brachten deze tactiek op te geven en beslissende slagen te wagen. Maar deze tactiek wordt slechts ten deele door de gesteldheid van het oorlogstooneel gerechtvaardigd. Zij is eene minderwaardige tactiek, die nooit een beslissende uitkomst ten gevolge kan hebben. Zij is door de Boerengeneraals niet daarom gekozen, omdat zij na grondige studie als de, in verband met de omstandigheden, meest geschikte beschouwd werd, maar zij werd gebezigd, omdat de Boer zóó en niet anders vechten wil en kan, en omdat troepen van zoo geringe militaire vorming en opvoeding niet anders, en de goede eigenschappen alsmede het natuurlijk instinkt dezer natuurmensen niet beter gebruikt kunnen worden! De tactiek der Boeren is niet een zich aanpassen aan de omstandigheden en heeft niet om die reden tot goede uitkomsten geleid, maar zij dankt hare resultaten aileen aan het feit, dat alle omstandigheden haar zoo bijzonder gunstig waren en geen tegenspoed intrad.

Onder die gunstige omstandigheden mag ook eerst in de tweede plaats de gesteldheid van het operatietooneel worden genoemd; bovenaan staat de *alzijdige minderwaardigheid van het Engelsche leger*.

Niet om de manhaftigheid der Boeren te verkleinen, maar om het lage standpunt hunner tactiek en de bijna homerische naïveteit der wederzijdsche gevechtsvoering in het licht te stellen, zij gewezen op de geringe verliezen, in het bijzonder bij de Boeren, in urenlang met heldenmoed gestreden gevechten geleden. Men behoeft nog niet aan de afschrikwekkende verhalen van den vredesapostel von BLOCH te gelooven om met verbazing op te merken hoe gering het aantal doode en gewonde Boeren (maar ook Engelschen) daarbij was. Al waren ook de verliezen der Engelschen, tengevolge van de strijdwijze en de schietvaardigheid der Boeren grooter, zoo hebben deze bij lange niet het aantal bereikt, hetwelk tegenover een minderwaardig geweer vele Duitse troepen in 1870 in een half uur op de kampplaats lieten liggen. Maar daarvoor werden dan ook beslissende uitkomsten verkregen! En om deze te verkrijgen moet men aanvallen, d.i. van achter de dekking

te voorschijn komen, wat de Boeren niet willen, maar ook niet kunnen, omdat hun de daartoe noodige militaire vorming, althans voorloopig, ontbreekt; met niet geschoolde troepen kan men niet manoeuvreren.

Dat bewijzen Ladysmith en Kimberley. Tot dusverre is het hun niet gelukt deze plaatsen te nemen; zij beproeven het zelfs niet ¹⁾, ofschoon zij reeds vele weken met numerieke overmacht voor deze open steden liggen en Ladysmith zelfs met zwaar geschut van de nieuwste constructie beschieten! Waar het, om resultaten te verkrijgen, niet voldoende is defensief op te treden, met bewonderenswaardige koelbloedigheid de nadering van den tegenstander af te wachten, hem met welgericht vuur te ontvangen en te verdwijnen, wanneer de vijand ongeacht zijne verliezen toch den aanval doorzet, daar zijn zij met hunne tactiek en met hunne militaire kennis ten einde!

Zoo iets kan geenszins voor eene Europeesche oorlogvoering ten voorbeeld strekken, want het vereischt, om resultaten mogelijk te maken, een oorlogstooneel van zoo groote uitgestrektheid, voornamelijk in de diepte, en zoo schaars bevolkt, als men in Zuid-Afrika aantreft, alsmede wederzijds geringe strijdkrachten.

En zelfs dan is het slechts mogelijk tegenover een vijand, wiens leger zoo verouderd en veronachtzaamd is, als het Engelsche en wiens operatieve en tactische aanvoering zoo weinig weet te onderscheiden en te kiezen, wat met den oogenblikkelijken toestand in overeenstemming is, als dit bij de Engelsche aanvoering het geval is.

Het stoutmoedige optreden van het Engelsche leger en in het bijzonder van de officieren moet ten volle erkend worden. Deze manhaftigheid te bezitten is veel, maar voor den uitslag niet voldoende, en het is het eenige wat men van het Engelsche leger zeggen kan, dat het bezit.

Naar dezerzijdsche opvatting zouden de Boeren met hunne tactiek tegenover een anderen tegenstander (Duitschland bijv.) op geen enkel oorlogsterrein resultaten verkregen hebben, of zij waren spoedig daarmede ten einde geweest en nu reeds zou over den afloop van den oorlog geen twijfel meer kunnen bestaan!

Naar dezerzijdsche meening ligt de tegenspoed der Engelschen eenig en alleen in de onmacht van hun landleger. De strijdvaardigheid der Boeren, hunne kalme, bezonnen aanvoering en de moeilijkheden, welke het oorlogstooneel oplevert, komen hierbij slechts in zooverre in aanmerking, als de inwerking van deze factoren noodig was, om de Engelsche legerinrichtingen en oorlogvoering duidelijk in het licht te stellen!

Het zou ons te vër voeren, als wij hier de absolute minderwaardigheid van het Engelsche leger, van zijne oefening, organisatie en aanvoering tot in bijzonderheden wilden aantoonen. Dat is trouwens ook onnoodig, want elk deskundige kan het weten en elke leek kan het uit de nieuwsbladen lezen. Maar de nadruk moet hier daarop gelegd worden, dat het artikel in de „Basler Nachrichten”, dat het gevaarlijk gevleugeld

¹⁾ Met uitzondering van de mislukte poging op 6 Januari ll.

woord omtrent het geleverde bewijs voor de gelijkwaardigheid van militie- en staand leger lanceerde, zich zelfs zoover vergat, dat het het Engelsche leger *in elk opzicht* als het type van een beroepsleger voorstelde!

Het is volkomen juist, dat de Engelsche soldaat het type is van den beroepssoldaat, maar niet van dien beroepssoldaat, welke bedoeld wordt, als men militie- en staand leger tegenover elkander stelt. Hij is het type van die beroepssoldaten, welke de legers van de revolutie en van Napoleon I op het vasteland opgeruimd hebben en welke, trots de glorierijke fridericiaansche traditiën van het Pruisische leger, in 1806 op de slagvelden van Auerstädt en Jena hun graf vonden.

Wanneer desniettegenstaande en ondanks de leeringen van 1866 en 1870 Engeland dit type van beroepssoldaten behouden heeft, zoo ligt dit in de zelfde oorzaak, welke ook in ander opzicht zijn leger voor den oorlog (tenzij tegen speerdragende wilden) onbruikbaar maakt.

Die oorzaak is de uit kortzichtig optimisme voortspruitende gering-schatting van leger en legerinstellingen, welke overal heerscht, waar de geographische ligging of de politieke toestand voor gevaar schijnt te beschermen en waar de jacht naar materieel gewin zoo groot is, dat men den moed zijner medemenschen afmeet, naar hetgeen zij daarbij bereiken. Dat veroorzaakt die zelfgenoegzaamheid, die onverschilligheid ten aanzien van de vaderlandsche weerkracht, welke veel verderfelijker zijn voor de ontwikkeling en de bruikbaarheid daarvan, dan principi-eele anti-militairisten.

Dat is ook de reden, waarom Engeland de zedelijke kracht mist een geheel verouderden legervorm op te geven en waarom het thans in brutalen overmoed zijn leger — en zijne generaals — eene opdracht verschafte, die het tengevolge van zijne alzijdige onvolkomenheid in het geheel niet vervullen kon en die het eerst zal kunnen uitvoeren, wanneer het door ontzaglijke offers aan bloed en nationale kracht voor den oorlog bruikbaar geworden zal zijn.

Uit de tegenspoeden, welke de Engelschen tot dusverre tegenover de Boeren ondervonden hebben, kan geene andere leering getrokken worden, dan die, welke te trekken was uit de houding der Grieksche troepen in den laatstelijk gevoerden Grieksch-Turkschen oorlog. *Dààr* was het een klein volk, *hier* het zich voor het machtigste ter wereld houdende, welks oorlogsbruikbaarheid smadelijk fiasco maakte.

Bij beide is de oorzaak hunner weinig roemrijke oorlogvoering in een strijd, dien zij zelf in het leven geroepen hebben om de macht en het aanzien van den Staat te vergrooten, volkomen dezelfde: Veronachtzaming van het leger. Welke de reden daarvan is, is onverschillig, aan de gevolgen verandert dit niets.

Het zelfde zal overal voorkomen, bij groot of klein, bij militie- of staand leger, wanneer men in straffelooze zorgeloosheid meent, dat genoeg voor de weerkracht van het vaderland geschiedt, wanneer men niet meer doet, dan wat den burgers — afzonderlijk en te zamen — niet lastig valt te dragen.

Iets over twee belangrijke opleidingsvakken,

DOOR

D. M. E. DE RIDDER,

Kapitein der Infanterie.

A. *Het schieten.*

Indien dit het eenige onderwerp was, waarover ik een paar opmerkingen wenschte te maken, dan had ik dit opstel in plaats van „iets” zeker „nog iets” genoemd, want in den laatsten tijd is in dit Tijdschrift reeds meer dan eens bijzondere aandacht aan de schietopleiding gewijd. En terecht! Een van de weinige punten, waaromtrent nu eens — gelukkig! — geen verschil van meening in ons leger bestaat, is, dat men de hoogst mogelijke eischen moet kunnen stellen aan de schietvaardigheid van den infanterist.

Sommige voorstanders van korte oefening gronden hunne *theorie* op de overtuiging, dat het voor den voetsoldaat voornamelijk slechts (!) er op aankomt, een juist gebruik van zijn geweer te maken, en dat men hem dit evengoed kan leeren, al woont hij buiten de kazerne en al loopt hij in burgerkleeding. Zij wijzen op de Boeren — de gebeurtenissen in de Transvaal zijn reeds een machtig wapen in de hand van de strijders voor volksweerbaarheid, alsof men deze afgescheiden van volksaard kan beschouwen — en gronden op den daar gevoerden oorlog met graagte de bewering, dat ook onze onafhankelijkheid voldoende gewaarborgd zou zijn, als de zoogenaamde „vrijwillige oefeningen in den wapenhandel” ook het schieten op haar programma vermeld vonden. En diegenen in den lande — of eigenlijk in het leger —, die onze al reeds niet bijzonder groote militaire waarde ernstig bedreigd zien door het denkbeeld van korte militaire(?) oefening, wijzen hierbij o.a. op het feit, dat de *practijk* de onmogelijkheid aantoonde, om in enkele maanden van eerste opleiding en enkele weken van herhalingsoefeningen een bruikbaar en betrouwbaar oorlogsschutter te vormen. Waar dus omtrent het hooge belang van eene deugdelijke schietopleiding dezelfde meening bestaat, al is het uitgangspunt ook verschillend, daar acht ik mij gelukkig, dat ik mij ditmaal niet in eene strijdvraag behoef te mengen, en vlei ik mij, dat — ook waar ik bestaande toestanden en m.i. verkeerde bepalingen en voorschriften afkeur — mij geene andere bedoeling zal toegeschreven worden dan een streven, om onze infanterie

meer geschikt te maken voor de groote taak, waartoe niemand ontken-
nen zal, dat ook zij eenmaal geroepen zou kunnen worden.

Wanneer ik vooraf mijne ingenomenheid en instemming betuig met
het drietal artikels, dat in de zomernummers van den vorigen jaargang
van „De Militaire Spectator” door den Kapitein der Infanterie B. J.
LAND aan dit onderwerp gewijd is, en waarvan ik lezing — voor zoo-
veel noodig — en in elk geval herlezing niet genoeg kan aanbevelen,
dan zal men het begrijpelijk achten, dat ik niet in uitvoerige beschou-
wingen zou kunnen treden, zonder in herhalingen te vervallen. Het
viel mij echter bij kennisneming van die studie op, dat er van één om-
standigheid bij het schieten geene melding gemaakt is: nl. het plaatsen
van de bajonet op het geweer. Ik haast mij evenwel hieraan toe te voe-
gen, dat zulks voldoende opgehelderd is door de vermelding, in noten en
aan het slot, van het tijdstip, waarop het stuk geschreven is, nl. vóór-
dat de bepaling in het leven geroepen was, dat bij de schietoefeningen
beneden de 700 M. de bajonet geplaatst moet worden op de geweren,
niettegenstaande zij zonder deze ingeschoten zijn. Anders had naar mijne
vaste overtuiging de schrijver niet nagelaten, zijne spijt uit te drukken
over den door die bepaling geboren en sedert nog steeds voortduren-
den hoogst ongewenschten toestand.

Dat er ten opzichte van de bajonet overeenstemming gebracht moest
worden in de verschillende reglementen, was natuurlijk; doch weinigen
zullen vermoed hebben, dat die oplossing gevonden zou worden in bo-
vengenoemde richting, wat te meer te betreuren was, omdat die bepa-
ling juist ter kennis gebracht werd, toen de opleiding van de lichte-
ning 1899, ook in het schieten zonder bajonet, reeds eenigen tijd aan den
gang was.

De draagwijze van het geweer, die in de Recrutenschool als de
normale betiteld werd en die volgens de Soldatenschool nog steeds zoo
beschouwd schijnt te moeten worden, nl. zonder bajonet, verdient die
qualificatie eigenlijk allerminst, tenzij men den soldaat als garnizoens-
schildwacht, op patrouille, met de beveiliging van marcheerende of rustende
troepen belast, en in het gevecht binnen de 700 M., in het algemeen
den soldaat in functie beschouwt als in abnormalen toestand te zijn.

Immers, voor al die gevallen geven voorschriften of reglementen aan,
dat de bajonet op het geweer geplaatst moet zijn; zoodat het op slot
van rekening dus *uitzonderingsgevallen* zijn, waarin de soldaat de *nor-
male* draagwijze mag toepassen. De eenige belangrijke dienst — het
mag niet ontkend worden —, waarbij zij gevolgd wordt, is het maken
van marschen; doch voor 't overige komt zij slechts bij de gewone
vredesoefeningen of eigenlijk vredesbewegingen voor: op het exercitie-
veld en op weg naar en van het oefeningsterrein.

De noodzakelijkheid eener bepaling, om eenheid in de reglementen
ten opzichte van het opzetten der bajonet te brengen, bleek vooral uit
het feit, dat de individueele schietoefeningen, die behalve de laatste
twee van die der scherpschutters helaas alle binnen de 700 Meter ge-

houden worden, zonder, en alle vuren in het gevecht tot dien afstand met de bajonet op het geweer moesten plaats hebben, wat niet anders dan eene groote tegenstrijdigheid tusschen oefening en werkelijkheid genoemd kon worden. Ik heb mij altijd afgevraagd, waarom toch juist die afstand van 700 Meter in het verspreide gevecht is uitgekozen voor het opzetten van de bajonet. Bij de beoefening van den stormaanval in de Recrutenschool — en in de Soldatenschool is hetzelfde nog het geval — werd geleerd, dat het tusschen de 150 en 300 M. moest geschieden. Oorlogsontervinding — al hadden de vervaardigers van het reglement die gehad — kan hieromtrent geene uitspraak doen; vrijelijk mag ik dus met bescheidenheid mijne meening tegenover de hunne zeggen; en nu geloof ik, dat, als men aanneemt, dat de materieele en moreele uitwerking van het vijandelijk vuur het opzetten van de bajonet op kleiner afstand onmogelijk maken, zulks, met de tegenwoordige vuuruitwerking, op 700 M. even ondoenlijk zal zijn. De opvatting is tegenwoordig echter toch vrij algemeen, dat het handgemeen in de oorlogen der toekomst tot de zeer groote uitzonderingen zal behooren (bij de uiterst geringe gelegenheid, die in de laatste jaren bestaat, om onzen miliciens vaardigheid in het gebruik van het geweer als stootwapen te geven, is dat trouwens maar gelukkig ook voor ons). Komaan, wij spiegelen ons nu zoo graag aan onze Zuid-Afrikaansche stamverwanten — ook de Boeren schijnen de bajonet, die hun ontbreekt, tot nog toe, naar gemeld werd, nog niet erg gemist te hebben. Is het nu wel gewenscht, om, ondanks de onwaarschijnlijkheid van een strijd van man tegen man, onze infanterie *altijd* op 700 M. de bajonet op te laten zetten? Zou in geval van nood die beweging, die slechts eenige seconden duurt en in gedekte houdingen verricht kan worden, niet evenzeer kunnen plaats hebben even vóór het laatste snelvuur, desnoods op het eerste oogenblik van den daarop volgenden stormaanval? Mij dunkt van wel. In elk geval zou eene wijziging van de Compagnieesschool in dien geest m.i. veel wenschelijker geweest zijn dan de verleden jaar gemaakte en tot heden onveranderd gehandhaafde bepaling, die ik hierboven noemde. Wat toch is nu het geval geweest? Met de voorbereidende schietoefeningen van de lichter 1899 was men al een eind opgeschoten; de compagnieën waren zelfs reeds zeker alle aan het schijfschieten begonnen, zelfs dus ook die, die niet de m.i. juiste methode van den Kapitein LAND gevolgd hadden, om reeds eenige dagen na de opkomst der miliciens een aanvang te maken met het voorbereidend schietoeders; de recruten waren gewend aan den aanslag van het geweer zonder bajonet; in alle oprechtheid hadden de officieren reeds getracht, hun een zeker vertrouwen te geven in hun zeer juist schietend wapen; proefondervindelijk hadden zij, die reeds slag hadden door het schot heen te zien, zichzelf kunnen overtuigen hoe zuiver hun geweer schiet; nog niet in zandterrein gevuurd hebbende, hadden zij niets dan uitstekende eigenschappen van ons tegenwoordig vuurwapen leeren kennen, was daardoor bij de manschappen slechts een gevoel van waardeering

er voor ontstaan, en was reeds hun eerezucht als schutter er door geprikkeld, om zoo snel mogelijk vorderingen te maken....., toen te kwader ure de aanschrijving kwam, dat de bajonet bij de schietoefeningen binnen de 700 M. opgezet moest worden! Het wapen werd er zwaarder door in de hand; de kogels kregen de welbekende rechtsche afwijking: weg, alle theorie omtrent de juistheid van het schot; weg, al het geleerde omtrent de keuze van het mikpunt; weg (wat wel het ergste is), alle moeite, door de onderwijzers besteed, om den miliciens het op goede gronden berustende vertrouwen in hun geweer te geven.

Op het tijdstip, waarop deze order ter verkrijging van overeenstemming tusschen de verschillende reglementen gegeven werd, was aan de geweren niets meer te veranderen. Eene andere vraag is het, of dit niet vóór de opkomst der lichter 1900, b.v. tusschen 1 November en 1 Maart, had kunnen geschieden. Wel behoeven wij bij onze tegenwoordige recruten thans niet meer *eerst* illusies te kweken omtrent een vizierschot, en die *later* weer voor ijdel te verklaren, en kunnen wij hun van den aanvang af leeren, om met het toenemen van den afstand, atmosferische invloeden daargelaten, steeds meer links aan te leggen; doch de geweren *worden* volgens het Voorschrift W. en S. wel met bajonet ingeschoten, maar die, welke onze infanterie thans heeft, *zijn* het niet. Dat is m.i. te betreuren; de schietvaardigheid wordt er niet door bevorderd.

Intusschen doet zich het bovenstaande voornamelijk bij onze individuele schietoefeningen op de ringschijf — m.a.w. bij het juistheidsschot ¹⁾ — voelen, doch hindert het gemis van een vizierschot niet in dezelfde mate bij de beschieting onzer waarschijnlijke oorlogsdoelen. Dit brengt mij op een ander punt, dat ook reeds in dit Tijdschrift aangeroerd is, en wel vooral door den Heer VAN ALPHEN DE VEER op bladz. 227 e.v. van den vorigen jaargang: nl. het ontbreken, niet alleen van overeenstemming, maar zelfs ook van een geleidelijken overgang tusschen onze schietoefeningen en de werkelijkheid. Dit geldt voornamelijk voor de doelen en de afstanden. De ringschijf heeft groote waarde, om te leeren: zuiver te richten, zonder rukken af te komen en door het schot te zien, in het algemeen dus bij de eerste oefeningen, en verder tot opwekking en aankweeking van lust en ijver bij het schieten. Thans wordt zij evenwel bij de helft der oefeningen van de 2^e en 1^e klasse en nog bij 3 scherpschuttersoefeningen — hierbij zelfs op 700 en 800 M. — gebezigd, zoodat het gros der miliciens (83 % rekent toch de Heer LAND ons voor, dat geen scherpschutter worden) voor het overige, individueel slechts op den knielenden man (in 8 oefeningen) en op

¹⁾ Dat onze infanterist geen concoursschutter is, het niet kan zijn en ook niet behoeft te wezen, heb ik trachten aan te toonen in een ander artikel, dat — ofschoon reeds eenige maanden geleden geschreven — toevallig eerst in deze zelfde aflevering afgedrukt is.

den liggenden (in 2 oefeningen) schiet, daarbij nog het gunstige, doch helaas niet juiste geval aannemende, dat allen tot over de helft van de 1^e klasse komen. In § 80 van het Voorschr. W. en S. wordt de trefkans onder de voordeeligste omstandigheden van een goed schutter op verschillende doelen aangegeven; doch er is geen enkele — let wel, geen enkele! — oefening bij het schijfschieten, waaruit nagegaan kan worden, of een schutter diezelfde resultaten haalt of nabij komt. Op een man, wiens hoofd alleen zichtbaar is (kopschijf van 3 dM.) en op één enkelen man in staande houding wordt slechts in één scherpschuttersoefening geschoten, en dan nog op een afstand beneden dien van de bovenbedoelde trefkans; twee knielende of staande manschappen of meerdere ruiters ziet geen enkele schutter ooit bij de individueele schietoefeningen vóór zich afgebeeld. Uit dat oogpunt verdienen de voorstellen van den heer v. A. d. V., tot wijziging der oefeningstabellen, m.i. dan ook alleszins overweging. Zelfs acht ik het niet eens noodig, om tot de gewone schietoefeningen te wachten met het vertoonen van figuren, die meer met de oorlogsdoelen overeenkomen. Wat is er tegen, om bij de voorbereidende schietoefeningen, die volgens § 85 W. S. toch het geheele jaar (lees: oefeningsjaar) door moeten plaats hebben, den infanterist doelen te laten zien en daarop te laten richten, die, op 10 M. geplaatst, in afmeting overeenkomen met liggende, knielende of staande manschappen of met ruiters, zooals die zich aan ons oog vertoonen op de afstanden, waarop nog trefkans bestaat? Thans kennen wij voor de kamerschietoefeningen slechts dezelfde schijfbeelden als bij het gewone schieten gebruikt worden, doch tienmaal kleiner. Op 10 M. van den schutter geplaatst, leeren zij dus alleen hoe deze een man, in staande en knielende houding, op een afstand van 100 M. ziet, en dat zelfs nog slechts in de laatste 4 der 12 individueele kamerschietoefeningen, waartoe bijkans geen enkel milicien het brengt. Intusschen kan ieder compagniescommandant doelen op verschillende grootte laten maken, afdalende tot die, welke in vorm overeenstemmen met die, waarop in de beste omstandigheden nog trefkans bestaat. Men beproeve het eens; het loont de moeite. Al kunnen er geene *schietoefeningen* op gehouden worden, in elk geval kunnen de miliciens — en zelfs ook kader en officieren — er eens uit zien, hoe lastig het *richten* is op oorlogsdoelen tusschen de 300 en 1000 M.

Nog grooter bezwaar dan de schijven bij de individueele oefeningen, — die bovendien de oorzaak zijn, dat de miliciens thans geheel onvoorbereid bij de gezamenlijke oefeningen tegenover figuren komen, die eenigszins op de werkelijkheid gelijken —, leveren de afstanden van de schietoefeningen, als opleiding en voorbereiding tot het gevecht, op. Het zij echter verre van mij, dit aan iemand te willen wijten. Zooals J. T. terecht in het Meinummer van den vorigen jaargang aanwees, moet de oorzaak van dit euvel gezocht worden in de lengte der schietbanen, die tegenwoordig schier overal ontoereikend is, en in de financiële en materieele moeilijkheden, die verbonden zijn aan eene zoodanige verbetering van deze, dat zij de manschappen op afstanden brengen, waarop

zij vermoedelijk in werkelijkheid ook hun vuur zouden moeten afgeven. Doch dat neemt niet weg, dat volgens de tegenwoordige oefeningstabellen slechts hoogst enkele miliciens (zij, die het in 8 maanden minstens tot B³ brengen) geoefend kunnen worden in het schijfschieten op een afstand boven de 400 M., en dat er niet één zal zijn, die tot het schieten zonder bajonet komt (C⁹ en C¹⁰). En toch vergunnen onze geweren, en eischt het toekomstig infanteriegevecht, dat de man reeds op veel grooteren afstand kan schieten. Zal een eventueel maar toch slechts kort verblijf in een schietkamp hem individueel daarin oefenen?

Niemand zal dan ook — hoe weinig bemoedigend het ook klinkt — de waarheid ontkennen van den uitroep, dien de Kapitein LAND door de cijfers, uit het officieel overzicht omtrent de geoefendheid in het schieten der lichting 1897, laat aanheffen: „Uwe infanterie *kan* niet voldoende schieten, om aan haar, als het noodig is, het heil van het vaderland toe te vertrouwen”. Laat ons met allen ernst, dien de zaak eischt, hopen, dat de omstandigheden zich niet meer en meer zullen gaan verzetten tegen ons krachtig streven, om de schietopleiding onzer miliciens zoo vruchtdragend mogelijk te doen zijn!

De Heeren LAND en VAN ALPHEN DE VEER wijzen nog eens met allen nadruk op het feit, dat de gezamenlijke oefeningen, en meer bepaaldelijk het gevechtsschieten, het voornaamste deel der schietopleiding vormen, als komende het oorlogsschieten het meest nabij. De wijze, waarop dat geschied is, maakt het voor mij overbodig, hier uitvoerig op terug te komen. Ik wil er mij dan ook slechts toe bepalen, om er de aandacht op te vestigen, hoe tot opleiding en overgang tot deze oefeningen de individueele schietoefeningen uit ons voorschrift al evenmin dienstig zijn; voornamelijk blijkt dat in verband met de bepaling van § 152 W. S., dat ieder geweerdragende, die de eerste 5 oefeningen der 2^e klasse doorloopen heeft, aan de gezamenlijke oefeningen deelneemt. Het hierboven besproken nadeel, dat de meeste miliciens individueel nimmer boven de 400 M. schieten, zinkt in het niet bij het bedenkelijke dezer laatste paragraaf, die vergunt, om manschappen, die nog geen anderen afstand kennen dan 100 M., nog geene andere doelen gezien hebben dan ring- en rompschijf, en nog vrij wel ongeoeffend zijn in de verschillende vuren ⁽¹⁾, te laten deelnemen aan salvo-, tirailleur- en

¹⁾ Het zij mij vergund, hier nog eens — in uitbreiding van hetgeen de Heer v. A. D. V. hieromtrent reeds opmerkte — bijzonder de aandacht te vestigen op de individueele oefeningen in het snel vuren, als zijnde m.i. in strijd en met de werkelijkheid en met de beteekenis, die er bij de voorbereidende schietoefeningen aan gehecht wordt. Nauwelijks heeft men het in deze laatste zóó ver kunnen brengen, dat de recruut aan den eisch van § 110 W. S. voldoet, om 16 goed gerichte schoten met exercitiepatronen in de minuut te kunnen afgeven, of men leert hem bij de schietoefeningen, dat hij — met scherpe patronen vurende — dat denkbeeld maar weer van zich af moet schuiven, want dat hij nu slechts 7 treffers in de minuut noodig heeft, terwijl daarna, bij het gezamenlijke vuur en het gevechtsschieten met afdelingen, het

snelvuur, en zelfs aan gevechtsschieten, zoowel individueel als met afdeelingen, wat in het reglement zelf „de voltooiing van de schietopleiding” genoemd wordt, en dat wel op afstanden, die zelfs meer dan 1200 M. kunnen bedragen. Nu weet ik wel, dat bij oordeelkundige leiding niet dadelijk met de grootste afstanden begonnen zal worden, en dat het vanzelf spreekt, dat men bij voorkeur bij die oefeningen dezelfde volgorde in acht neemt als in bijlage E. van het Voorschrift op de Wapenen en Schietoefeningen aangegeven is bij de „aanteekening van de gezamenlijke vuren en van het gevechtsschieten”; doch evenmin is het mij onbekend, dat ook hierbij „'errein en omstandigheden” in eene menigte garnizoenen zooveel bezwaren in den weg leggen, dat menigmaal van deze logische volgorde moet worden afgeweken, waaromtrent mij schier ongelooflijke voorbeelden bekend zijn, waarvan de vermelding hier echter geen nut heeft. Bovendien moeten, in verband met den korten eersten oefeningstijd, bij voorkeur natuurlijk vóór November, de 14 gezamenlijke oefeningen gehouden worden, die het voorschrift eischt; er moet dus al weer met den tijd gewoekerd worden, en zoo kan het niet anders, of het meerendeel der miliciens neemt onvoorbereid en onvoldoende geoefend aan de gezamenlijke oefeningen deel. Met de miliciens, die voor herhalingsoefeningen onder de wapenen komen, — wat in de toekomst een belangrijk deel van de opleiding schijnt te moeten worden —, is het niet veel beter gesteld: zij doorloopen minstens 4 individueele oefeningen op 100 M. en nemen minstens aan één gezamenlijke oefening deel. Deze laatste behoeft niet eens na de eerstgenoemde plaats te hebben, en daar zij zoowel op kleinen als op middelbaren of grooten afstand gehouden mag worden, kan het voorkomen, en is het ook wel eens gebeurd, dat miliciens, die gisteren onder de wapenen terugkwamen en sinds jaren niet geschoten hadden, heden eene gezamenlijke schietoefening doen op 1200 M. of nog meer. Doch kan men, zelfs al zijn de 4 voorgeschreven individueele oefeningen eerst gehouden, de miliciens daardoor voldoende voorbereid achten voor gezamenlijke oefeningen, waarvan verreweg de minste op kleine afstanden gehouden worden? Ik voor mij acht het noodzakelijk, dat gezamenlijke oefeningen niet gehouden worden, vóórdat de man-

aantal weder tot 14 à 16 uitgebreid wordt. Ware deze inconsequentie niet te verhelpen geweest, door de oefeningen A⁵ en B³ met den naam van levendig tirailleurvuur, of nu in verband met de nieuwe Soldatenschool „langzaam vuren” te bestempelen?

Wil men snel laten vuren, dan eische men ook de daarbij elders aangegeven vuursnelheid. Men heeft deze overgangsvoorwaarde vermoedelijk gemaakt in verband met het doel (de rompschijf). De vraag komt mij echter gewettigd voor, of het wenschelijk is, om onzen soldaten door deze oefening den indruk te geven, alsof ooit door een infanterist gedurende eene geheele minuut snel gevurd zal worden op één enkelen knielenden man, een indruk, die bovendien in strijd is met punt 73 van de thans nog van kracht zijnde compagnieschool.

schappen op diezelfde afstanden, of althans op meer dan 100 M., individueel geoefend zijn in het richten en schieten. Verzet de beperkte oefeningstijd zich tegen de bepaling, dat de manschappen eerst b.v. minstens de geheele 2^e klasse doorloopen moeten hebben, dan blijkt te meer, dat een te groot aantal oefeningen uit deze tabel op de allerlaagste afstanden gehouden worden.

De door den Kapitein LAND besproken schietuitkomsten onzer infanterie stemmen tot nadenken. Laten wij toch althans eene groote schietvaardigheid voor haar trachten te verkrijgen, en daardoor hare gevechtswaarde zoo hoog zien op te voeren, als in de tegenwoordige omstandigheden bereikbaar is! Men ijvert tegenwoordig bij ons zoo voor *volksweerbearheid*; maar zou *legerbruikbaarheid* niet van nog meer belang zijn voor Nederland?

(Wordt vervolgd.)

Is splitsing van het dienstvak der militaire administratie noodig en uitvoerbaar?

*De Kamer,
van oordeel, dat, ter bevordering eener scheiding tusschen
de militaire intendance en de militaire administratie, ook
het laatstgenoemde dienstvak een zelfstandig hoofd behoort
te hebben,
gaat over tot de orde van den dag.*

Aldus de motie, door de Heeren VAN VLIJMEN, DE RAS en SERET voorgesteld, om, bij stemming daarover, in de Tweede Kamer een einde te maken aan den veeljarigen strijd tusschen Kamer en Regeering, of althans te komen tot een' wapenstilstand.

Opzettelijk is voor deze beschouwingen ongeveer hetzelfde opschrift gekozen als van het stuk van den Kapitein-Intendant HOLLAND, ten vorigen jare in dit Tijdschrift geplaatst, omdat we in dat stuk onze meening gesteund vonden, dat scheiding noodig is; en niet geschokt onze overtuiging, dat zij uitvoerbaar is.

Wij zullen trachten dat aan te toonen met eene korte bespreking van een paar punten, meer inzonderheid van die, welke schijnen te zijn het begin en het einde van het betoog.

Op blz. 192 van den vorigen jaargang zegt de Schrijver:

„Doch nu weder ter zake.

„De vraag doet zich voor, of met de overdracht van de contrôle van de korpsadministratie aan de contrôleurs, het beginsel werd uitgesproken, dat scheiding der beide deelen van het dienstvak noodig is en of die maatregel derhalve beschouwd moet worden als een eerste stap op den weg, die daartoe leidt.”

Het komt S. vervolgens voor, dat daarop ontkennend moet worden geantwoord, en dat uitsluitend een streven naar betere verdeling van arbeid aan dien maatregel ten grondslag heeft gelegen.

Naar onze meening is evenwel aan officieele stukken een ander antwoord te ontleenen. Volgens de Memorie van Toelichting toch op de Begrooting (VIII) voor 1896, heeft aan dien maatregel het streven ten grondslag gelegen, om „verandering, (en) daardoor verbetering te brengen in de wijze, waarop de contrôle over de innwendige administratie der korpsen en inrichtingen (werd) gevoerd”.

Die verbetering werd verwacht van de reorganisatie, waarbij de betrokken hoofdofficieren-intendanten werden ontheven van de controle en van nog andere administratieve bemoeiingen, als b.v. mandateeringen, waardoor hun tijd voor een groot deel in beslag werd genomen, en waardoor zij „*dus aan hun' eigenlijken werkkring, verpleging van „het leger in vreedstijd en voorbereiding daarvan in oorlogstijd*”, werden onttrokken.

Dit sluit in zich naar wij meenen te zien, dat „derhalve” in 1895 werkelijk de eerste stap gedaan is op den weg, die naar scheiding leidt; onverschillig of de beginselquaestie toen al dan niet is gesteld.

Als men zijne handen wast in kokend water, en men krijgt brandwonden, doet het er weinig toe, of het beginsel alleen schoonwasschen van de handen was. De omstanders vinden die brandwonden heel natuurlijk, en het waschbeginsel wast de wonden niet weg.

Zoo is het ook hier, al gaat deze vergelijking mank, evenals al hare zusters. Men heeft de intendanten willen ontheffen van den dienst der controle en der mandateering, en dezen dienst aan kwartiermeesters willen opdragen. En nu zou het, in logisch verband der dingen, onbegrijpelijk zijn, als toen niet was voorzien, dat op den duur uit deze gedeeltelijke scheiding de geheele noodwendig moet voortkomen. Want de Hoofdintendant wordt gekozen uit de intendanten, d.w.z. uit personen die, in hunne dienstbetrekking, van de korpsadministratie niets meer zien, noch bemoeienis er mee hebben. En nu moet, alweer noodwendig, het belang van den dienst op den duur het meest worden gebaat, als ook de Hoofdintendant wordt ontheven van alle bemoeienis met de korpsadministratie, en zij wordt overgedragen op een' Inspecteur, regelrecht herkomstig uit de kwartiermeesters.

Wie dit niet gelooft, bewijst natuurlijk al heel weinig met te zeggen, dat *ieder officier, die zich de kennis heeft eigen gemaakt van de beginselen, waarop de wettelijke voorschriften op de comptabiliteit der rijksuitgaven berusten en van de daaruit voortgevloeide voorschriften op de militaire administratie, zich zonder veel moeite in de details zal kunnen inwerken, als hij de kennis daarvan noodig heeft.*

Want dit geldt niet alleen ieder officier, en dus ook ieder kwartiermeester, maar ook nog ieder ander.

En dat het gansch niet noodig is, de kennis van die beginselen op de Hoogere Krijgsschool te verwerven, bewijzen tal van ambtenaren, onder wie zeer verdienstelijken, in en buiten het Departement van Oorlog, om nu maar geen namen te noemen van intendanten van het vroeger systeem, die nooit de Krijgsschool hebben bezocht.

En dan nog. Keert men de stelling om, met te zeggen, dat wie de administratieve voorschriften en de details goed kent, ook de beginselen gemakkelijk leeren kan, dan verklaart men daarmee den kwartiermeester niets minder geschikt om aan het hoofd van militaire administrateurs te staan, dan den intendant.

En ware dan aan ons de keus tusschen beiden, dan gaven wij aan den kwartiermeester de voorkeur.

De aspirant-intendant toch, die de Hoogere Krijgsschool verlaat, kan gerust rekenen op minstens 20 jaren van ambtsbezigheden in andere richting, alvorens hij, als Hoofdintendant, in de noodzakelijkheid kan verkeeren, zich op detail-studie der korpsadministratie te moeten toeleggen. In welke mate de voorschriften inmiddels gewijzigd zullen zijn, valt natuurlijk niet te zeggen. We kunnen slechts aanstippen: hoe meer wijzigingen, hoe meer studie. En mocht dan, na zóó lang een tijdvak, deze studie met hare praktische gevolgen, geen afbreuk doen aan de verpleging van het leger in vreedstijd en aan de voorbereiding daarvan in oorlogstijd, dan is dat niet te danken aan het stelsel, maar aan den persoon. En met personen hebben wij hier niet te rekenen, omdat we uitsluitend het oog hebben op functiën en stelsel.

De kwartiermeester is inmiddels, zijn geheelen diensttijd door, in de militaire administratie werkzaam geweest. Voornamelijk in dienst van de korpsen, heeft hij heel dikwijls, en soms heel lang, deelgenomen aan den administratieven dienst bij de verplegingsinrichtingen. Daarin is hij grondig thuis; en dat hij zich, door voorschriften en ervaring geleid, ook zonder veel moeite in de beginselen kan inwerken, behoeft toch zeker geen betoog.

Daar echter de voorstanders der scheiding op weinig toegeeflijkheid van de tegenstanders te rekenen hebben (natuurlijk alleen in zake de scheiding, en met voorbehoud, dat nieuwe tijden ook nieuwe verschijnselen kunnen openbaren), is het zaak met de mogelijke bedenking van officieel gebrek aan beginselkennis rekening te houden. Erg beducht voor aanvoering van dit argument tegen scheiding zijn wij intusschen niet, want wie van dit gebrek een wapen smeedt, zal billijkheidshalve ook wel willen erkennen, dat wat de kwartiermeesters weten of niet weten op grond van het opleidingsprogram, hun is geworden of onthouden krachtens bepalingen, op welker vaststelling en uitvoering zij zelve in dienstverband geen invloed konden of mochten doen gelden.

En daarmee verliest de bedenking hare praktische beteekenis, wat de scheiding betreft. Niet echter wat de opleiding van de kwartiermeesters aangaat; want zij duidt onwillekeurig op de wenschelijkheid, de aspiranten-kwartiermeesters, evenals de aspiranten-intendanten, te doen onderrichten over den *grondslag*, waarop de militaire administratie berust en moet berusten.

Deze verbeterde opleiding zou den Staat in dubbele mate voordeel leveren, omdat buiten kijf is, dat de kwartiermeester, die de beginselen reeds vóór de aanvaarding van zijn ambt heeft geleerd en ze, om zoo te zeggen, elken dag van zijn diensttijd, *met bewustzijn van hun bestaan* toepast, beter werk levert en in eigen kring tot hooger arbeid bruikbaar is, dan anders mogelijk zou zijn.

Dat die verbeterde opleiding de vorengedachte bedenking mede hare theoretische beteekenis zou doen verliezen, en haarzelve derhalve zou

opheffen, ligt voor de hand. Doch daarom juist is zij, menschelijkerwijs gesproken, niet te verwachten alvorens door kwartiermeesters ambtshalve op de wenschelijkheid van invoering gewezen kan worden, en dat zal eerst zijn na geheele scheiding. Van dit standpunt bezien, blijkt eene mogelijke bedenking tegen —, een aan het landsbelang ontleende reden vóór de scheiding te zijn.

Doch om de voorkeur te verklaren, die wij meenen te moeten geven aan het stelsel, waarin voor een' kwartiermeester plaats is aan het hoofd van zijn personeel, komt het ons niet noodig voor bij het landsbelang lang stil te staan, zoolang we het nog niet door nadeelen bedreigd kunnen zien. En daarvan is nog geen sprake. Wij meenen dan ook te kunnen volstaan met van de tegen de scheiding ingebrachte bezwaren alleen te bespreken het denkbeeld van sommige tegenstanders, dat *bij eene consequente toepassing van de scheiding, de kwartiermeesters niet langer moeten* (lees: kunnen) *worden aangewezen* tot het verleenen van bijstand aan de intendanten, in welk opzicht dan ook.

Dit denkbeeld schijnt ons, zooal niet geheel onjuist, dan toch vergezocht.

Consequente toepassing van de scheiding vraagt voor de kwartiermeesters een zelfstandig, juister misschien een eigen hoofd. Maar zij zal nimmer kunnen vragen, deze officieren te ontheffen van zekere diensten, *aan den Staat te bewijzen*, — zij het dan ook ter hulpe van intendanten —, zoolang de Staat zorg draagt de kwartiermeesters voor het waarnemen van deze diensten te doen opleiden en bekwamen, en zij — ondanks hunne andere bezigheden — er den tijd voor hebben. Dit is het voornamelijk, waarom wij onze overtuiging, dat de scheiding uitvoerbaar is, niet geschokt voelden; op welken grond we voornamelijk volharden in onze meening, dat scheiding noodig is, moge blijken uit het volgende.

Wij komen daarmede tot het laatste punt, dat wij uit het betoog van den S. wilden bespreken, de slotzinsnede van zijne beschouwingen: „*Van achteruitstelling kan dan geen sprake meer zijn*”.

S. moge het ons ten goede houden, dat we in deze uitlating het krachtigste antwoord vinden, in bevestigenden zin, op de vraag of scheiding noodig is; en tevens homologeere hij ons accentueeren van het woordje *dan*, waarmede bezwaarlijk anders dan erkend kan zijn, dat van achteruitstelling wel sprake kan wezen, zoolang de door hem aangegeven veranderingen niet zijn ingevoerd.

Die veranderingen in herinnering brengende, zien wij aanbevelen, opdat van achteruitstelling der kwartiermeesters geen sprake meer kunne zijn:

1°. verzwaring in de vakken comptabiliteit en militaire administratie, van het toelatingsexamen tot de intendance-studiën;

2°. opleiding van adspiranten-kwartiermeesters eenigszins meer in intendance-richting;

3°. uitbreiding, zooveel mogelijk, van het aantal plaatsen voor hoofd-officier-kwartiermeester.

Hieruit, en uit het stuk zelf nog duidelijker, blijkt, dat S. *verbetering van positie, in 't bijzonder meerdere uitzichten op bevordering* voor den kwartiermeester, *een zeer zeker gerechtvaardigden wensch* acht, welke ware te verwezenlijken door *eene innige vereeniging van de thans bestaande onderdeelen van het dienstvak.*

Nu voelen wij veel voor deze veranderingen; zooveel zelfs, dat we ze ten slotte gaarne hadden onderschreven, door dit stuk in de pen te laten. Maar dat mochten we niet, omdat ze, elk op zichzelf beschouwd, voor de kwartiermeesters wel gunstig zijn, maar in onderling verband onpractisch en elkaar vijandig moeten heeten.

Groote woorden zijn evenwel geen argumenten, en wij achten ons derhalve tot bewijsvoering wel verplicht. Maar wij mogen toch ook niemand uitnoodigen, ons zóólang te volgen, als wij zouden moeten voortgaan, om die woorden van a tot z te motiveeren. Voor wie evenwel naar het goed recht van ons oordeel onderzoek wil doen, zij een leidraad gelegd in deze begrippen: Hoe meer hoofdofficieren, hoe minder aanstaande intendanten van de kwartiermeesters. De intendance-cursus, een vakschool, die met voorbereiding en nasleep meer dan 5 jaar duurt, duurt veel te lang, en geeft aan gehuwden voor veel kosten te weinig schadeloosstelling, om bezocht te worden door wie geen kans ziet, zich later ruim beloond te zien. Weinig aspiranten leidt tot bevordering bij keuze. Bevordering van jongeren sluit meerdere ouderen uit. Veel bevordering van jongeren leidt tot wanverhoudingen in het dienstvak. Er is geen regel zonder uitzondering.

Wat de een achteruitstelling noemt, wordt door anderen onrecht, door nog anderen te geringe behartiging van belangen geheeten. Wij wenschen ons aan dit laatste te houden, en stellen daarbij: dat scheiding noodig is, omdat *in den regel* de belangen der kwartiermeesters onvoldoende behartigd zijn, gedurende al den tijd, dat de intendanten bij keuze zijn benoemd, uit luitenants, die met goed gevolg aan eenige voorwaarden hadden voldaan.

Weet men nu, hoe lang de intendanten bij keuze zijn benoemd, dan weet men ook, dat het niet eene quaestie is van de laatste paar jaren, maar van ruim een kwart eeuw. Lang genoeg om den gestelden regel, wat zijn *afleiding, niet zijn bestaan* betreft, te rechtvaardigen; en mede lang genoeg om de vrees te wettigen, dat het in de toekomst niet anders zal gaan.

Om nu niet te spreken van zekere mutatiën bij het dienstvak der militaire administratie, waaruit wel het bewijs te putten valt, dat met de belangen van de kwartiermeesters onvoldoende werd gerekend, en om niet uit te weiden over wat is nagelaten, om art. 18 van de Militaire Bevorderingswet zóó te kunnen toepassen, dat de bate werd genoten door het geheele korps kwartiermeesters, in plaats van door enkele luitenants van de administratie en van de wapens,

meenen we ons te mogen bepalen tot een paar aantekeningen omtrent de rangsverhoudingen.

Bezien wij daartoe de formatie van het korps kwartiermeesters, wat het personeel betreft bij korpsen en inrichtingen van het leger hier te lande dienstdoende:

	Hoofdofficieren.	Kapiteins.	Luitenants.
1877	4	21	64
1881	5	20	68
1892	5	20	78
1895	3	24	84
190x ⁽¹⁾	4	29	106,

dan valt ons op, dat na 25 jaar de sterkte aan hoofdofficieren gelijk is, bij eene vermeerdering met 8 kapiteins, maar ook met 42, zegge twee en veertig luitenants.

En vergelijken wij de rangsverhouding van de ontworpen legerorganisatie, bij verschillende wapens onderling, dan blijkt, dat ook daarbij de kwartiermeesters weer het minst gunstig zijn bedacht.

Wij geven hier de cijfers (zie blz. 173) in enkele lijnen weer. Zij betreffen 1693 officieren. Buiten rekening zijn gelaten 3 Hoofden van de Centrale Magazijnen van kleeding, 239 officieren van staven enz. (waarvan slechts 12 tot de administratie behooren) en 193 officieren van den geneeskundigen en den hospitaaldienst (Verg. Mem. van Toelichting. Bijlagen D. en E.). Voor de intendance is gerekend op 6 gedetacheerde luitenants, in de stukken niet genoemd.

Liet de formatie van de kwartiermeesters geene verbetering toe, dan moest daarin worden berust. Doch uitbreiding van hoofdofficiersplaatsen is mogelijk in een inspectiebureel, bij de VIIIe Afdeeling van het D. v. O., bij de regimenten infanterie; uitbreiding van kapiteinsplaatsen bij de VIIIe Afdeeling, het mandateeringsbureel, het instructie-bataljon, den hoofdcursus, de marechaussee en de rijdende artillerie.

Nu komen wij evenwel tot het bekende bezwaar, dat elke uitbreiding van personeel of hogere rangen geld kost, waardoor alleen reeds, volgens sommigen, bij scheiding het belang van den Staat zou worden geschaad.

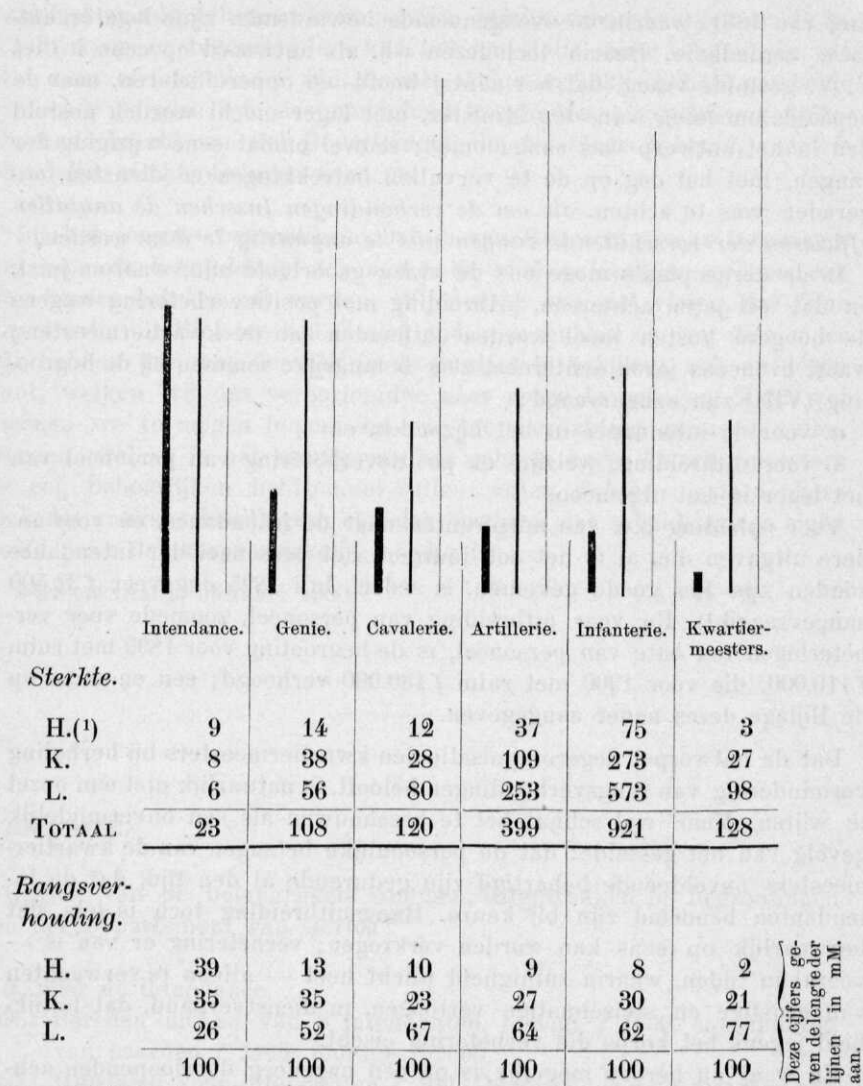
Daartegen hebben wij natuurlijk wel iets in te brengen.

In de eerste plaats, dat scheiding en rangsverbetering twee zaken zijn, die afgescheiden van elkaar tot stand kunnen komen.

In de tweede plaats, dat niet elke hogere uitgaaf alleen om hare hoogte veroordeeld behoeft te worden.

Dit werd door Kamer en Regeering erkend, o.a. toen de traktementsregeling van Minister REUTHER (1881) aan de orde was, en ook nog onlangs is het gebleken bij het jongste begrootingsdebat. Toen namelijk de toelagen voor kleeding en uitrusting werden besproken, aan onderofficieren en soldaten toegekend, en die naar veler weten te laag zijn, wees de Heer TYDEMAN er op, dat het *in de eerste plaats een vraag van recht en billijkheid, in de tweede plaats ook van 's lands geldelijk*

¹⁾ Zie ontwerp-legerorganisatie.

belang gold. En, „naar bezuiniging gekocht moet worden door recht en billijkheid”, achtte de Spreker „die bezuiniging te duur gekocht”.

Wij zijn niet ongeneigd dit beginsel ook toepasselijk te achten op de ongunstige rangsverhoudingen. En wij durven gelooven, dat het Departement van Oorlog, mits daarop in dienstverband opmerksaam gemaakt, er ook wel zoo over denken zou. Want de quaestie is daar niet nieuw, zooals o.a. blijkt uit de Memorie van Antwoord voor de Begroo-

¹⁾ H. — Hoofdofficiers, waaronder begrepen Opperofficiers.
 K. — Kapiteins.
 L. — Luitenants.

ting van 1881, waarin de evengenoemde bewindsman zijne legerorganisatie verdedigde. Daarin toch lezen wij, als antwoord op eene in het V. V. gestelde vraag, dat het aantal hoofd- en opperofficieren, naar de bepaalde meening van den Minister, niet lager mocht worden gesteld dan in het ontwerp was aangenomen; zoowel omdat eene wijziging der rangen, met het oog op de te vervullen betrekkingen en diensten, ongeraden was te achten, *als om de verhoudingen tusschen de aantallen officieren der verschillende rangen niet te ongunstig te doen worden.*

In de derde plaats moge ons de vraag geoorloofd zijn, waarom juist, en dat wel jaren achtereen, uitbreiding met positieverbetering wegens de hoogere kosten moet worden onthouden aan de kwartiermeesters, waar, eveneens jaren achtereen, zeer belangrijke sommen bij de begrooting (VIII) zijn aangevraagd:

a. voor de intendance in het bijzonder, en

b. voor uitbreiding, welzijn- en positieverbetering van personeel van het leger in het algemeen.

Voor opleiding b.v. van adspiranten naar de intendance, en voor andere uitgaven die, al is het ook indirect, het personeel der intendance zouden zijn ten goede gekomen, is sedert Juli 1895 ongeveer f 32.500 aangevraagd ¹⁾. En voor uitbreiding van personeel, zoomede voor verbeteringen ten bate van personeel, is de begrooting voor 1899 met ruim f 110.000, die voor 1900 met ruim f 130.000 verhoogd; een en ander op de Bijlage dezes nader aangegeven.

Dat de ontworpen legerorganisatie den kwartiermeesters bij herhaling vermindering van rangsverhoudingen belooft, is natuurlijk niet aan opzet te wijten. Maar wel schijnt het te beschouwen als een onvermijdelijk gevolg van het gestelde: dat de persoonlijke belangen van de kwartiermeesters onvoldoende behartigd zijn gedurende al den tijd, dat de intendanten benoemd zijn bij keuze. Rangsuitbreiding toch is iets, dat bezwaarlijk op eens kan worden verkregen; verbetering er van is — vooral in tijden, waarin zuinigheid plicht heet — alleen te verwachten van ernstige en stelselmatige vertoogen, in dienstverband, dat billijkheid jegens het korps die verbetering eischt.

En waar nu beroep mogelijk is op een nagenoeg doorloopenden achteruitgang, gedurende een kwart eeuw, daar kan men — namelijk bij welwillend gehoor — zekere mutatiën nog wel onbesproken laten, en toch hebben bewezen, dat voor de kwartiermeesters scheiding, een eigen hoofd dus, noodig is om vervuld te krijgen „zeer zeker een gerechtvaardigden wensch”: „verbetering van positie, in 't bijzonder meerdere uitzichten op bevordering”.

De uitvoerbaarheid van de scheiding zullen wij niet trachten te bewijzen. De vele voorstanders, waaronder toch ook, die geen materieel

¹⁾ Dat de Tweede Kamer deze som slechts voor een klein gedeelte heeft toegestaan, doet natuurlijk niets tekort aan de waarheid, dat ze door de Regeering is aangevraagd.

voordeel er van erlangen kunnen, zien de uitvoerbaarheid natuurlijk in. En bij voor- en tegenstanders kan het ten slotte maar eene vraag van wat meer of iets minder zijn, die met eenige inschikkelijkheid van beide eischende partijen tot eenstemmigheid kan leiden, ongeacht nog de beslissende kracht van het Departement, dat tot toegeeflijkheid, van wie onredelijk eischt, dwingen kan.

Bij het jongste begrootingsdebat is van Regeeringswege toegezegd, dat *vóór de behandeling der motie, de zaak natuurlijk nog eens van alle kanten bekeken* zal worden. Wij durven ons niet vleien, dat Zijne Excellentie de Minister van Oorlog tijd, gelegenheid en wat dies meer zij, hebben zal, om de zaak in de puntjes te bekijken, ook op dezen kant, welken wij ons veroorloofden naar voren te brengen. Maar wel meenen we te mogen hopen, dat wie tot voorlichting geroepen zullen worden, wel — in het belang van het geheele korps kwartiermeesters — een behoorlijken lichtbundel zullen willen richten op de donkere vlek der rangsverhoudingen: een der bewijzen dat scheiding, een eigen hoofd, voor dat korps werkelijk noodig is.

's-GRAVENHAGE, Januari 1900.

A. W. R.

BIJLAGE.

Opgaaf van de belangrijkste sommen, uitgetrokken op begrootingen van het Departement van Oorlog:

a. voor de intendance.

1896. Bereden maken van 8 intendanten, toelage *f* 1600, aanschaffing van paarden *f* 2400, fourage *f* 2000.
 1897. Rijwielen voor intendanten *f* 400. Onderwijs van aspiranten aan de Industrieschool te Enschede *f* 2500.
 1899. Bouw van een scheikundig laboratorium *f* 22.600.
 1900. Onderwijs van aspiranten. Toelage voor een leeraar in de administratie *f* 200. Amanuensis *f* 600. Leermiddelen *f* 200.
 Samen *f* 32.500 (waarvan een deel der opleidingskosten voor rekening van Indië).

b. ten bate, in verschillenden zin, van personeel in het algemeen.

1899. Art. 2. Bezoldiging van ambtenaren *f* 1200. Art. 8. Officieren voor het Reservekader *f* 6700. Art. 10. Hoofdstadstoelage voor officieren aan de Hembrug *f* 4000. Conducteurs der Artillerie *f* 4700. Art.

11. Rijwielen voor officieren en opzichters der Genie *f* 1500. Art. 13. Soldijverhooging, ook voor miliciens met meer dan 8 maanden dienst *f* 23.000. Sergeanten-titulair *f* 22.000. Muziekkorps Instructie-Bataljon *f* 1500. Art. 33. Personeel der Artillerie-inrichtingen *f* 4850. Art. 52. Verbetering van bezoldiging voor bakkers *f* 11.150. Art. 56. Idem voor werklieden bij de Centrale Magazijnen van kleeding *f* 1500. Art. 57. Idem voor oppassers in garnizoensmagazijnen van kleeding *f* 2600. Art. 60. Idem voor oppassers in nachtlegermagazijnen *f* 1000. Art. 95. Positieverbetering van marechaussees *f* 25.000.

Samen *f* 110.700.—.

1900. Art. 5. Kapitein van den Generalen Staf bij de P. M. S. C. *f* 1900. Art. 10. Kapitein der Artillerie bij het D. v. O. *f* 2400. Art. 11. Rijwielen als 1899 *f* 250. Art. 14. Verhooging, na te laten schuld *f* 28.000. Art. 18. Corveeërs *f* 60.000. Art. 24. Bezoldiging van Ambtenaren *f* 300. Art. 26. Geneeskundige behandeling van magazijnsknechts *f* 1000. Art. 28. Kapitein van den Generalen Staf *f* 4000. Art. 33. Bezoldiging van personeel *f* 1500. Art. 59. Idem. *f* 1500. Art. 60. Burgeroppasser bij een garn. mag. van kleeding *f* 300. Art. 63. Voor meerdere bewassing van eenmans-bedlakens *f* 6000. Art. 65. Ordonnans bij de P. M. S. C. *f* 600. Art. 98. Positieverbetering van marechaussees *f* 15.500. Art. 110. Toelage Commissie van Onderzoek (14 ton) *f* 7500. —

Samen *f* 130.750.—.

Een Volksleger voor Nederland?

In den laatsten tijd zijn bij ons te lande tal van stemmen opgegaan om de Zwitsersche wijze van landsverdediging, wat het personeel betreft, ook in Nederland in te voeren en het leger, ingericht volgens het hier bestaande stelsel, te vervangen door een volksleger, waarbij dan Zwitserland als voorbeeld wordt gesteld. De heer H. I. P. A. KIERSCH heeft in zijn brochure: „Een Volksleger”, getracht propaganda voor dit denkbeeld te maken, waarvan zelfs een couranten-polemiek het gevolg is geweest. Doch ook van andere zijden heeft het stelsel van een militieleger aanhangers gevonden. In de Nieuwe Rotterdamsche Courant heeft een ongenoemde eenigszins een schema aangegeven, hoe hij een volksleger hier te lande zou wenschen opgeleid te zien, daarbij tevens bewijzen van instemming vragende met zijn denkbeelden. Hieraan heeft, naar wij meenen, tot nu toe slechts één persoon, een luitenant der infanterie, voldaan.

Voorts heeft een aantal personen, waaronder mannen van naam en beteekenis, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal een adres aangeboden, waarin aangedrongen wordt op het naar de groote Zwitsersche manoeuvres zenden van een commissie van Nederlandsche officieren, ten einde rapport uit te kunnen brengen omtrent de waarde en de bruikbaarheid, ook voor ons land, van het daar gevolgde stelsel van legerinrichting.

Een en ander is zeker wel een bewijs, dat men de tot dusverre gevolgde wijze van legervorming in ons land niet algemeen goedkeurt; bovendien heeft het Zwitsersche stelsel zooveel aanlokkelijks, dat het geen verwondering kan baren, wanneer men er sympathie voor gevoelt.

Naar het schijnt, schrijven de voorstanders van het Zwitsersche stelsel de weinige ingenomenheid, die de meeste buitenlandsche officieren er voor gevoelen, voornamelijk toe aan een zekere ongemotiveerde minachting, als die, welke de beroepsman voor den dilettant koestert. Wij meenen echter, dat deze beoordeeling in hoofdzaak onjuist is en dat men, met waardeering voor het goede, hetwelk een militieleger bezit, nog niet van meening behoeft te zijn, dat hetzelfde stelsel voor *ieder* land aan te bevelen is.

Met geestdrift wordt gewezen op het Transvaalsche leger en op het succes dat het, tot nu toe althans, in zijn strijd tegen de Britsche overmacht behaald heeft.

Maar bij deze laatste beschouwing behoort men het volgende in het oog te houden:

De Transvaalsche Boer leeft, met zijn gezin, meestal vrij geïsoleerd en moet dus voornamelijk op eigen krachten rekenen. Van jongs afgedwongen tot zelfverdediging tegen diefstalige, stroopende Kaffers en andere inboorlingen en tegen wilde dieren, moet hij een uitmuntend schutter zijn. Matig in zijn behoeften, gehard tegen het klimaat, uitstekend ruiter, steeds gereed om verder te trekken, wanneer hij daartoe door de omstandigheden gedwongen wordt, verkeert hij feitelijk gedurende zijn geheele leven min of meer in oorlogstoestand. Zijn velduitrusting als bereden infanterist verschilt slechts weinig van zijn gewone tenue; slechts enkele benodigdheden worden opgepakt, hij bestijgt zijn paard en is gereed.

Voorts is hij volkomen bekend met het terrein, dat hem bovendien een vechtwijze mogelijk maakt, geheel en al in zijn voordeel. Stel daar nu tegenover het Britsche leger, dat in een ongewoon klimaat, op vreemd terrein, voor een deel samengesteld uit minderwaardige troepen, bestookt wordt door kleinere en grootere afdelingen, die het van alle kanten aangrijpen, doch zoo verstandig zijn om noch te vervolgen, noch een slag in het open veld te wagen. Bovendien is een groot deel der niet-strijdende, omringende bevolking de Engelsche natie tamelijk ongunstig gezind, een toestand dus, eenigszins te vergelijken met dien, welken de legers van NAPOLEON in Spanje te verduren hadden.

Nu hoort men in de laatste jaren van sommige zijden hevig uitvaren tegen alles wat op de uitgaven voor doode weermiddelen betrekking heeft; de gewone gemeenplaatsen van „millioenen, die in den grond worden gestopt”; „de mennekens moeten 't hem doen”; „wij zijn ook met alles ten achteren”; enz.; worden met gretigheid gebruikt om het bestaande af te keuren. Ieder acht natuurlijk *zijn* systeem van landsverdediging het beste en rekent het in strijd met het algemeen belang om een cent voor iets, dat daarmee in strijd is, uit te geven.

Wat de „kopjes” zijn voor onze Transvaalsche stamverwanten, de bergpassen voor de Zwitsers, dat zijn de inundaties voor ons: de verdedigingsmiddelen, door de natuur geschonken.

Het onderscheid is echter, dat aan de kopjes weinig gewerkt en veranderd behoeft te worden om ze tot verdedigingsstellingen in te richten, terwijl het tegendeel voor het in staat van verdediging brengen van onze inundatie-liniën in hooge mate het geval is. Wat overigens fortbouw betreft, zoowel de Transvaalsche als de Zwitsersche Republiek heeft deze middelen van verdediging in geen deele versmaad.

Wanneer men de brochure van den Heer KIERSCH leest, valt het vooral op hoezeer de Schrijver een blinde ingenomenheid koestert met het Zwitsersche stelsel, gepaard gaande aan een doorlopend streven om de chefs van de staande legers en in het bijzonder de Nederlandsche, te beschuldigen van waanwijsheid, onkunde, *Verknöcherung*, eenzijdigheid, enz. Een paar staaltjes mogen dienen.

De Zwitsersche Oberst WILLE wordt door den Heer K. geroemd als

een „officier van grooten naam, zoowel om zijn burgerdeugden als militaire hoedanigheden” (blz. 17) als „een flink, energiek man” (blz. 20) enz., wiens uitspraken als onaantastbare waarheden worden geciteerd. Waar deze officier echter omtrent de opleiding der Zwitsersche soldaten zegt: „Das war der grösste Fehler unseres jetzigen Unterrichtsgesetzes, dass wir niemals bemüht waren, den Mann *auch nur annäherend* ¹⁾ gründlich auszubilden, aber ihn dafür bis an die Stufe des Greisenalters *das ungenügend* ¹⁾ Erlernte wieder repetieren machten”, heet dit „niet voldoende gemotiveerd” en „kinderachtige overdrijving”.

De Kapitein van den Generalen Staf SONDEREGGER, „een knap staf-officier” (blz. 29) genoemd door den heer K., wiens oordeel omtrent het Zwitsersche stelsel als bewijs van de voortreffelijkheid er van moet dienen, meent, dat het aan de onvoldoende opleiding van het officierskorps moet worden toegeschreven, dat de *onvoorwaardelijke gehoorzaamheid* (in het Zwitsersche leger) tot nu toe een doode letter is gebleven. De heer K. verklaart, dat men daarbij aan overdrijving moet denken, en noemt deze uitspraak, zoowel als die waarbij de Kapitein S. verklaart, dat naar zijne meening het Zwitsersche leger zich niet boven de Bürgerwehr verheft, buitensporigheden!

Merkwaardig is het voorts om de antwoorden te lezen, die de Heer K. ontving op zijn verzoek, gericht tot verschillende vreemde officieren, die de groote manoeuvres in Zwitserland hadden bijgewoond, om hun oordeel te mogen vernemen omtrent de mogelijkheid of Zwitserland, zij het ook slechts voor korten tijd, aan zijn grenzen zijn neutraliteit tegen eene overmacht zou kunnen handhaven.

In het eerste schrijven stond o. a.: „En voulant faire une étude pratique dans le but, que vous m'indiquez sur les milices suisses, il est indispensable surtout de prendre en considération le *caractère national* ¹⁾ et les institutions de ce peuple, difficilement adoptables ailleurs”.

De Engelschman schreef: „I am of opinion that the four Swiss army-corps would undoubtedly be able to hold their own against a *similar force* ¹⁾ belonging to one of the neighbouring powers; (A similar force! niet meer! en dat in weerwil van Zwitserland's weinige, gemakkelijk te verdedigen toegangen!).

De Duitscher is nog minder gunstig in zijn oordeel:

„Es kommt dabei so sehr auf *die Umstände* ¹⁾ und auf die Auffassung der Regierung von der eigenen Aufgabe an. Dass *unter gewissen Verhältnissen* ¹⁾ die Schweizerische Wehrmacht den Anforderungen genügen wird, kann man nicht bezweifeln”.

En verder: „Man darf von einem Milizheere nicht erwarten, dass es dem festen Gefüge europäischer Grossmachtstruppen gewachsen sein werde, selbst wenn die Mannschaftszahl des ersteren etwas überwiegen sollte. Sonst wären die grossen Kosten und Mühen die die stehenden Heere mit ihrer langen Dienstzeit verursachen, zweckloss”, terwijl ons vooral gewich-

¹⁾ Wij cursiveeren.

tig toeschijnt de volgende zinsnede: „Aus den Leistungen eines kurzen Manövers lässt sich aber auf die des Ernstfalles kein sicherer Schluss ziehen”.

Het schijnt dan toch wel, dat een langere diensttijd de militaire waarde der manschappen verhoogt, in weerwil dat de heer K. den lof verkondigt van het Zwitsersche stelsel van korten eersten oefeningstijd. Trouwens Oberst WILLE wenscht den tijd der Recrutenschool uitgebreid te zien tot 47 à 80 dagen. Hoe men voorts in den tijd van 2½ maand bruikbare cavalisten opleidt (blz. 10), is ons een raadsel, tenzij men óf met menschen te doen heeft, die vóór hun indiensttreding goed hebben leeren rijden, óf wel, zijn eischen al zeer laag stelt.

Wat de officieren van de staande legers betreft, zoo lezen wij in de brochure onder meer, dat men in Zwitserland terecht begrepen heeft wat gladheid van techniek te moeten opofferen, wanneer men daardoor de frischheid en helderheid van geest (der officieren) kan bevorderen (blz. 12); en wat verder, dat dezen zich niet laatlunkend behooren te verheffen, alleen omdat zij dag in dag uit in den vervelenden tredmolen van den eentonigen dienst moeten blijven voorttrappen (blz. 13). Arme bekrompen officieren!

Het heet o. a., dat in Duitschland aan officieren een maandenlang verlof wordt toegestaan, wanneer dit gewenscht wordt voor een ernstige studie van privaten aard, die 't leger ten goede kan komen. Is dit bij ons niet het geval? O, neen, het is waar! bij ons worden de officieren behandeld als kostschooljongens.

Voorts wordt als een bijzonderheid vermeld, dat in Zwitserland de officieren, die deel uitmaken van de Commissie van Landsverdediging, verplicht zijn met alle denkbeelden en plannen voor den dag te komen, die de groote zaak kunnen bevorderen, ook al zouden deze tegen de heerschende meening lijnrecht indruisen. Werkelijk een bijzondere mate van zelfstandigheid en onafhankelijkheid. Arm Nederland! waarvan de heer K. hoopt, dat het er nog eens toe zal komen te erkennen, dat een kapitein, die het recht aan zijn zijde heeft, recht moet geschieden, zoo noodig tegen den minister zelf.

Wij wisten inderdaad niet, dat hier te lande nog zulke barbaarsche toestanden heerschen! Alleen de Rotterdamsche schutterij vindt genade in de oogen des heeren K., waar zij den „goeden geest” getoond heeft bij het bedwingen van een plaatselijk oproertje.

Bij al den lof, dien men den militie-officieren toezwaait, wenscht men toch in zooverre vrij algemeen met het bestaande te breken, dat men als hogere aanvoerders en bij den generalen staf, uitsluitend beroeps-officieren verlangt te zien aangesteld. De uitstekende elementen der burgermaatschappij die, naar huis teruggekeerd, naast hun eigenlijken werkring aan de hooge zaak der landsverdediging hun beste krachten wijden, schijnen toch niet voldoende bekwaam te zijn voor de hogere troepenleiding. Trouwens de Schrijver erkent, dat men, om 12.000 man in het vuur te kunnen brengen, zich geheel aan zijn taak moet wijden en deze als levensroeping moet beschouwen. Maar hoe moet het nu gaan,

wanneer in oorlogstijd lagere aanvoerders onverwacht tot een hooger commando geroepen worden?

Een ieder, die bekend is met en overtuigd van de groote verantwoordelijkheid, die op den compagniescommandant rust, en van het gewicht der taak, die hij te vervullen heeft, zal ongetwijfeld onmogelijk vertrouwen kunnen hebben in een stelsel, waarbij de opleiding tot kapitein der infanterie slechts achttien maanden dienstdtijd in beslag neemt. Een compagnie onder zulke leiding moge bij een manoeuvre een goed figuur maken, wij kunnen er geen waarde aan hechten voor het gebruik in den oorlog.

Men beschouwt als de wonde plekken van het Zwitsersche stelsel van legervorming: de opleiding der officieren en de discipline. Wij meenen echter dat juist deze wonde plekken zóó belangrijk en zóó groot zijn dat het geheele lichaam er ernstig door wordt aangetast. Het is ons dan ook niet duidelijk waarom bij de hoogergeroemde ontwikkeling en zelfstandigheid der militie-officieren de beroeps-officieren niet geheel achterwege kunnen blijven; hun taak doet ons onwillekeurig denken aan die onzer officieren, welke belast zijn met de opleiding van het kader der schutterij.

Wat de discipline betreft, Oberst WILLE laat zich hieromtrent zeer ongunstig uit (zie boven). Een ander officier schrijft in de „Revue bleue” omtrent hetzelfde onderwerp: „La discipline, la tenue, les mouvements, tous ces détails y sont à l'état relatif.”

Dit zou alleen op de uiterlijke discipline slaan, maar de heer KIERSCH zegt ergens anders dat er Zwitsers zijn die strenge discipline met hun volkskarakter strijdig achten, ja zelfs iets vernederends vinden.

Als een voorbeeld van persoonlijk initiatief(?) wordt o.a. vermeld dat een onbekende kerel een troep artillerie uit een benauwde positie redde, toen de officieren niet meer wisten hoe hun stukken vooruit te brengen. Heel mooi, maar als die onbekende kerel er nu eens niet ware geweest? Men mag toch zeker niet met zulke gelukkige omstandigheden rekening houden.

De Schrijver klaagt er ook over dat bij ons te lande, tijdens een groote manoeuvre, de compagniescommandanten niet altijd op de hoogte zijn van den gang van het gevecht. Inderdaad zal dit, bij het in het gevecht brengen van groote troepenmassa's, zelfs bij de beste regeling, meermalen voorkomen.

Bij het Zwitsersche leger schijnt in dit opzicht bepaald een ideaal-toestand te heerschen: „In Zwitserland”, zegt de Heer KIERSCH nl., „zorgt men er zelfs voor, dat de gewone soldaten weten wat men met hen voor heeft”.

Ten slotte zij vermeld dat de Schrijver der brochure onder hen, die het Zwitsersche militeieleger lof toezwaaien, ook noemt den Generaal BRUNEL en dat naar aanleiding van een toespraak, door genoemden opperofficier gehouden bij een diner, na de groote manoeuvres in 1896, en gericht tot Bundesrath FREI. Men weet voldoende welke waarde

dergelijke officieele speeches hebben; deze komen overeen met de tevredenheidsbetuigingen van een hooggeplaatst persoon, na de inspectie van een eerewacht.

Resumeerende meenen wij dat een volksleger voor een land als Zwitserland wellicht waarde moge hebben, al moet het nog blijken of het in een oorlog de proef zal kunnen doorstaan. De Heer K. noemt het een nadeelige eigenschap van de moderne staande legers dat zij in tijd van vrede, v.n.l. wat de niet-bereden troepen betreft, slechts over enkele lichtingen kunnen beschikken, doch de waarde van een groote troepenmacht als de Zwitsersche, die slechts gedurende zeer korten tijd bijeengehouden wordt onder officieren, die zelf nog min of meer leerlingen zijn, lijkt ons, minstens genomen, twijfelachtig. Bovendien, om deze troepen te mobiliseeren is toch ook tijd noodig.

In elk geval meenen wij, dat een volksleger voor ons land misplaatst zou zijn en niet aan te bevelen is. De Hollander heeft nu eenmaal een afkeer van het soldatenberoep; het leger laat ons vrij koel; dit moge te betreuren zijn, het is waar! Zwitserland met een natie, zoo geheel en al van de onze verschillend, die door haar *Schützenvereine* toont dat het geweer haar trouwe bondgenoot is, die, wat de heer K. ook zeggen moge, thans nog het bewijs levert, dat het eens geheel Europa soldaten verschaft, heeft andere behoeften en stelt andere eischen als ons land.

Waarom zijn anders onze schutterijen zoo slecht, waarbij toch ook „de heldere koppen der natie” als officieren dienst doen? Waarom beschouwt de schutter over 't algemeen zijn dienst als een lastige, vervelende corvee?

Ligt de oorzaak in een onvoldoende militaire opleiding der jeugd? Men is het er nog lang niet over eens dat het voorbereidend militair onderricht werkelijk goede vruchten afwerpt.

Waar blijft dan toch die begeerte om zijn land te willen dienen, die zucht van ieder man om weerbaar te willen zijn, zeker een eerste eisch voor een goed volksleger?

Het aantal vrijwilligers in ons leger neemt voortdurend af; de toestand bij de cavalerie o.a. is allerbedroevendst.

Wellicht dat men, door voorbereidende militaire en turn-oefeningen op jeudigen leeftijd verplichtend te stellen, tot andere toestanden zou komen; wij betwijfelen het echter. Het aantal schietverenigingen in ons land is, in weerwil van de vrij gunstige bepalingen omtrent het gebruik van geweren en het verschaffen van munitie, vrij gering, de deelname aan de oefeningen over het algemeen niet zeer groot.

De heer K. zegt, dat van onze achtmaandsche soldaten zooveel(?) reeds in vreedestijd van vermoeienis bij den weg neervallen. Hij stelt de volgende eischen aan den soldaat, die wij om der curiositeitswille hier laten volgen: „Of 't steendik vriest, of de hitte ondragelijk is, of de regen in stroomen neervalt, of de wegen modderpoelen zijn, altijd moet de soldaat voort en gereed zijn om te vechten. Met een zwaren

last van wapenen, munitie, kleeren, gereedschappen en de dringendste levensbehoefden (meer niet!? Waarom?) moet hij zonder behoorlijke rust de zwaarste marschen volbrengen, soms tot den stormpas overgaan(!?) en steeds moreele en fysieke kracht overhouden om onder een moorddadig vuur onverschrokken den vijand aan te vallen”.

Geloof de heer K. werkelijk, dat een Hollandsch militieleger aan deze bescheiden eischen voldoen zal?

X.

De militaire beteekenis van den schietwedstrijd.

De groote internationale schietwedstrijd, door de Koninklijke Vereeniging van Nederlandsche Scherpschutters uitgeschreven en dit jaar ¹⁾ te Loosduinen gehouden, behoort al weder eenigen tijd tot het verledene.

De Vereeniging heeft alle eer van hetgeen zij toen tot stand gebracht heeft, en bij de hulde, haar meer dan eens in min of meer beperkten kring betuigd, is het ons eene behoefte, thans in het openbaar de onze te voegen, en daarbij de overtuiging uit te spreken, dat de gunstige naam, dien zij meer en meer in ons land krijgt, thans tot over de grenzen uitgebreid is, en dat alle deelnemers en bezoekers, landgenooten en vreemdelingen, met waardeering vervuld zijn en tegenover het Bestuur van de Vereeniging en tegenover het Uitvoerend Comité van den schietwedstrijd. Dit geldt voorzeker in de eerste plaats den voorzitter van dit laatste, die andermaal de terreinen van zijn buitengoed beschikbaar gesteld heeft, om daarop de banen aan te leggen. De ingenomenheid der aanwezigen, toen deze — als vice-president der Vereeniging — en de president bij de opening van het concours uit handen van den Minister van Oorlog het ridderkruis der Orde van Oranje-Nassau mochten ontvangen, was zeker wel een onmiskenbaar bewijs, dat allen die onderscheiding als ten volle verdiend beschouwden.

Wij lieten opzettelijk deze sympathiebetuiging voorafgaan, omdat men begrijpe, dat onze hieronder volgende bezwaren geenszins het gehouden feest betreffen, doch uitsluitend de waarde, die uit een militair oogpunt gehecht moet worden aan de schietwedstrijden, zooals die hier te lande over het algemeen gehouden worden.

Kunnen, zooals wij hierboven zeiden, de deelnemers slechts woorden van lof over hebben voor hen, die met de regeling belast waren, omgekeerd heeft het dezen laatsten evenmin ontbroken aan een gevoel van grooten dank voor de medewerking, die zij van de militaire autoriteiten mochten ondervinden. En terecht! Een blik op het schietterrein was voldoende, om te doen zien, dat het comité aan de nabijheid van het grootste garnizoen de beschikking te danken had over een uitgebreid en vertrouwd personeel, tot vervulling der verschillende noodzakelijke diensten. Niet minder toch dan een honderdtal onderofficieren en korporaals — de laatsten ter vervanging van soldaten, die in de tegenwoordige militaire toestanden niet geleverd kunnen worden — waren

¹⁾ Dit opstel werd in 1899 geschreven.

belast met de verschillende functiën, die op elken schietwedstrijd verricht moeten worden. Herhaalde malen werd voorts het terrein van den kamp bezocht niet alleen door den Generaal-Majoor, Eere-Voorzitter van het Uitvoerend Comité, doch ook door verschillende andere opperofficieren en militaire autoriteiten uit de Residentie, ja zelfs tweemaal gedurende geruimen tijd door den Minister van Oorlog. Vooral in dit laatste feit en in de door tusschenkomst van Zijne Excellentie verleende bovenvermelde decoratiën mag de Vereeniging voorzeker wel een bewijs van instemming der Regeering zien met haar doel: de beoefening van het juistschieten in Nederland aan te moedigen en tot eene volkszaak te maken, tot bevordering van 's lands weerbaarheid.

Die bijzondere sympathie van het tegenwoordige Hoofd van het Departement van Oorlog zal niemand bevreemden. Zijne Excellentie verwacht voor de verdediging des vaderlands eveneens veel heil van eene weerbare bevolking, getuige o. a. het streven, om de deelneming aan vrijwillige voorbereidende oefeningen in den wapenhandel zooveel mogelijk aan te moedigen en te bevorderen ¹⁾. Al stellen wij ons voor een oogenblik op hetzelfde standpunt, waarbij aan de quantiteit der geoefenden meer waarde gehecht wordt dan aan hunne qualiteit, dan nog kunnen wij — ondanks de medewerking, die van militaire zijde aan den schietwedstrijd verleend is, en onverminderd den aangenamen indruk, dien deze op ons gemaakt heeft — niet nalaten, het gehouden concours liever met den naam van sport- dan met dien van militair feest te bestempelen.

Het ware te wenschen, dat — in overeenstemming met het militair doel der Vereeniging — in de ure des gevaars in de gelederen werd plaats genomen door al die mannen, die slechts welverdiende bewondering wekten door hunne wijze van *juistschieten*. Ongetwijfeld zouden zij, wat hunne schietvaardigheid betreft, evenzeer uitstekende *oorlogsschutters* in onze tirailleurliniën en verdedigingsstellingen blijken te zijn. Doch als men die vergrijsde haren ziet van vele deelnemers in den wedstrijd, die telken jare de fraaie collectie der reeds vroeger door hen behaalde prijzen komen uitbreiden; als men let op den lichaamsbouw van enkelen, op de maatschappelijke positie van anderen —; dan gevoelt men dadelijk, dat diezelfde mannen niet geschikt en evenmin genegen zouden zijn, om eene plaats in te nemen in onze infanterieregimenten, en dat niet zoozeer de bevordering van 's lands weerbaarheid dan wel een edel streven, om als overwinnaar uit den schoonen sportwedstrijd terug te keeren, over het algemeen het doel is, dat beoogd wordt met het lidmaatschap der Scherpschuttersvereeniging en met de deelneming aan hare schietwedstrijden.

¹⁾ Nog duidelijker blijkt die gezindheid uit de thans — in het voorjaar van 1900 — gemaakte bepalingen omtrent de gelegenheid, die aan burgers in de zomermaanden geschonken moet worden, om wekelijks schietoefeningen in verschillende garnizoenen te houden onder militair toezicht.

Met nadruk wijzen wij er weder op, dat wij noch hun noch het Bestuur der Vereeniging daarvan in de verste verte een verwijt maken. Wat dit laatste lichaam betreft, zijn wij daarvoor te zeer overtuigd, dat het niets liever zou zien, dan dat het aantal jongeren, minder geoefenden, uitgebreid werd, dat lust gevoelt om schuttersbekwaamheden te verkrijgen en te onderhouden. Als dan daarbij in de eerste plaats een vaderlandslievend doel voorzat, dan zouden wij de schietwedstrijden toejuichen als een middel ter belooning van een edel streven. Helaas, ondanks de roepstem van het ijverig Bestuur, mankeeren nog altijd de namen der tegenwoordige, met groot verlot zijnde, en toekomstige leden van militee en reservekader in de ledenlijsten der schietvereenigingen. Wij onderscheiden ons ten opzichte der medewerking — in de eerste plaats der jongeren —, om het schieten tot eene volkszaak te maken, ongunstig van andere kleine volken, zooals b.v. de Denen en de Zwitsers. Wellicht zullen de goedgunstige bepalingen van den Minister van Oorlog, betreffende de verstrekking van Rijksgeweren en -munitie aan de burgerschietvereenigingen en aan hare leden, hierop gunstig werken; en vooral nu het bestuur der Vereeniging vastgesteld heeft, dat, te beginnen met het volgend jaar, de fijne concoursgeweren en de nauwkeurige eigengemaakte patronen van de wedstrijden zullen verdwijnen, en als het bovendien bepalingen zal weten te treffen, waardoor ook de jongeren eenige kans op prijzen krijgen, die tot nog toe steeds door dezelfde winners behaald werden, ja, dan kunnen de wedstrijden een prikkel worden voor die jongeren, om het *militaire* doel der Koninklijke Vereeniging van Nederlandsche Scherpschutters te helpen bevorderen.

Indien men nog een duidelijk bewijs verlangt, hoe de verkrijging van militaire schietvaardigheid bij de wedstrijden door de deelnemers achtergesteld wordt bij het streven, om als juistheidsschutter uit te munten, dan vestigen wij de aandacht op het „snelschieten”, waarbij het er op aankomt in één minuut het grootste aantal goed gerichte schoten te verkrijgen. Op aanbeveling van een officier van ons leger maakt deze oefening sedert het vorige jaar deel uit van het programma van den schietwedstrijd, door de meergenoemde Vereeniging jaarlijks te houden; in haar orgaan, „De Scherpschutter”, wijdde het Bestuur er eene uitvoerige bespreking aan, ten einde den leden te wijzen op het belang, dat deze wijze van schieten uit een militair oogpunt heeft. En wat ziet men thans gebeuren? Onze vermaarde concoursschutters, die met eindeloos geduld in de voor hen gemakkelijkste houding net zoolang richten, totdat zij zeker zijn de cirkelschijf zoo dicht mogelijk bij het middelpunt te treffen, wagen zich bijkans geen van allen aan dezen wedstrijd, uit vrees van hun rustigen aanleg te bederven, die voor het gewone concoursschot onmisbaar is; en de enkelen, die opkwamen, werden verslagen door de militaire deelnemers, hoofdzakelijk onderofficieren, iets wat zich bij alle andere wedstrijden juist tegenovergesteld voordeed.

Door deze laatste woorden komen wij vanzelf tot een ander punt, dat wij wenschten te bespreken, en dat — als rakende de deelneming

van leger en marine aan den schietwedstrijd — voor ons de hoofdreden was, om dit artikel onder de oogen van de lezers te brengen.

Niet alleen door een klein aantal officieren, die in den regel zelf lid der Vereeniging zijn, doch ook door detachementen van bijkans alle wapens en korpsen, werden land- en zeemacht steeds bij de wedstrijden vertegenwoordigd, waaraan voorts, wat onderofficieren en minderen betreft, door hen slechts individueel wordt deelgenomen, voor zoover zij deel uitmaken van die detachementen. Wij zien in deze wedstrijden, en met name in de kosteloos aangeboden Hoofdkorpswedstrijden, eene beleefdheid van de Vereeniging tegenover leger en marine, die eenerzijds waardeering verdient, doch van den anderen kant toch ook niet onverklaarbaar is in verband met haar militair doel, en vooral met de voor haar onmisbare reeds besproken hulp, door de legerautoriteiten verleend. Van hoogerhand wordt de deelneming aan die wedstrijden aangewakkerd door het verlenen van een gratis vervoer naar en verblijf in de plaats, waar zij gehouden worden, terwijl de meeste korpscommandanten de gewoonte hebben, om op eenigerlei wijze tegemoet te komen aan de kosten, die opleiding tot en deelneming aan den wedstrijd uit den aard der zaak met zich mede brengen.

Met prijzenswaardigen ijver bekwamen die schutters zich, voor zoover hun de gelegenheid geschonken wordt, om op waardige wijze voor de eer van hun korps op te komen: eenig persoonlijk voordeel voor hen was dit jaar voor het eerst, en dan nog alleen voor de winners van den eersten prijs, weggelegd. Mag men nu uit den uitslag besluiten, dat de verschillende korpsen met betrekking tot hunne schietvaardigheid in dezelfde volgorde gerangschikt moeten worden, als waarin hunne afgezonden detachementen op de lijst van den wedstrijd voorkomen? O.i. in geen deele, en dat wel om verschillende redenen.

In de eerste plaats worden voor de afgevaardigden de beste schutters genomen, en wel, in het belang der voorbereiding, bij voorkeur uit één en hetzelfde garnizoen; in den regel zijn dit telken jare dezelfde onderofficieren, die daardoor eenige concoursvaardigheid hebben verkregen. Als korps wordt hierbij ook beschouwd het vaste personeel der Normaal-Schietschool, d.w.z. onderofficieren, die om hunne bedrevenheid in het schieten aan die inrichting werkzaam gesteld en o.a. gebezigd worden tot het houden van allerlei schietproeven, waarbij het aankomt op nauwkeurig richten en kalm aftrekken, en die dan ook bij de wedstrijden terecht als de geduchtste tegenstanders beschouwd worden voor de andere korpsen, welker afgevaardigden hoogstens des zomers 10 en des winters 5 patronen per week wijden aan militaire — wel te onderscheiden van juistheids — schietoefeningen. Dat verder bij de regimenten, die geheel of grootendeels in één garnizoen vereenigd zijn, de keuze van goede deelnemers, die zich gezamenlijk kunnen oefenen, veel ruimer is dan bij andere, die over verschillende plaatsen verspreid zijn, behoeft geen betoog.

In de tweede plaats beantwoordt de gebezigde concoursschijf niet aan het doel, dat met de militaire schietopleiding beoogd wordt. Het komt er bij onze infanterie, cavalerie, vestingartillerie, genietroepen en zeesoldaten niet op aan, om op eene in ringen verdeelde schijf liever een 10 dan een 9, 8, 7 of 6 te schieten; al deze ringen te zamen toch geven de breedte van een man aan; dezen buiten gevecht te stellen, is hun oorlogsdoel, doch het is hun onverschillig, waar ze hem daartoe raken. Wij deelen dan ook volstrekt niet den wensch, dien wij hoorden uiten, dat onze soldaten zoo goed moesten kunnen schieten als zij, die zich op den jongsten wedstrijd als uitstekende juistheidsschutters deden kennen. Wij, voor ons, zouden liever mansbreedten, in staande, knielende of liggende houding afgebeeld, willen zien, zooals bij de gezamenlijke militaire schietoefeningen gebruikt worden, nadat de vaardigheid in het richten en aftrekken door individueele oefeningen op de ringschijf aangekweekt is.

Een derde factor, die het onmogelijk maakt, om de schietvaardigheid van de deelnemers, laat staan van hun regiment, te beoordeelen naar den uitslag van den schietwedstrijd, bestaat in de wijze van rangschikking voor de prijzen, en wel meer in het bijzonder in de bepaling, dat eerst het aantal treffers en daarna dat der geschoten punten geldt. Eén ongelukkig schot van een der 5 schutters — het 3de Regiment Vestingartillerie heeft het nu weer ondervonden — kan oorzaak zijn, dat het geheele detachement, en dus het vertegenwoordigde korps, achtergesteld wordt bij een ander, welks schutters allen veel minder punten behaalden en dus minder juist schieten, doch bij toeval geen misschot doen. Bij het schieten op een schijf van 1,5 M. breedte, die op een afstand van 300 M. geplaatst is, mag o.i. het vallen van een schot op of wel even buiten den rand niet het grootste gewicht in de schaal leggen bij het opmaken der volgorde, waarin de korpsen voor de prijzen in aanmerking komen, doch moet deze vastgesteld worden naar het aantal geschoten punten, d.i. naar de juistheid, waarmede *over het algemeen* door de detachementen geschoten is.

Een en ander doet ons de Scherpschuttersvereniging in overweging geven, om, als zij de volgende maal de korpsen van leger en marine in de gelegenheid stelt, onderling hunne krachten te meten, te bepalen, dat van elk zelfstandig onderdeel één schutter aangewezen zal worden, en wel bij voorkeur die milicien der jongste lichting, wiens geoefendheid in het schijfschieten volgens het schietregister overeenkomt met de gemiddelde bedrevenheid der manschappen van het troependeel, waartoe hij behoort. Dezen moeten dan korpsgewijze, en geëncadreerd door op soortgelijke wijze uit te kiezen kader, schieten op eene schijf, waarop figuren afgebeeld zijn, waarop zij op den aangegeven afstand nog voldoende trefkans hebben: en dan bepale men naar het gemiddeld aantal treffers in die figuren per schutter, en bij gelijkheid in de eerste plaats naar die in de borst en daarna in het hoofd, de volgorde, waarin de prijzen behaald worden.

Die wedstrijd moet dan tevens in velduitrusting gehouden worden, opdat het steeds ruim vertegenwoordigde burgerement zich een juist oordeel kunne vormen omtrent de wijze, waarop onze militairen tot oorlogsschutters opgeleid worden, dan bij den jongsten hoofdkorpswedstrijd het geval was, waarbij een der onderofficieren over zijne uniform een linnen jas droeg, waardoor zijne vrijheid van beweging allerminst bevorderd en zijn militair voorkomen beduidend geschaad werd. Desnoods kan men voor onderofficieren, die daartoe genegen zijn, den wedstrijd op de concoursschijf er bij behouden, die tot nog toe in „Hoofdkorpswedstrijd” eene tamelijk onjuiste benaming had.

In Loosduinen is weer, evenals bij vroegere gelegenheden, gebleken, dat de leden van burgerschietverenigingen over het algemeen betere resultaten op de concoursschijf behalen dan de vertegenwoordigers der militaire macht, met de hierboven reeds vermelde uitzondering van de afdeeling, waarin het op snelheid van juistschieten aankwam. Men zou echter verkeerd doen, met deze uitkomst beschamend voor ons leger te noemen. Immers de schietoefeningen onzer verschillende wapens zijn niet te vergelijken met die der bedoelde verenigingen, noch wat haar aantal, noch wat haar aard betreft, terwijl voorts de deelneming aan den schietwedstrijd zooveel kosten meëbrengt — een bezwaar, dat zich bij het jongste concours in hooge mate deed gevoelen —, dat slechts zeer weinig officieren, nog minder onderofficieren en in 't geheel geen minderen lust gevoelen, naar dezelfde prijzen te dingen als burger-schutters, die zich uitsluitend en aanhoudend op de concoursschijf oefenen en zich niet door financieele bezwaren behoeven te laten weerhouden, om in de verschillende afdeelingen van den wedstrijd mede te dingen.

Wij achten het deelnemen aan schietwedstrijden voor onze geweeren karabijndragenden een uitstekend middel, om bij hen den lust tot deugdelijke oefening te doen toenemen, een goeden korpsgeest levendig te houden en het eergevoel op te wekken. Daarom zouden wij zuiver militaire schietwedstrijden, van hoogerhand ingesteld, en waarbij zoowel korpsgewijze als individueel en met onze verschillende vuurwapenen naar prijzen gedongen kon worden, van harte toejuichen. Zoolang deze echter niet bestaan, moeten leger en marine dankbaar gebruik maken van de gelegenheid, die de Scherpschuttersvereniging hun jaarlijks aanbiedt, om aan haar wedstrijd deel te nemen; en dan make het legerbestuur het voor de militairen, die zich tegenover de burgers opgewassen voelen, gemakkelijk, om hunne superioriteit als *oorlogsschutter* te toonen.

Ongeveer hetzelfde, als wij hierboven, voornamelijk voor kader en voor minderen, alsmede ten opzichte van geweer en karabijn, meenden te moeten opmerken, geldt ook voor de officieren en hun schietwapen, de revolver. Ook nu weder kwamen de gevolgen duidelijk aan het licht van het gebrek aan tijd en gelegenheid, dat voor hen in de meeste garnizoenen bestaat, om zich behoorlijk in het schieten te oefenen met dat tot zelfverdediging op korten afstand bestemde vuurwapen. Ook in

deze wedstrijden — zoowel die voor het korps als op de vaste en vrije banen — gaf de rangschikking voor de prijzen, nl. naar het aantal rozen van 10 cM., dat op 25 M. getroffen werd, bij velen aanleiding tot klachten, die ons niet ongegrond voorkwamen, en wel in verband met de spreiding van dit korte wapen en de samenstelling der rijksmunitie, waarvan het gebruik verplicht gesteld was. Ook hierbij komt het ons het meest gewenscht voor, het totaal aantal punten als maatstaf aan te nemen, waardoor de kans geringer wordt, dat het winnen der prijzen meer geluk dan wijsheid is.

Al het voorgaande te zamen nemende, meenen wij, dat het Bestuur der Scherpschuttersvereeniging goed zou doen, indien het een volgende maal ruim gebruik maakte van de voorlichting, die de militaire leden van het uitvoerend comité in het bijzonder, en de belangstellende officieren in het algemeen zeker niet daaraan onthouden zullen. Dan zal het *oorlogsschieten* meer tot zijn recht komen. Laat men voorts bovendien in enkele afdeelingen het *juistheidsschot* bestaan, dan zal de wedstrijd zijne aantrekkelijkheid blijven behouden voor de liefhebbers van de schietsport, doch dan zal de Koninklijke Vereeniging van Nederlandsche Scherpschutters met zelfvoldoening bemerken, dat zij beter voldoet aan haar doel, om 's lands weerbaarheid te bevorderen, en dat zij inderdaad bereikt, wat zij bij den thans gehouden wedstrijd op zoo juiste wijze in teekening heeft laten brengen: het bevorderen van een onderlingen band tusschen leger en volk.

's Gravenhage.

D. M. E. DE RIDDER.

Enkele aantekeningen uit het nieuwe reglement voor de Deutsche Veldartillerie. ¹⁾

Het tot dusverre voor de Deutsche veldartillerie geldende reglement van 1892, dat zoowel door vorm als inhoud met het volste recht een model-reglement genoemd mocht worden, is den 10^{den} Augustus 1899 door een nieuw vervangen. De oorzaken, welke daartoe genoopt hebben, zijn in hoofdzaak gelegen in de invoering van het snelvuur-veldkanon '96, van de veldhouwitserbatterijen van 10.5 cM. en van de met een en ander verband houdende reorganisatie der veldartillerie. Bovendien hebben gewijzigde inzichten op tactisch gebied bij de herziening aanleiding gegeven tot wijziging van enkele punten.

Het nieuwe reglement geldt zoowel voor de kanon- als voor de houwitserbatterijen. Waar ten aanzien hiervan verschillende regels gelden, zijn de bepalingen voor de kanonbatterij in blauw, die voor de houwitserbatterij in rood gedrukt.

Met deze aantekeningen meenen wij inzonderheid hun een dienst te bewijzen, die zich den derden omgewerkten druk van het Eerste Deel van het Leerboek der Tactiek van de Kapiteins van den Generalen Staf A. HOOGBOOM en G. J. C. A. POP hebben aangeschaft, waarin, blijkens den inhoud van de errata, met dit reglement nog geen rekening gehouden is kunnen worden. ²⁾

Zooals bekend is, telt de bij een Duitsch legerkorps ingedeelde artillerie op het oogenblik 144 vuurmonden, waarvan 126 kanonnen en 18 houwitsers; de organisatie daarvan moge blijken uit het volgende, aan de *Neue Militärische Blätter* van December 1899, ontleende voorbeeld. ³⁾

¹⁾ Wij bepalen ons hierbij in hoofdzaak tot het IIIe en IVe gedeelte, de oefening met aangespannen stukken en het gevecht; enkele aantekeningen uit het IIe gedeelte (oefening bij het niet aangespannen stuk), in verband met het nieuwe voorschrift op het schieten beschouwd, laten wij daaraan voorafgaan.

²⁾ In den evengenoemden cursus is op de blz. 25 abusievelijk voor het kaliber van den Deutschen veldvuurmond 8.8 cM. genoemd. Dit moet, overeenkomstig de gegevens in tabel XII, wezen 7.7 cM.

³⁾ Taktische Neuerungen aus dem neuen Exerzier-Reglement für die Feldartillerie.

VIII. LEGERKORPS.

16 ^e Infanterie-Divisie.	15 ^e Infanterie-Divisie.
16 ^e Veldartillerie-Brigade.	15 ^e Veldartillerie-Brigade.
Regt. N ^o . 44. Regt. N ^o . 8.	Regt. N ^o . 59. Regt. N ^o . 23.
(6 kanonbatter.) (6 kanonbatter.)	(3 kanon- en 3 houwitserb.) (6 kannonb.)

De nieuwe organisatie geeft den divisiecommandant per regiment de rechtstreeksche beschikking over eene *lichte munitiecolonne*; voor het regiment, waarbij de houwitserafdeeling is ingedeeld, *bovendien* over eene *lichte houwitser-munitiecolonne*. De in de vroegere organisatie reeds voorkomende *munitiecolonnen* blijven daarentegen ter beschikking van het legerkorps-commando.

De indeeling der houwitserbatterijen bij eene der divisien achten wij nu juist geen voordeel der nieuwe organisatie; o. i. ware het gebruik te velde daarvan vergemakkelijkt, indien zij ter rechtstreeksche beschikking van den legerkorpscommandant gesteld waren. Wel kunnen deze batterijen als vlakbaangeschut gebezigd worden, zoodat dus hare indeeling bij eene der divisien in zooverre geen bezwaar behoeft op te leveren, en behoudt de korpscommandant natuurlijk de beschikking over deze batterijen, ongeacht het verband, waarin zij opgenomen zijn, maar de indeeling bij eene der divisien kan oorzaak zijn, dat zij, met het oog op hare bijzondere bestemming, juist niet daàr zullen zijn, waar aan haar optreden behoefte bestaat, zoodat zij in zulk een geval buiten haar gewoon verband zullen moeten optreden, wat toch niet geheel zonder bezwaar is. Bovendien bepaalt punt 287 volkomen terecht, dat de houwitserbatterijen, overeenkomstig hare bijzondere bestemming, alleen dan van den aanvang af als vlakbaanbatterijen ingezet moeten worden, als te voorzien is, dat zij niet in overeenstemming met die bestemming gebruikt zullen kunnen worden. Volkomen terecht, zeggen wij, omdat het uit het vuur terugnemen van die batterijen, met het doel ze elders, waar daaraan behoefte bestaat, te doen optreden, natuurlijk met groote bezwaren gepaard gaat. Dit neemt intusschen niet weg, dat de divisie, waartoe zij behooren, dan tijdelijk of voortdurend over 18 stukken minder beschikt. Ook bij het verstrekken van eene bijzondere opdracht aan zulk eene divisie, kan de thans gebruikelijke indeeling moeilijkheden opleveren.

De bediening van den vuurmond bestaat uit den stukscommandant en 5 man, waarvan één met de uitgifte der munitie belast is, zoodat de vuurmond feitelijk door 4 man bediend wordt (bij voortgezette oefening zijn bij het kanon 2 à 3 man en bij den houwitser 3 man voldoende voor de bediening); voor het geval de grootst mogelijke vuursnelheid bereikt moet worden, kan de stukscommandant bij de bediening medehelpen. De stukscommandant is bereden, van de 5 bedieningsmannen worden er 3 op den voorwagen en 2 op de aszitplaatsen ver-

voerd. Op den caisson vinden 6 kanonniers plaats en wel 3 op den voor- en 3 op den achterwagen. De laatsten blijven, als eene batterijstelling ingenomen wordt, bij den achterwagen en zijn de nummers 5 in het aandragen der munitie behulpzaam.

Zoowel bij het kanon als bij den houwitser bestaan de projectielen uit G. en G.K.T.; bij het eerste is de G.K.T., bij den laatste de G. het hoofdprojectiel. Beide zijn van tijdschokbuizen voorzien; naarmate bij een projectiel de tijd- of de schokinrichting werken moet, spreekt men van G. (G.K.T.) Bz. of Az.; bij de G. van den houwitser onderscheidt men nog de G. Az. m. V. of o. V. („mit” of „ohne Verzögerung”), naarmate de schokinrichting al dan niet vertraagd werkt. Het eerste heeft ten doel het projectiel eerst te doen springen, als het genoegzaam ingedrongen is.

De G.K.T. Bz. reikt:

bij het kanon van 300—5000 M.,

bij den houwitser van 300—5600 M.,

en dient tegen alle levende doelen, voor zoover zij niet achter of onder dekkingen geplaatst zijn. ¹⁾

De G.K.T. Az. dient voor het inschieten en tot zelfverdediging op de korte afstanden (beneden 300 M.).

De G. Bz. wordt gebezigd tegen doelen dicht achter dekkingen, de G. Az. voor het inschieten en ook bij de nabijverdediging, wanneer verwisseling van projectiel niet meer mogelijk is.

Bij het beschieten van doelen op afstanden, waarop de Bz. niet meer gebezigd kan worden (het quadrant reikt tot 7500 M.), kunnen zoowel G. als G.K.T. met Az. gebruikt worden; de uitwerking van de G. is echter grooter dan die van de G.K.T.

Voor het beschieten van weerstandbiedende doelen kunnen voorts zoowel G. als G.K.T. gebezigd worden; de door G. binnen gebouwen veroorzaakte vernieling is echter grooter. Het schietvoorschrift teekent hierbij nog aan, dat de G.K.T. Az. bij het veldkanon betere uitwerking heeft dan de G. Az., terwijl zij bij den houwitser beter is dan de G. Az. o. V., doch achterstaat bij de G. Az. m. V. De uitwerking van den houwitser is bovendien aanzienlijk grooter dan die van het kanon en bij gebruik van G. Az. m. V. het grootste. Bij dit laatste projectiel zijn afstanden kleiner dan 2000 M. te vermijden, omdat alsdan de invalshoeken te klein worden. Zoowel G. als G.K.T. hebben brandstichtend vermogen; bij de G. is deze werking intusschen *niet verzekerd*.

De schietregels zijn, zoowel voor den houwitser als voor het kanon, bij het vlakbaanvuur dezelfde als die in 1898 definitief ingevoerd werden; voor het krombaanvuur bij den houwitser zijn nieuwe regels vastgesteld. Hierbij wordt allereerst met vlakbaanschoten de grens van 100 M. bepaald, daarop uit de schootstafel de hierbij behoorende lading en

¹⁾ Ten aanzien van dit projectiel valt nog op te merken, dat de tophoek van den spreidingskegel kleiner is dan van de vroegere G.K.T., terwijl de banen van het nieuwe veldkanon vlakker zijn dan die van het vorige.

elevatie voor het krombaanvuur gezocht en met deze elementen tot grondslag het doel, volgens de regels van het vlakbaanvuur, binnen eene grens van 25 M. gebracht, waarop tot het vuur m. V. wordt overgegaan.

Ten aanzien van de vuursnelheid onderscheidt men: gewoon vuur, langzaam vuur en snelvuur.

Het gewoon vuur wordt in den regel gebezigd en treedt in, wanneer elk schot waargenomen moet worden; vuursnelheid voor eene kanonbatterij van 6 stukken 4—6 schoten per minuut. Door het commando „kürzere (längere) Feuerpausen” kan de batterijcommandant deze snelheid vergrooten of verkleinen.

Het langzame vuur wordt gebezigd, als de batterijcommandant zelf wil aangeven, wanneer elk schot moet afgevuurd worden (bij zeer moeilijke waarneming).

Bij het snelvuur wordt elk stuk, zoodra het tot vuren gereed is, op commando van den stukscommandant afgevuurd. Vuursnelheid voor eene kanonbatterij van 6 stukken: tot 50 schoten per minuut.

De vuursnelheid voor de houwitserbatterijen wordt opgegeven „iets geringer” te zijn, dan die bij de kanonbatterijen.

Gedurende het inschieten en het regelen der springhoogten wordt de vuursnelheid beheerscht door den tijd, noodig voor de waarneming der afzonderlijke schoten en voor het aanbrengen der noodige correctiën.

Daarna kan de vuursnelheid verhoogd worden, doch mag de goede bediening en het nauwkeurig richten en tempeeren hieronder nooit lijden. De groote werking der G. K. T. Bz. zal het opvoeren van de vuursnelheid gewoonlijk slechts gedurende korten tijd noodig maken, terwijl het waarnemen van de uitwerking op het doel het mogelijk zal maken de vuursnelheid afwisselend te vergrooten en te verkleinen en daardoor onnoodig munitieverbruik te voorkomen.

Hieruit blijkt alzoo ten duidelijkste, dat de Deutsche veldartillerie volstrekt niet *als regel* stelt van de groote vuursnelheid, welke met haar nieuw materieel bereikt kan worden, steeds ten volle gebruik te maken.

Ten aanzien der vuursoorten onderscheidt het reglement: het vleugel-, het salvo- en het snelvuur.

Het eerste, waarbij de vuurmonden in hunne volgorde, van één vleugel uitgaande, afgevuurd worden, is regel.

Het salvovuur (batterij-salvo's) wordt toegepast, zoowel wanneer de waarneming vergemakkelijkt (ook wanneer een zelfde doel door meerdere batterijen beschoten wordt), als wanneer de uitwerking, door het gelijktijdig inslaan van de 6 schoten, vergroot moet worden.

Het snelvuur wordt afgegeven tegen vaststaande doelen tot op afstanden van 1500 M., als deze vuursoort daarbij noodig voorkomt, en voorts tegen in beweging zijnde doelen (onafhankelijk van den afstand).

Wanneer het tot vuren gereed zijn der geheele batterij vertraagd wordt (moeilijk op te nemen doelen, bezwaren bij het innemen van de stelling, inrichten van standplaatsen voor het geschut), kan het inschieten met één stuk aangevangen worden.

Het vuur wordt *uiterlijk* bij het eerste Bz.-schot verdeeld (na het bepalen van de grens van 100 M.); tot op 1500 M. van af den aanvang van het vuur. Elk stuk vuurt in den regel tegen het recht daartegenover gelegen gedeelte van het doel; het kan intusschen noodig zijn kruisvuur af te geven. Is bij krombaanvuur de ligging der gedekte ruimten niet bekend, dan wordt het vuur over de geheele borstwering verdeeld, anders verdient concentrering van het vuur op de gedekte ruimten de voorkeur.

Zeer breede doelen worden gewoonlijk bij gedeelten beschoten, alleen wanneer deze op korten afstand optreden, wordt het vuur dadelijk over de geheele breedte verdeeld en door het wijzigen der zijdelingsche richting zorg gedragen, dat geen deel van het doel onbeschoten blijft.

De batterij bestaat uit 6 stukken, 6 caissons, 2 voorraadwagens, de hand- en reservepaarden, 1 levensmiddelenwagen en 1 fouragewagen; zij wordt, als volgt, ingedeeld:

de gevechtsbatterij: 6 stukken en de Munitionszug (3 caissons).

de Staffel: 1e Wagenzug, 2 caissons; 2e Wagenzug, 1 caisson en de 1e voorraadwagen, de hand- en reservepaarden (de laatste kunnen zoo noodig bij de gevechtsbatterij aangetrokken worden).

de Bagagetrein: 2e Voorraadwagen, levensmiddelenwagen en fouragewagen.

Zooals men ziet, is dus het aantal onmiddellijk bij de batterij aanwezige caissons met 3 verminderd, een maatregel genomen, zoowel in het belang van het administratief beheer, als van de meerdere bewegelijkheid en de geringere marschdiepte der batterijen, terwijl door de oprichting der „leichte Munitionskolonnen”, welke, zooals wij zagen, ter beschikking van den divisiecommandant staan, de aanwezigheid van een voldoende munitievoorraad verzekerd en de verdeling daarvan, geheel overeenkomstig de behoefte, over de onderdeelen gewaarborgd is, omdat de toedeeling van munitie uit dezen voorraad met het verbruik der verschillende batterijen in overeenstemming gebracht kan worden.

In de formatiën en het gebruik daarvan zijn slechts geringe wijzigingen gekomen.

De geopende batterij (20 × tussenruimte) en de colonne met stukken blijven dezelfde bestemming, als voorheen, behouden.

De gesloten batterij (5 × tussenruimte), tot dusver in hoofdzaak verzamelvorm, kan nu door de *rijdende artillerie* ook als bewegingsvorm op het gevechtveld gebezigd worden. Bij goed geoefend personeel wordt de bewegelijkheid der batterij hierdoor vergroot, terwijl aan den dichteren vorm, in verband met de omstandigheden, waaronder de rijdende artillerie, als zoodanig, optreedt, geene bezwaren verbonden zijn.

De sectiëncolonne (tussenruimte 5 ×) dient, behalve als marschcolonne op breede wegen (aufgeschlossene Zugcolonne, afstand 6 ×), voor het uitvoeren van flankbewegingen (afstand 22 ×). In het oude reglement werd nog achter het laatste woord vermeld „in den regel

buiten het vijandelijk vuur". Het doen vervallen van deze woorden op deze plaats en het behoud bij de colonne met stukken van de woorden „dient tot voorwaartsche, achterwaartsche en flankbewegingen binnen het bereik van het vijandelijk vuur", geeft reden om te vermoeden, dat de Duitsche veldartillerie — en terecht — voor flankbewegingen *in het vijandelijk vuur* van het gebruik der sectiëncolonne geheel heeft afgezien.

De Munitionszug beweegt zich in den regel in colonne met voertuigen achter een der vleugelstukken of achter het 3e stuk van rechts, volgt de stukken bij voorwaartsche bewegingen en gaat deze bij achterwaartsche bewegingen vooraf. Bij de verzameling en bij het parkeeren marcheert de Munitionszug achter of naast de stukken op; in de sectiëncolonne wordt hij in de opgesloten sectiëncolonne geformeerd, doch kan ook in stukkencolonne aan de van den vijand afgekeerde zijde marcheeren. Bij het veranderen van stelling, voorwaarts of achterwaarts, kunnen deze caissons de stukken, waarachter zij stonden, met 10 × afstand volgen; bij flankbewegingen blijven zij dan deze plaats innemen. Ook kunnen bij het voorwaartsgaan uit voorbereidingsstellingen de caissons reeds dadelijk de sectiën volgen, waarbij zij ingedeeld zijn. Bij formatieveranderingen zorgt de Munitionsunteroffizier, dat de caissons door eenvoudige bewegingen, langs korte wegen en in juist gekozen gangen op hunne plaats in de nieuwe formatie komen.

Ten aanzien van de bewegingen der batterij zij het volgende aange- teekend.

Het wenden der gesloten batterij kan gepaard gaan met den overgang in de geopende batterij, waarbij alle stukken met uitzondering van het vleugelstuk in den gang, waarin zij zich bevonden, of in den bevolen gang voorwaarts blijven gaan, tot zij door wending hunne tusschen- ruimte winnen kunnen.

Het afbreken uit de geopende batterij in de colonne met stukken, alsmede de opmarsch uit de colonne met stukken en met sectiën tot de geopende batterij kan zoowel uit of naar het midden als van of naar rechts (links) plaats hebben. Volgens het vorige reglement geschiedde deze beweging *steeds* uit of naar het midden, wat wij ter wille der eenvoudigheid een groot voordeel achten; wij kunnen ons dan ook het geval niet voorstellen, dat deze beweging *alleen* niet toereikend zou zijn, omdat men zich wel in een zeer bijzonder gevormd terrein moet bevinden, waar een handig batterijcommandant bovendien de beweging op of naar de vleugels zou behoeven om zijne batterij hetzij in colonne te vormen, hetzij te doen opmarcheeren.

Ten aanzien van het in batterij komen valt het navolgende op te merken.

De in het vorige reglement aan de sectiecommandanten gegeven vergunning, om tot het opnemen van het doel zoo noodig de caissons of de stukken te bestijgen, is vervallen, vermoedelijk om de batterijstelling zooveel mogelijk aan het oog van den vijand onttrokken te houden. Hoe

nu echter gehandeld moet worden voor het geval het doel alleen van een hooger gelegen opstellingsplaats goed te zien is, wordt niet vermeld.

Nieuw in het reglement zijn opgenomen het afleggen achter hoogten en het doen vóórkomen der stukcommandanten. Dit laatste geschiedt in bijzonder moeilijk terrein kort vóór de stelling wordt ingenomen, om ieder stukcommandant in staat te stellen eene goede opstellingsplaats voor zijn stuk uit te zoeken. Bij het afleggen achter hoogten, waarbij alle commando's, enz., zoo zacht mogelijk gegeven moeten worden, wordt het commando „halt” zoo tijdig uitgesproken, dat de troep aan het oog van den vijand onttrokken blijft. De lijn, welke niet overschreden mag worden, kan door berekenen worden aangegeven. Zooveel noodig worden voor- en middenpaarden afgespannen en wordt door de bedieningsmanschappen in de speeken gegrepen. Voor het in batterij brengen der stukken wordt zoo noodig „die Langtaue” gebezigd, de hulp der manschappen van den Munitionszug ingeroepen of de bediening van twee stukken vereenigd. Wanneer de toestand van het terrein hiertoe noopt, kan stuksgewijze worden afgelegd.

Wanneer men — hetgeen alleen bij daartoe geschikt terrein mogelijk schijnt — de stukken, alvorens opgelegd wordt, voor het einde van het vuur langzamerhand wil terugtrekken, wordt gecommandeerd: „Zurückschieszen”, waarop de stukken, na het schot, niet weder vooruitgebracht worden (ziet dus op die gevallen, waarin de spoor niet gebezigd wordt).

In de batterijstellingen worden de voorwagens der stukken en der caissons in den regel teruggezonden en de 3 achterwagens op $8 \times$ van en gedekt achter een der stukken van elke sectie opgesteld.

Bij uitzondering (hoewel bij de houwitserbatterijen meer voorkomende) worden de caissons alleen afgespannen en de bespanningen met de voorwagens der stukken teruggezonden.

Blijven de voorwagens bij de stukken, dan houden zij daarvan zoodanigen afstand, dat de caissons op de daarvoor bestemde plaats opgesteld kunnen worden. Zijn de caissons bij uitzondering niet bij de batterij, dan bedraagt deze afstand $8 \times$.

Vóór het terugzenden van de voorwagens der caissons kunnen de daarin aanwezige „Munitionskörbe” geheel of gedeeltelijk daaruit genomen worden.

De formatiën en bewegingen van de afdeeling hebben, behalve voor de rijdende artillerie, geene wijziging van beteekenis ondergaan. De afstand der batterijen in de colonne met stukken is van 20 op $10 \times$ gebracht.

Voor de rijdende artillerie wordt, met het oog op hare toewijzing aan grootere cavalerie-afdeelingen, het gebruik der „Breitkolonne” (de gesloten batterijen met daarachter opgestelden Munitionszug met $15 \times$ tusschenruimte naast elkander) en der „Tiefkolonne” (de gesloten batterijen, met daarachter of daarnevens opgestelden Munitionszug op $24 \times$ achter elkander) voor bewegingen op het gevechtveld toegestaan

en is een nieuwe vorm de „Abtheilungskolonne”, ter verzameling, als bewegings- en overgangsvorm ingevoerd. In deze colonne staan de batterijen in sectiëncolonne op 15 × naast elkander. In verband met een en ander is het aantal bewegingen tot den overgang van de eene formatie in de andere bij de rijdende artillerie vergroot.

Het gevecht eischt van den troep het werkzaam ontwikkelen van *moreele eigenschappen* onder toepassing van de *beoefende vormen*. Die moreele eigenschappen moeten in vredestijd aangekweekt worden, doch kunnen bij de oefeningen slechts in beperkte mate ontwikkeld worden. Het „Kriegsmäßige” der oefeningen moet daarom hoofdzakelijk gezocht worden in de *juiste keuze der vormen*, in verband met den onderstelden toestand en met den aard van het terrein.

De leiding gedurende het gevecht berust bij de (artillerie) brigadecommandanten. De oudste brigadecommandant vergezelt aanvankelijk, als artilleriecommandant, den divisiecommandant en neemt, eerst nadat de bevelen voor de artillerie zijn uitgegeven, het bevel over zijne brigade op zich. In bijzondere gevallen, bijv. bij den aanval op ter verdediging voorbereide stellingen, kan hem de leiding van den artilleriestrijd worden opgedragen. Worden artillerieliniën uit afdeelingen, tot verschillende divisieën of legerkorpsen behoorende, gevormd, dan regelt de oudste officier de verdeling van de beschikbare ruimte en neemt de leiding van het vuur op zich.

Hoewel elke vleugelbatterij haar niet aangeleunde flank moet beveiligen, is ook de artilleriecommandant verplicht, door beveiliging van die flank, tegen het verrassend optreden van vijandelijke troepenafdeelingen te waken.

Het schieten over eigen troepen moet, in stellingen, welke geen goed overzicht over het voorgelegen terrein bieden, zooveel mogelijk vermeden worden.

De kanonbatterijen kunnen gebezigd worden tegen alle doelen, met uitzondering van die, welke door sterk gedekte ruimten beschermd worden. Deze laatste worden beschoten door de houwiterbatterijen, welke voorts ook tegen alle overige doelen gebruikt kunnen worden. Daar de houwiterbatterijen echter bepaaldelijk voor het evengenoemde bijzondere doel bestemd zijn, moeten zij alleen dan van af den aanvang als gewone batterijen ingezet worden, wanneer te voorzien is, dat zij niet overeenkomstig hunne bijzondere bestemming gebruikt zullen worden.

Direct vuur vormt den regel; indirect vuur (wanneer de zijdelingsche richting *alleen* op een hulpdoel genomen kan worden) wordt aangewend, wanneer het terrein of de gevechtstoestand tot eene gedekte opstelling dwingt.

De verkenning der stelling — omvattende: de doelen, de stelling zelve en de aanmarschwegen daarheen, waarbij van de noodige Aufklärer gebruik gemaakt wordt — geschiedt altijd door den artilleriecommandant, ook (en deze bepaling is nieuw) bij het achterwaarts van stelling ver-

anderen, althans in den regel; alle overige aanvoerders blijven bij den troep, zoolang deze zich binnen 's vijands werkzaam vuurbereik bevindt.

Onder de eischen, waaraan eene artilleriestelling zoo mogelijk moet voldoen, zijn opgenomen gezichtsdekking en begaanbaarheid van het achtergelegen terrein.

Bij den opmarsch naar de stelling moet aan het gebruik maken van alle te benuttigen dekkingen bijzondere aandacht geschonken worden; daar de aanwijzingen der commandanten in dit opzicht niet alles omvatten kunnen, moet de toepassing van dit beginsel ten deele worden overgelaten aan de omzichtigheid der batterijcommandanten en aan het juiste inzicht omtrent het gebruik maken van het terrein van hunne ondergeschikte aanvoerders, met inbegrip der stukscommandanten.

Ook moet aan het gedekt innemen der stelling — voor zoover de oogenblikkelijke toestand niet tot onverwijd optreden noopt — en het verrassend openen van het vuur groote waarde gehecht worden. Ten aanzien hiervan wordt nog opgemerkt, dat hoewel het „afleggen achter hoogten” de meeste dekking verzekert, hierdoor toch, bij ongunstige gesteldheid van den bodem, allicht het gelijktijdig in stelling komen der stukken en dus het gelijktijdig openen van het vuur door de geheele batterij belet kan worden. Afleggen naar de flank (flankenvuur) dicht achter de dekkende hoogte kan dit bezwaar verminderen. Het maakt den indruk, alsof bij het op den voorgrond stellen van dit bezwaar geen rekening gehouden is met het bepaalde omtrent het aanvangen met het inschieten door één stuk, waarvan wij op blz. 194 melding maakten.

De batterijcommandant geleidt in den regel zelf zijne batterij naar de stelling; alleen *wanneer het noodig is*, dat hij gedurende den opmarsch daarin verblijft, geschiedt de opmarsch onder leiding van den oudsten sectiecommandant.

Bij de beantwoording van de vraag of de afdeelingen en batterijen op gelijke hoogte dan wel geëchelonneerd opgesteld moeten worden, zal rekening te houden zijn met den aard van het terrein, met het vermoedelijke verloop van het gevecht en met de werking der vijandelijke artillerie. Later in het gevecht optredende batterijen moeten zooveel mogelijk vermijden dicht nevens of op gelijke hoogte met reeds door den vijand beschoten doelen stelling te nemen, doch — voegt het nieuwe reglement er bij — kleine verschillen in diepte-opstelling beschermen niet tegen de werking van het G.K.T. schot. Deze toevoeging is niet onnoodig; slechts al te veel wordt hiermede niet voldoende rekening gehouden.

De tactische leiding van het vuur berust in handen van de brigaden en de regimentcommandanten; zij verdeelen dus het vuur over de verschillende doelen en geven last tot verandering van doel, indien de tactische toestand hiertoe noopt.

De afdeelingscommandanten verdeelen de doelen over de batterijen en waken voor de juiste uitvoering der aan de batterijcommandanten gegeven opdrachten; op hen rust dus de technische leiding van het vuur, met dien verstande echter, dat de keuze van het projectiel en van de

wijze van vuren geheel aan de commandanten der batterijen overgelaten blijft.

Het vuur kan op andere dan de aangewezen doelen worden overgebracht, door den afdeulingscommandant, wanneer eene plotselinge wijziging in den tactischen toestand dit gebiedt, door den batterijcommandant, wanneer der batterij plotseling gevaar dreigt.

Het beschieten van marschcolonnen heeft alleen plaats, wanneer er geene aanleiding is de eigen opstelling zoolang mogelijk voor den tegenstander verborgen te houden. In het begin van het gevecht zal de vijandelijke artillerie in den regel tot doel genomen worden; laat de stand van den artilleriestrijd dit toe, dan kan in deze periode ook gesloten infanterie beschoten worden. Bij het bestrijden van ontwikkelde infanterie wordt op de voorste linie gevraagd (en deze achtereenvolgens over hare geheele breedte beschoten), tenzij meer achterwaarts opgestelde gesloten afdeelingen *een bijzonder gunstig doel* aanbieden.

Cavalerie, in massa optredende, kan reeds op grooten afstand beschoten worden; een cavalerie-aanval wordt door snel vuren afgewezen. Goede vuurverdeeling over de geheele linie, opmerkzaamheid op c.q. volgende afdeelingen en op de eigen flanken zijn noodig om het afslaan van den aanval der ruitery te doen gelukken.

De in de vuurlijn aanwezige aanvoerders zijn verplicht de noodige maatregelen te treffen voor onafgebroken waarneming van het terrein, vóór en zijwaarts der artilleriestelling gelegen, waartoe waarnemers op nabijgelegen, daartoe geschikte terreinpunten, in huizen, enz., geplaatst moeten worden. Dit geldt in het bijzonder bij het vuren uit gedekte stellingen ten opzichte van het vóór de stelling gelegen terrein, ten einde de artillerie voor verrassende aanvallen te vrijwaren.

Ten einde een overzicht van de munitie-aanvulling te geven, is het noodig eerst de hoeveelheid munitie, waarover beschikt kan worden, alsmede hare verdeeling over de verschillende echelons te schetsen.

Volgens de „Neue Militärische Blätter” van December 1899, waarin wij tot dusverre de meest gedetailleerde becijfering aantreffen, bevat bij de kanonbatterijen elke voorwagen 36, elke caisson 88 G.K.T.

In de gevechtsbatterij en de Staffel (4^e, 5^e en 6^e caisson) bevinden zich dus per stuk $36 + 88 = 124$ G.K.T., terwijl in den voorwagen van den zich bij de Staffel bevindenden eersten voorraadwagen in het geheel 36, dus per stuk 6 brisante granaten geborgen zijn.

De lichte munitiecolonne, welke voor de aanvulling van 6 batterijen of 36 stukken zorg draagt, bestaat uit: 2 G.K.T. Sectionen, elk à 3 Züge, elk à 2 caissons; en 1 G. Section à 3 Züge, à 3 caissons, zoodat in de lichte munitiecolonne per stuk beschikbaar is de inhoud van $\frac{1}{3}$ caisson G.K.T. en $\frac{1}{4}$ caisson G., of 29 à 30 G.K.T. en 22 G. Aangezien bij het regiment, waartoe de veldhouwitser-afdeeling behoort, niettemin eene *geheele* lichte munitiecolonne is ingedeeld, blijft de helft daarvan, of 6 caissons G.K.T. en $4\frac{1}{2}$ caisson G. nog ter verdeeling over alle kanonbatterijen (126 stukken) van het legerkorps beschikbaar, waardoor per

stuk nog op 4 à 5 G.K.T. en 3 à 4 G. gerekend kan worden. De geheele uitrusting aan munitie bedraagt alzoo per stuk \pm 158 G.K.T. en \pm 31 G. ¹⁾

De veldhouwitserbatterijen beschikken bij de gevechtsbatterijen en de Staffel per stuk, over: 54 G.K.T. en 34 G. en in de lichte munitie-colonne over 9 à 10 G.K.T. en 58 G. Totaal dus per stuk 63 à 64 G.K.T. en 92 G.

In de 7 bij het legerkorps aanwezige munitiecolonnen voor kanonnen zijn per kanon 128 G.K.T. en 26 G., in de 8e, voor de veldhouwitsers bestemde, per houwtser 13 G.K.T. en 58 G.

De Munitionszug volgt de batterij op marsch en in het gevecht onmiddellijk.

De Staffeln marcheeren bij oorlogsmarschen, afdeelingsgewijze in de volgorde der batterijen vereenigd, onder bevel van den oudsten daarbij ingedeelden officier, onmiddellijk achter de laatste batterij der afdeeling.

De lichte munitiecolonnen marcheeren in den regel aan den staart van de strijdende troepen der divisiën.

De I. Staffel der Munitiecolonnen (4 colonnen) volgen de strijdende troepen van het legerkorps op 10—15 KM., de II. Staffel (de 4 overige) op 20—30 KM.

De munitie voor de eerste schoten wordt uit de voorwagens der stukken geput; gewoonlijk wordt hiertoe uit elken voorwagen een geheele munitiekorf (4 projectielen en 4 kardoezen) genomen, daarna gaan de voorwagens in den regel „in Deckung” en wordt de inhoud dier voorwagens alleen bij storing in den munitie-aanvoer gebruikt.

In de verdere behoefte aan munitie wordt voorzien uit de caissons van den Munitionszug, ook als de voorwagens der stukken bij de batterij verblijven; de munitie van de voorwagens der caissons (welke c.q. met die der stukken in de richting der Staffel teruggezonden worden en, in verband met de terreinsgesteldheid, hiermede al dan niet vereenigd worden; afstand van de batterijen in open terrein 300 M.) kan daaruit genomen en bij de achterwagens geplaatst worden.

De Staffeln worden op \pm 300 M. achter hare respectieve batterijen, althans tegen het gezicht gedekt, opgesteld; slechts bij uitzondering blijven zij vereenigd. Bij gebrek aan dekkingen worden zij in de colonne met éénen achter een vleugel der batterij geplaatst. Terechertijd, d.w.z. vòòr de munitievoorraad bij de gevechtsbatterij uitgeput is, worden de ledige caissonachterwagens tegen volle uit de Staffel omgewisseld en de voorwagens der laatste desgewenscht geledigd.

Het tijdstip waarop, en de richting waarin de lichte munitiecolonnen voorwaarts gebracht moeten worden, wordt door den divisiecommandant bepaald. Hoewel niet geboden, is het gewenscht de aanvulling der regimenten door de *daarbij behoorende*, hetzelfde nummer dragende,

¹⁾ De lichte munitiecolonne der aan de cavalerie-divisiën toegevoegde rijdende afdeeling telt 2 G.K.T.-Züge en 1 G.-Zug, alle à 3 caissons.

lichte munitiecolones te doen geschieden. Op het gevechtveld worden deze colones, per regiment in ééne opstelling vereenigd, \pm 600 M. achter de batterijen geplaatst, en daaruit de ledige caissons der batterijen door volle vervangen. De G.-Section wordt echter bijeengehouden en zoo noodig rechtstreeks naar de vurende batterijen gezonden; op gelijke wijze *kan* in spoedeisende gevallen met de G.K.T.-Sectionen gehandeld worden. Het overpakken van de munitie uit de voertuigen der colones in die der batterijen moet alleen onder „ruhigen Gefechtsverhältnissen” geschieden.

Het aantrekken der munitiecolones wordt door den legerkorpscommandant geregeld; bijaldien deze colones over de divisien verdeeld mochten zijn, door de divisiecommandanten. Plaats en tijdstip, waarop deze colones beschikbaar zullen zijn, wordt aan de commandanten der artillerie en der lichte munitiecolones medegedeeld. De aanvulling dezer laatste geschiedt, zoo mogelijk, op het gevechtveld uit de munitiecolones; alleen in spoedeisende gevallen kunnen de laatste geheel of gedeeltelijk (met name de caissons met G. gevuld) rechtstreeks op de batterijen gedirigeerd worden.

Het houden van verbinding tusschen de verschillende echelons en het tijdig doen verkennen der aanmarschwegen wordt dringend aanbevolen. In de behoefte aan munitie van batterijen, niet tot het eigen verband behoorende, moet zooveel mogelijk voorzien worden.

Aanvulling van personeel en materieel geschiedt allereerst door elke batterij uit eigen middelen, zijn zij hiertoe niet meer in staat, dan regelt de afdeulings- of de regimentscommandant de wijze, waarop andere batterijen hulp moeten bieden. Dit laatste moet, voor zooveel noodig en eenigszins mogelijk, ook door batterijen, niet tot het eigen verband behoorende, geschieden. De lichte munitiecolones zijn voorts verplicht hun personeel, hun materieel en hunne paarden — voor zooveel noodig — geheel ter beschikking der regimenten te stellen.

Ten opzichte van het veranderen van stelling is eene nieuwe, belangrijke bepaling opgenomen, luidende: Als het innemen eener nieuwe stelling met aangespannen stukken wegens het te hevige infanterievuur buiten gesloten is, zoo kan, nadat gedekt is afgelegd, het verder voorwaarts brengen der stukken door de bedieningsmanschappen voordeelen opleveren.

De bepalingen omtrent aanval, verdediging, vervolging en terugtocht hebben geene beduidende wijzigingen ondergaan; bij de verdediging wordt gewezen op het gebruik van flankeerend vuur tot het bestrijken van doode hoeken; bij de vervolging op de noodzakelijkheid van een ruimen toevoyer van munitie om de vervolging daardoor met kracht te kunnen doen geschieden. Nieuw ingevoegd is het hoofdstuk: aanval op versterkte veldstellingen, waaraan wij het volgende ontleenen.

In alle veldversterkingen, waar de verdedigende troepen waarneembaar zijn opgesteld, worden deze op de snelste en meest werkzame wijze door G.K.T.-vuur bestreden; verschaningen, waarvan de bezetting aan het oog onttrokken en vermoedelijk door onderkomens ge-

dekt is, moeten door de houwitserbatterijen en door het G.-vuur der kanonbatterijen beschoten worden; de sterkst verschanste en belangrijkste gedeelten door de eerstgenoemde. Nauwkeurige verkenning dezer laatste gedurende de inleiding van het gevecht en den artilleriestrijd, door bijzonder daartoe uitgezonden officieren, die de door hen verkregen gegevens in eene schets verzamelen, is dringend noodig.

De beschieting moet volgens een bepaald plan geschieden; eenhoofdige leiding van het vuur, ook in grootere verbanden, is noodig.

In het bijzonder wordt er op gewezen, dat eene, ook voor den verdediger merkbare scheiding, wat den tijd betreft, tusschen den geruimen tijd durenden artilleriestrijd en de inleiding van den infanterie-aanval niet raadzaam is.

De uitwerking der artillerie tegen de steunpunten zal het grootst zijn, als de beschieting gepaard gaat met het vooruitschuiven van infanterie, waardoor de verdediger tot het bezetten zijner liniën gedwongen wordt. Het is dus de plicht der gevechtsleiding de ontwikkeling der infanterie met den door het artillerievuur verleenden steun in overeenstemming te brengen. Zoodra de verdediger zich vertoont, wordt weder tot G. K. T.-vuur overgegaan en daarbij ook het terrein achter zijne stelling — vooral op die plaatsen, welke de brandpunten van het infanteriegevecht zullen worden — onder vuur genomen.

Met betrekking tot het gebruik der aan zelfstandige cavalerie toegeedeelde rijdende artillerie zijn de volgende nieuwe bepalingen in het reglement opgenomen.

Ten einde in den ophelderingdienst den weerstand van den tegenstander in bezette oorden of defilé's te breken, resp. den eigen weerstand te versterken, kan *reeds de indeeling van sectiën*, waaraan caissons toegevoegd kunnen worden, nuttig en dus gerechtvaardigd zijn. Hier wordt alzoo — en bij oordeelkundige toepassing volkomen terecht — met het algemeen geldend beginsel, dat *de batterij* steeds als eenheid optreedt, gebroken.

Vermindering der tusschenruimten tusschen de stukken kan in het cavaleriegevecht vaak doelmatig zijn. De bedoeling van deze toevoeging is, de geheele bij de cavalerie ingedeelde, rijdende artillerie zoo eenigszins mogelijk in *éene* stelling te vereenigen, wat noodig is zoowel om door het vuren uit meerdere richtingen de bewegingsvrijheid der cavalerie niet te begrenzen, als om de maatregelen tot rechtstreeksche dekking der artillerie niet te vermeerderen; bezwaren zijn aan het toepassen van dezen regel niet verbonden, omdat de eigenlijke geschutstrijd in het cavaleriegevecht uit den aard der zaak niet voorkomt en de saamgedrongen opstelling der artillerie dus niet tot groote verliezen aanleiding behoeft te geven.

Het zal vaak gewenscht zijn, ten einde niet door opeenhooping van voertuigen een gunstig aanvalsdoel te bieden en het eventueel achterwaarts af te geven vuur niet te hinderen, de voorwagens *bij* de stukken te houden en de Staffel, alsmede den Munitionszug meer achterwaarts op

te stellen; om dezelfde reden kan de lichte munitiecolonne, in plaats van aan den staart der strijdende troepen van de cavaleriedivisie te volgen, aan het hoofd van den bagagetrein marcheeren.

Geheel afwijkende van het tot dusverre geldende beginsel en kenschetsend voor het gebruik, dat men van de cavalerie denkt te maken, blijven de rijdende batterijen der cavaleriedivisiën ook *in den slag* bij deze laatste ingedeeld, daar de cavalerie voor de veelzijdige opdrachten, welke zij gedurende en in den slag te vervullen zal hebben, hare hulp niet ontberen kan. Het blijft evenwel ter beoordeeling van den commandant der cavaleriedivisie of hij, in bijzonder dringende omstandigheden, zijne batterijen in aansluiting aan de overige artillerie gebruiken wil.

Gedurende den slag kan de rijdende artillerie van groot nut zijn, wanneer de cavalerie tegen flanken en rug van den tegenstander gebruikt wordt, en het van zij- of achterwaarts afgegeven artilleriesvuur niet alleen grootere uitkomsten belooft dan het frontaal afgegeven vuur, maar hierdoor bovendien aan de cavalerie gunstige voorwaarden voor haar ingrijpen verschaft worden.

Bij de vervolging moet gestreefd worden naar het winnen van de flank van den tegenstander om zijne teruggaande colonnes, zoomede artilleriesliniën en bezettingen van bewoonde oorden, welke den terugtocht dekken, tot algeheele oplossing te brengen.

Het houden van wedstrijden te paard om prijzen, daartoe van staatswege beschikbaar gesteld.

(Vervolg van blz. 100).

II. ALGEMEENE WEDSTRIJDEN.

Wanneer we overgaan tot het bespreken der wedstrijden, gehouden om staatsprijzen en uitgeschreven door de Militaire Sportvereniging, dan willen we ons allereerst duidelijk voor den geest trachten te stellen welk belang het Rijk er bij kan hebben om deze subsidie te verstrekken.

Dat de Staat moedige, in het terreinrijden ervaren ruiters in het leger bezit, dat kan slechts in het belang van dat leger en dus tevens in het belang van den Staat worden geacht. Dit onderdeel der paardensport, als zijnde voor elk bereden officier van overwegend belang, opdat hij zich met vertrouwen en snel door het terrein leere bewegen, behoort dus zeer zeker in de eerste plaats te worden aangemoedigd.

Dit neemt evenwel niet weg, dat met het terreinrijden niet het geheele gebied der paardensport, waarin de Staat belang behoort te stellen, is afgehandeld, waarom wij het als te eenzijdig oordeelden om deze prijzen uitsluitend over hindernissen te doen verrijden, gelijk tot heden moest geschieden.

Integendeel is het maken van afstandsritten uit een militair oogpunt waarschijnlijk van nog grooter belang, vooral indien daarbij eene wijze van beoordeeling wordt aangenomen, welke zich ten doel stelt om snel en oordeelkundig rijden in evenredige mate te beloonen.

VON MONTETON zegt hieromtrent het navolgende: ¹⁾

„Sehr nothwendig ist es für die Kavallerie, dasz der Staat die Distanzritte eben so unterstützt wie die Rennen. Mir ist aus allen drei Kampagnen kein einziger berühmter Terrainritt eines Offiziers bekannt geworden, während unzählige Dauerritte mir erzählt sind, die mir oft einen erschreckenden Mangel an Erfahrung bei der Darstellung hinterlassen haben. Der Distanzritt von Ludwigslust nach Rathenow hat Zeugnisz davon abgelegt, dasz man auf der Rennbahn und im Terrainreiten ein Heros sein kann, und dasz einem die Erfahrung bei einem Distanzritte gänzlich abgeht, weil man ihn von Hause aus als ein Rennen betrachtet hat. Es ist aber militärisch nothwendig, dasz die Offiziere — alles Wissen im Leben ist Erfahrungsstoff — ausreichende

¹⁾ Wie entspricht die deutsche Pferdezeitung am besten dem Staatsinteresse?

Erfahrung auf diesem Gebiete haben, welches seit der Erfindung der Eisenbahnen keine Schule mehr abgiebt, um hierin ausreichende Erfahrung beim Aufsuchen der Vergnügungen von Seiten der Offiziere auszerhalb der Garnison zu sammeln. Der Schwerpunkt bei Distanzritten liegt in der Gesundheitsprüfung am andern Tage und werden deshalb hier die Pferde und nicht die Reiter prämiirt. Pferde todt zu reiten kann im Kriege nothwendig werden, denn die Wichtigkeit einer Meldung kann dies erfordern, aber dann ist es nothwendig, dasz man auch die Erfahrung hat, wie man es mit Umsicht todt reitet; d. h. es musz auf jeden Fall noch eintreffen, sonst thut man besser, es kommt zwei Stunden später an, als dasz es vor dem Ziele liegen bleibt. Auch ist das Todtreiten nur dann gerechtfertigt, wenn eine Rückantwort nicht in der Situation liegt, sonst thut man wohl, sich auch so einzurichten, dasz das Pferd gesund und nicht lahm eintrifft. Auf keinen Fall kann aber eine Dauerprüfung richtig organisirt sein, wenn der Todt prämiirt wird, denn worin da die Kunst bestehen soll, das vermag ich nicht einzusehen."

Als grondslag voor de algemeene wedstrijden zouden wij daarom jaarlijks twee wedstrijden wenschen te zien uitgeschreven, waarvan één over hindernissen en één over groote afstanden, terwijl de prijzen ter beschikking zouden kunnen gesteld blijven van de Militaire Sportvereeniging.

Intusschen vermeenen wij, dat tot eene werkelijk goede bevordering dezer wedstrijden de deelname op eene gansch andere wijze behoort te worden opengesteld als tot heden geschiedde, waarbij wij op den voorgrond stellen, dat niet alleen van de deelnemers geene finantieele offers geeischt mogen worden, doch dat aan hem, die aan bepaald gestelde voorwaarden voldoet, tevens een prijs wordt toegekend.

Ten einde ons hieromtrent duidelijk te verklaren zouden wij ten behoeve dezer wedstrijden de navolgende bepalingen wenschen te zien vastgesteld, nl.:

- 1°. Ieder deelnemer ontvangt gedurende den tijd, dat zijn marschorder loopt, verblijfkosten.
- 2°. Ieder deelnemer, die aan bepaald gestelde voorwaarden voldoet, ontvangt een prijs.

Het bedrag van dezen prijs, door ons vastgesteld op f 50, doet zien, dat het totaal aan prijzen wellicht het bedrag der tot heden verleende subsidie van f 600 zal overschrijden. Intusschen hopen wij, dat de vermeerdering dezer subsidie tot een bedrag, gelijk noodig mocht blijken, op geen onoverkomelijke bezwaren zal stuiten, indien men verzekerd is, dat het nut der wedstrijden, op deze wijze geregeld, overwegend is boven enkele honderde guldens meer op de staatsbegrooting.

a. *De wedstrijd over hindernissen.*

Wanneer wij ons bij de keuze van een wedstrijd over hindernissen het militaire doel voor oogen houden, waarbij als eisch dient te worden gesteld, dat ieder ruiter afzonderlijk in staat is een bepaald parcours in een zekeren tijd af te leggen, zoo vermeenen wij, dat een jachtrit achter een jagermeester hiertoe nimmer in aanmerking behoort te komen. Men heeft hierbij geenerlei waarborg, dat hetzelfde paard onder den zelfden ruiter, maar alleen of aan het hoofd gaande gereden, ook maar eenigszins aan de eischen van een goed terreinpaard zal voldoen.

Wij stellen ons dus voor het rijden eener cross-country, als volgt. Het parcours ter lengte van ± 5 KM., afgebakend door vlaggen, wordt 's morgens voorgereden op andere paarden, welke daartoe disponibel kunnen worden gesteld.

Bij den wedstrijd in den namiddag vertrekken de deelnemers *afzonderlijk*, om de 5 min. één van den start. Het te vorderen tempo is van 350 à 400 M. per minuut, te regelen naar gelang van de gesteldheid van het parcours, terwijl de tijdduur te beoordeelen is door den tijdduur in stap door 3,5 of 4 te deelen. Ieder deelnemer, die aan de gestelde voorwaarden voldoet, ontvangt een prijs van f 50; de winner, dus hij, die het parcours in den kortsten tijd heeft afgelegd, nogmaals f 50.

b. *De wedstrijd over groote afstanden.*

Bij het rijden van afstandsritten komen twee hoofdpunten in beschouwing, nl. de snelheid, waarmede de afstand wordt afgelegd, en de conditie, waarin het paard zich na den rit bevindt. Deze beide zaken raken elkaar zoo nauw, dat eene wijze van beoordeeling ons alleen dan juist wil voorkomen, wanneer van deze beide factoren in evenredige mate notitie wordt genomen.

Voor zoover ons bekend is, geschiedde echter de beoordeeling h. t. l. steeds eenzijdig, hetzij op snelheid, gelijk in den afstandsrit Winterswijk—den Haag, hetzij op conditie, gelijk in den wedstrijd, welke voor het jaar 1900 op het programma is gebracht.

Ten einde nu in de voorgestelde wedstrijden om staatsprijzen eene, naar wij vermeenen, voor dit doel meer oordeelkundige wijze van beoordeeling te verkrijgen, hebben wij het navolgende schema opgemaakt.

Gelijk in den afstandsrit Maastricht—'s Hertogenbosch gebleken is een doelmatige krachtproef te zijn, stellen wij voor een driedaagschen afstandsrit, waarbij dagelijks ± 75 KM. moeten worden afgelegd. In verband nu met den tijd, waarin de geheele afstand door den betrokken deelnemer wordt afgelegd, behaalt deze een zeker aantal punten volgens tabel.

Daags na den rit worden de paarden op conditie beoordeeld, waarvoor wederom een zeker aantal punten wordt toegekend. De som dezer

beide cijfers bepaalt nu het totaal getal behaalde punten en daarmede het winnende paard.

Ieder deelnemer, die 100 punten behaalt en hiermede aan de door ons gestelde voorwaarden voldoet, ontvangt een prijs van f 50; de winner bovendien nogmaals f 50.

Ook bij het opmaken van dit programma der algemeene wedstrijden stellen we ons geenszins voor in allen deele den juisten maatstaf gevonden te hebben. Wij wenschen deze bijdrage dan ook slechts beschouwd te zien als een schema van gedachten, waarin gestreefd is de militaire rijderij een stap voorwaarts te brengen, opdat wellicht van meer bevoegde zijde in de voorgestelde richting zou kunnen worden gewerkt om een in allen deele geschikt programma tot stand te doen komen.

C.

SCHEMA TER BEOORDEELING VAN DEN AFSTANDSRIT.

	NORMAAL.		WIJZIGING IN HET GETAL BEHAALDE PUNTEN.	OPMERKINGEN.												
	Tijd.	Getal behaalde punten.														
Krachtproef.	Afstandsrit van 3 x 75 KM.	24 uur.	45.													
			Voor elk $\frac{1}{2}$ uur beter 1 punt meer. " " " slechter 1 " minder.	Langs een bepaald voorgescreven route. Afrondingen geschieden in het voordeel van den deelnemer.												
	7.2 KM. in draf.	30 min.	15.													
			Voor elke 15 sec. beter 1 punt meer. " " " slechter 1 " minder.	Te beoordeelen op een rechthoek of vierkant van \pm 800 tot 1000 M. omtrek. Bij doorslaan moet onmiddellijk gepareerd worden.												
Keuring.	Kreupel.	}	40.													
	Gedrukt.															
	Gestroken.															
	Dikke beenen. Toestand der hoeven.															
				<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td>Toestand :</td> <td>Normaal.</td> <td>lichte aandoening.</td> <td>sterke aandoening.</td> </tr> <tr> <td>Voor elk afzonderlijk.</td> <td>10.</td> <td>5.</td> <td>0.</td> </tr> <tr> <td colspan="4" style="text-align: center;">Max. aantal punten : 50.</td> </tr> </table>	Toestand :	Normaal.	lichte aandoening.	sterke aandoening.	Voor elk afzonderlijk.	10.	5.	0.	Max. aantal punten : 50.			
Toestand :	Normaal.	lichte aandoening.	sterke aandoening.													
Voor elk afzonderlijk.	10.	5.	0.													
Max. aantal punten : 50.																
Gevorderd aantal punten.	—	—	100													

Ter aankondiging ontvangen:

Der Preussische Landsturm von 1813. Auf archivalischen Grundlagen dargestellt von Dr. MAXIMILIAN BLUMENTHAL, Königl. Bibliothekar. *Berlin*, 1900. RICHARD SCHRÖDER. Verlagsbuchhandlung, vormals ED. DÖRINGS ERBEN. Prijs: 4 Mrk.

Taktische Neuerungen aus dem neuen Exerzier-Reglement für die Feldartillerie, von Hauptmann IMMANUEL. Hierzu 3 Skizzen. *Berlin*, 1899. RICHARD SCHRÖDER. Verlagsbuchhandlung, vormals ED. DÖRINGS ERBEN. Prijs: 1 Mrk.

Das Kaisermanöver 1899 in Württemberg, von J. SCHOTT, Major a. D. Mit 1 Karte. *Berlin* 1899. RICHARD SCHRÖDER. Verlagsbuchhandlung, vormals ED. DÖRINGS ERBEN. Prijs: 1 Mrk.

Een woord tot den Nederlandschen jongeling door PATRIOT. *Breda*, 1900. F. VAN SCHIJNDEL.

Trouw aan het Vaandel, door F. B. A. H. VAN APELDOORN, Sergeant-Majoor titulaire bij het 8ste Regiment Infanterie. *Velp*, 1899. L. BOUVET.

Van de vuurlinie tot aan de hulpverbandplaats. Losse aantekeningen, verzameld door A. A. J. QUANJER, Dirigeerend Officier van Gezondheid 3de klasse. Overdruk van een artikel uit het Militair Geneeskundig Tijdschrift.

Catalogus eener belangrijke verzameling boeken nagelaten door de Heeren Dr. ROBERT FRUIN, Hoogleraar te Leiden; Mr. F. H. DER KINDEREN, Oud-lid van den Raad van Indië; Mr. J. VAN BOSSE, Advokaat en Procureur te Padang; Mr. C. J. François, Advokaat en Procureur te 's Gravenhage; benevens eene uitgebreide Katholieke bibliotheek. Eerste gedeelte: Alg. en Ned. Geschiedenis; Kerkgeschiedenis; Godgeleerdheid; Fraaie letteren; Schoone kunsten; Natuur- en Wisk. wetenschappen; waarvan de verkooping zal plaats hebben op Maandag 12 Maart 1900 en volgende dagen des avonds te 7 uren door en ten huize van MARTINUS NIJHOFF, Boekhandel te 's Gravenhage, Nobelstraat 18.

Le pigeon voyageur dans le service d'exploration, par le général PAUL DE BENOIST, commandant la 20e brigade de cavalerie. Avec 12 figures dans le texte. *Paris*, 1900. Librairie Militaire R. CHAPELOT ET Cie.

Die Schlacht von Vionville-Mars la Tour und das Königl. Preusz. X. Armee-Korps. Eine kritische Studie über die 19. Division, von FR. VON DER WENGEN. *Berlin*, 1900. Militär-Verlagsanstalt. Verlagsbuchhandlung für Kriegswissenschaft G. m. b. H.
